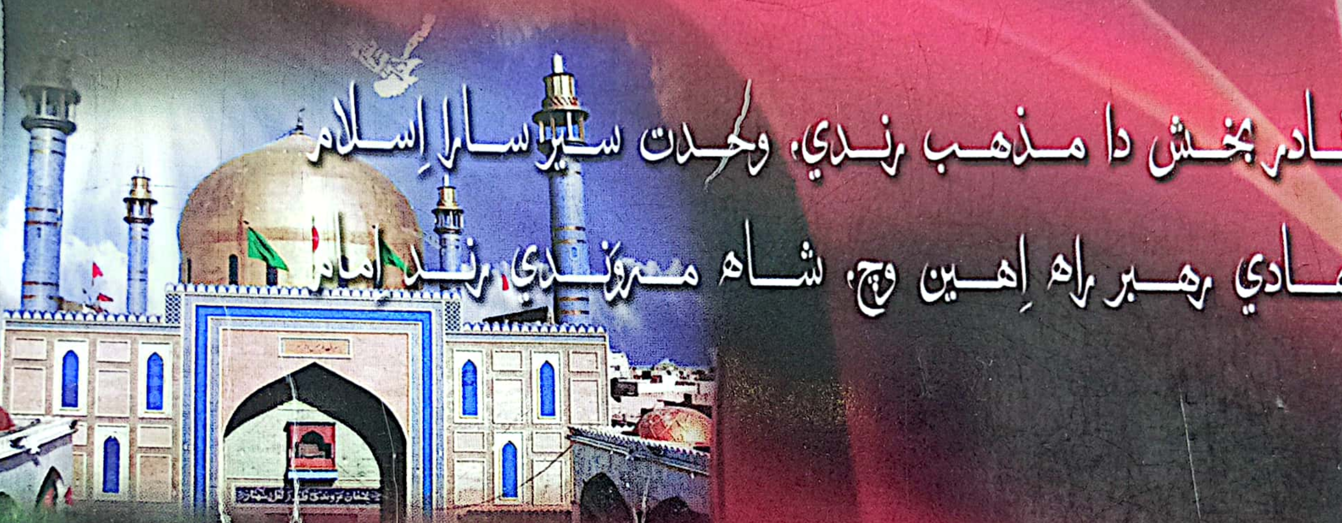
گلزارِ ڪاپاري

(حضرت مولوي قادر بخش فقيرؒ جو سنڌي، سرائڪي، اردو ۽ فارسي ڪلام)

قادر بخش دا مذهب رندي، وحدت سير سارا اِسلام

هادي رهبر راهِ اهين وچ، شاهه مرونڊي رند امام

مرتب: امداد حسين سومرو

سوانح ۽ مقدمو: ڊاڪٽر ڪمال ڄامڙو

مهراڻ ميڊيا سروسز ڪراچي

زيرِ تعمير مسجد سڳوري

مرحُوم مولوي احمد فقير
(مولوي صاحب جو پائٽيو)

سرڪار شاهن بابا مست

مرحُوم عنايت فقير
(مولوي صاحب جو پائٽيو)

فقير محمد صديق سجادہ نشين

سجادہ نشين فقير محمد اقبال

فقير آصف اقبال

گُلزارِ ڪاپاري

(مولوي قادر بخش گولي جو سنڌي، سرائڪي، اُردو ۽ فارسي ڪلام)

مُرتب

امداد حسين سومرو

ٻانهن ٻيلي

استاد غلام سرور ڪوسو

سنوار ۽ مُقدمو

ڊاڪٽر ڪمال ڄامڙو

ڇپائيندڙ

مهراڻ ميڊيا سروسز ڪراچي

ڪتاب جو نالو:	گُلزار ڪاپاري.

(مولوي قادر بخش فقير جو سنڌي، سرائڪي، اُردو ۽ فارسي ڪلام)

مُرتب:	امداد حُسين سُومرو 03023701306 /03313028288
ٻانهن ٻيلي:	استاد غلام سرور کوسو
سَنواريندڙ:	ڊاڪٽر ڪمال جامڙو
ڪمپوزنگ:	جمال جامڙو_ 03212072889
ٽائيٽل ۽ لي آئوٽ:	اشفاق گهانگهرو Printpoint
ڪتابن جو ڳاڻيٽو:	1000
ڇاپو:	ٽيون
ڇپائيءَ جو سن:	آڪٽوبر ٢٠١٧ع
ڇپيندڙ:	صدرالدين پرنٽرز ڪراچي، 0322-2281799
ڇپائيندڙ:	مهراڻ ميڊيا سروسز ڪراچي
مُلهه:	٤٠٠ رُپيا

Book:	**Gulzar _e_ Kapari**

(The Sindhi, Siraiki, Urdu & Persion Poetry of Qadir Bux Golo)

Compiled by:	**Imdad Hussain Soomro**
Supporting Compiler:	**Ustad Ghulam Sarwar Khoso**
Edited & Prefaced by:	**Dr. Kamal Jamro**
Composing:	**Mehran Media Services, Karachi (03212072889)**
Printed by:	**Sadaruddin Printers**
Title & Layout:	**Ashfaq Ghanghro**
Quantity:	**1000**
Edition:	**Third**
Year :	**October 2017**
Published by:	**Mehran Media Services, Karachi**
Price:	**400/=**

سـنـاءُ

سنڌي ڪلام

سرائڪي ڪلام

اُردو حصہ 157

اُردو کلام

فارسی کلام

دیباچہ

سندھ کے صُوفی شاعر حضرات نے اپنی انمول شاعری کے ذریعے اسلام کی تبلیغ کے لئے جو گراں قدر خدمات سر انجام دی ہیں وہ ناقابلِ فراموش ہیں اور یہ صُوفیانہ شاعری کا مواد ادب خصوصاً سندھی ادب کا عظیم سرمایہ ہے۔ ان صُوفی شعرائے کرام میں حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ گولو کا نام بھی صوفیانہ شاعری کے فلک پر نجم الثاقب کی حیثیت رکھتا ہے۔ مولوی صاحبؒ نے چار زبانوں میں شاعری کی ہے۔ ان زبانوں میں کی گئی شاعرانہ انداز میں رشد و ہدایت ہر انسان خصوصاً راہِ معرفت کے راہی کے لئے مشعلِ راہ ہے۔ جیسا کہ سوانح عُمری مین بھی درج ہے کہ مولوی صاحب نے 1922ء میں اس جہاں فانی سے رحلت فرمائی۔ ویسے تو مولوی صاحب کا کلام بہت زیادہ تھا مگر مولوی صاحب کی رحلت کے بعد عدم توجہی کے سبب ضائع ہو گیا۔ 1970ء میں مولوی صاحب کے بھتیجے مولوی احمد فقیر نے اس کلام کو جمع کر کے کتابی صُورت میں چھاپنے کا کام جیکب آباد کے اُستاد جناب سید علی مردان شاہ کے ذمے لگایا۔ کتاب تو چھپ گئی مگر اُس کتاب میں ناقص چھپائی کے سبب غلطیاں رہ گئیں اور کافی ایسا کلام جو درگاہ پر موجود قلمی بیاض سے ضایع ہو گیا تھا اس کتاب میں شامل نہ ہو سکا لیکن یہ اشعار مولوی صاحبؒ کے عقید تمند قوالوں کے سینوں میں محفُوظ تھے۔ جب راقم الحروف کو جناب مولوی صاحبؒ کے ساتھ عقیدت ہوئی تو یہ خیال آیا کہ کیوں نہ اپنے مُرشد کے کلام کو دوبارہ کتابی شکل میں چھپوایا جائے اور وہ کلام بھی شامل کیا جائے جو کہ پہلے شامل نہیں ہو سکا۔ اس موجودہ کتاب میں سابقہ شُمارے کے کلاموں کے علاوہ اُنیس (19) کلام اور چودہ (14) بیت مزید شامل ہیں۔ اس کے علاوہ مولوی صاحبؒ کا اُردو اور فارسی کلام اُردو رسم الخط میں لکھوایا گیا ہے تاکہ اُردو پڑھنے

والے بھی استفادہ کر سکیں۔ مولوی صاحب کے مجموعہ کلام کا عُنوان گُلزارِ کاپاری خود مولوی صاحبؒ نے ہی تجویز کیا تھا۔ اس کتاب میں مولوی صاحب کے وہ کلام بھی شامل کئے گئے ہیں جو پُرانے قلمی بیاض میں کاغذ گل جانے کے سبب ان کا پہلا یا آخری فقرہ پڑھنے میں نہیں آیا۔ لہٰذا ان اشعار کو جیسی ہے ویسی حالت میں اس لئے شامل کیا گیا تاکہ شاید قارئین میں سے کوئی ان کو اپنی یادداشت کے ذریعے مکمل کر سکے۔ ان نامکمل کافیوں کی تعداد چار ہے۔ قارئین سے التماس ہے کہ ان اشعار کے علاوہ بھی اگر ایسا کوئی کلام جو کہ ان کے پاس موجود ہو اور کتاب میں شامل نہیں ہے ازراہِ کرم ذیل میں دیئے گئے نام اور پتہ پر پہنچائیں تاکہ آئندہ شُمارہ میں شامل کیا جاسکے۔ ناچیز راقم الحرُوف آپ کا ممنون ہوگا اور آپ پر اللہ تعالیٰ اور اُس کے رسُول ﷺ کی رحمت ہو۔

جن حضرات نے اس کتاب کی چھپائی اور درستگی میں میری مدد فرمائی میں اُن کا تہہِ دل سے مشکُور و ممنُون ہوں، خصُوصی طور پر مُلک کے نامور اسکالر پروفیسر ڈاکٹر کمال جامڑو، جناب غُلام سرور کھوسو، حاجی علی نواز وَگن اور جناب جمال جامڑو کا۔

طالبِ دعا

امداد حُسین سُومرو

اریگیشن کالونی، ڈیرا مُراد جمالی

رابطہ: 03313028288

03013701306

مُقدمو

ٻہ سال کن پھريان مُلڪ جو نالي وارو سُگھڙ حاجي علي نواز وَڪڻ مُون وٽ بلوچستان جي هڪ مانَ واري شخص سائين غُلام سروَر ڪوسي کي وفاقي اُردو يونيورسٽيءَ جي سنڌي شعبي ۾ مُنھنجيءَ آفيس وٺي آيو. هِن عالِم ۽ نيڪ مرد جي عظمت جو اندازو اوهان هِن ڳالهہ مان لڳائي سگھو ٿا تہ جڏهن ٽي منزلون ڏاڪڻ چڙهي مُنھنجيءَ آفيس تائين پھتو تہ هِن صاحب جي حالت ڏِسي مُون کي پاڻ تي ڏاڍو غُصو آيو ڇا ڪاڻ تہ بُزرگ ماڻھُون جڏهن ڏاڪڻ چڙهندو آهي تہ هُن جي طبيعت گھٽ ۾ گھٽ مان ڏِسي نہ سگھندو آهيان. مُنھنجي حساسيت تڙپي پوَندي آهي. مُون سائينءَ جو آڏرياءَ ڪندي ياڳر پائي چيو سائين! جيڪر اوهان مٿي چڙهي نہ اچو هان! مُون کي حُڪم ڪيو هان تہ مان هيٺ لهي اچان هان! اِن تي سائينءَ وراڻيو سائين! علم ڇو هيٺ لهي اچي؟ اسان کي علم ۽ عالم وٽ وڃڻ گھُرجي! تنهن ڪري پاڻ ڪان اهڙي بي ادبي نہ ٿيندي!

اُن کان پوءِ سائين سچل ڳوٺ ۾ مُنھنجي گھر قُرب ڪري آيو. ساڻس عزيز احمد ڪوسو صاحب بہ گڏ هو. سائين غُلام سروَر سان ڪچھري ٿي: بلوچستان ۾ سنڌي ٻوليءَ ۽ ادب بابت ڳالهہ ٻولهہ ٿي. ٻُڌايائين اسان وٽ سنڌي رابطي جي ٻولي آهي جڏهن تہ اسڪُولن ۾ اُردو پڙهائي ويندي آهي. اسان وٽ انگريزن جي زماني کان اُردو هلي ٿي. اُردوءَ، سنڌيءَ ۽ بلوچيءَ ۾ شاعري بہ ڪئي وڃي ٿي. ڪوسي صاحب فقير قادر بخش گولي بابت بہ ڪچھري ڪئي ۽ سندس ڇپيل شعري مجمُوعو مُنھنجي حوالي ڪري، حُڪم ڪيائين تہ ان تي نظرثاني ڪريو ۽ شايع ڪرائڻ ۾ اسان جي مدد ڪريو! مُون وَراڻيو حاضُر سائين! اهو ڪتاب امداد حُسين سُومري صاحب جو ترتيب ڏنل آهي، جيڪو ٻيو ڇاپو آهي. غُلام سروَر ڪوسو صاحب فقير قادر بخش گولي جي درگاهہ سان لاڳاپيل آهي. مُون فقير صاحب جي ڪلام جو گھرائيءَ سان اڀياس ڪري اُن ۾ ٻوليءَ ۽ ترتيب جون ضروري درستيون ڪيون.

غُلام سروَر ڪوسي صاحب جي ڪوشش سان ئي هيءَ ڪتاب اوهان جي هٿن تائين پھتو آهي. ڪوسو صاحب پاڻ هِڪ سُلجھيل ماڻھو آهي. هُن جي زندگيءَ جو وڏو حصو علم جي واڌاري ۾ پتوڙيندي گُذريو آهي. پاڻ

ٽين اپريل ١٩٥٠ع تي پيدا ٿيو. بلوچستان جي مُختلف هاءِ اسڪُولن ۾ هڪ اُستاد هيڊماستر جيءَ حيثيت ۾ ڪم ڪيو اٿائين. پاڻ گورنمينٽ هاءِ اسڪُول آدم پور ضلعي صحبت پُور مان سينيئر هيڊماستر جيءَ حيثيت ۾ ٢٠١٠ع ۾ رٽائر ٿيو. هُو انگريزي ۽ اُردُو مضمُون جو ماهر اُستاد آهي. پاڪستان ٽيليويزن ڪوئيٽا مرڪز جي ڪُجھ بلوچي ۽ براهوي ڊرامن ۾ اداڪاري بہ ڪري چُڪو آهي. سنڌي ٻوليءَ جي نامياري شاعر، ليکڪ ۽ پي ٽي ويءَ جي اڳوڻي پروڊيوسر بيدل مسرُور سان سندس دوستي آهي. سندس چوڻ مُوجب بيدل مسرُور، محمد نواز مگسيءَ ۽ دوست محمد گشڪوريءَ پي ٽي وي ڪوئيٽا جي ڊرامن ۾ ڪانٽُنس اداڪاري ڪرائي.

ڪيس ڳائڻ جو شوق بہ رهيو آهي. هُن باقاعدي راڳ اُستاد ارباب علي خان کوسي کان سِکيو پر راڳ کي رُڳو شوق تائين محدُود رکيائين. ساڳيءَ ريت لکڻ پڙهڻ سان بہ سندس دلچسپي آهي. اُستاد ارباب خان جي فن ۽ شخصيت بابت اُردوءَ ۾ مضمُون بہ لکيائين. پاڻ هڪ سُٺو اسٽيج ڪمپيئر بہ آهي. فقير صاحب جي ميلي واريءَ ڪميٽيءَ جو عُهديدار ۽ ميمبر بہ رهندو اچي پيو. سندس ذميوارين ۾ ٻين ڪمن سان گڏ اسٽيج سنڀالڻ بہ آهي. هُن ١٩٨٥ع کان ٢٠٠٩ع تائين راڳ رنگ جي محفل جي مُسلسل ڪمپيئرنگ بہ ڪئي. ساهہ ۾ تڪليف هُجڻ ڪري هاڻي هُو فقير صاحب جي ميلي جي اسٽيج تہ نہ ٿو سنڀالي پر ٻين ڪمن ۾ سرگرم آهي. کوسي صاحب ۽ امداد سُومري صاحب جي فقير قادر بخش سان تمام گهڻي عقيدت آهي، جنهن جي جهَلڪ هِن ڪتاب ۾ بہ نظر اچي ٿي. سندن عقيدت کي مانُ ڏيندي ڪتاب جي ٽائيٽل ۽ ترتيب ۾ سندن خواهش جو گهڻو خيال رکيو ويو آهي. کوسي صاحب جو چوڻ آهي تہ فقير قادر بخش ۽ خاص ڪري مست شاهن جي صُحبت ۽ عقيدت هُن مان ڪيترين ئي بُرائين جي پاڙپٽي ڇڏي. هاڻي هُو دين طرف وڌيڪ مائل آهي.

سنڌي ٻولي سنڌ جي هزارين سال قديم ٻولي آهي. هِن وقت سنڌ جون جيڪي حدون آهن اُهي ماضيءَ جي ڀيٽ ۾ تمام گهٽ آهن. موجُوده سنڌ جُون جاگرافيائي حدُون تہ محدُود آهن پر سنڌي ٻوليءَ جون حدُون تمام گهڻيون وسيع آهن. قديم سنڌ جي جاگرافيائي حدُن ۾ سنڌي ٻولي ڳالهائي ويندي هُئي. اڄ قديم سنڌ جا جيڪي حصا ٻين علائقن جي حدُن ۾ اچي ويا آهن اُتي سنڌي ٻولي موجُود آهي بلڪِ جاگرافيائي حدُن کان بہ

سنڌي ٻولي اڳتي نڪري وئي آهي ڇا ڪاڻ تہ ٻوليءَ کي حدن ۾ قيد ڪري نہ ٿو سگھجي. پاڪستان ۾ سنڌ کان پوءِ جتي وڌ ۾ وڌ سنڌي ٻولي ڳالهائي وڃي ٿي اُهو بلوچستان آهي، جتان جي لڳ ڀڳ اڌ آبادي سنڌي ٻولي سمجهي ۽ ڳالهائي سگهي ٿي. جيئن سنڌ ۾ بلوچ ذاتيون آباد آهن اهڙيءَ ريت بلوچستان ۾ بہ نج سنڌي ذاتيون جهڙوڪ ابڙا، سُومرا، سمان، رونجها، خاصخيلي وغيرهہ آباد آهن. بلوچستان جا ماڻھُون بلوچيءَ، براهويءَ ۽ پشتو سان گڏ سنڌي ٻوليءَ سان بہ محبت ڪن ٿا. غُلام سروَر ڪوسي صاحب چواڻي "اسان جي وڏي علائقي ۾ سنڌي رابطي جي ٻولي آهي!" بلوچستان جا سنڌ جي سرحد وارا علائقا ۽ لس ٻيلو وغيرهہ تہ سنڌي ٻوليءَ سان ڇڻ ڀريا پيا آهن. ڪيترين ئي ذاتين جي مادري ٻولي سنڌي آهي. اهو ئي سبب آهي تہ بلوچ ۽ سنڌي پاڻ کي هڪ ئي سمجهندا آهن. فقير قادر بخش گولو بہ اسان جو گڏيل شاعر آهي بلڪِ بلوچستان ۾ موجُود وڏن سنڌي شاعرن منجهان هڪ آهي.

فقير صاحب جو ڪلام اسان جا سنڌي فنڪار سنڌ ۾ بہ ڳائيندا رهن ٿا. هِتي ريڊيو پاڪستان ۽ پاڪستان ٽيليويزن تان بہ سندس ڪلام نشر ٿيندو رهندو آهي. اسان وٽ هِتي سندس سنڌي ۽ سرائڪي ڪلام ڳايو وڃي ٿو. سندس هڪ مشهُور ڪلام جا ٻول آهن "اَڪ ٿيا تہ اَنار سڄڻ ٽُنهنجي سانگي!" اهو ڪلام ريڊيو پاڪستان حيدرآباد تي اُستاد ارباب علي ڪوسي جي آواز ۾ رڪارڊ ڪيو ويو. حضرت مولوي قادر بخش شروع ۾ هُيو تہ مذهبي ماڻهُون پر ڪيس جڏهن عشق جي چوٽ لڳي تہ صُوفي بڻجي ويو. اهو ئي سبب آهي تہ سندس ڪلام ۾ بہ ميٺ محبت ۽ پيار جو پيغام سمايل ملي ٿو. اِن حوالي سان سندس هڪ شعر ڏجي ٿو:

گر اڳيون گولو چوي، ڪر رندن واري ريت
محبت رک من مٺ جي، ڪر پيالي ساڻ پريت
مين ماري ميخاني ۾، نماز نشي جي نيت
ڳاڙ مئي جا ڳيت، جي قادر بخش ڪلال ٿين

جيئن سنڌي ڳائڻن فقير صاحب جو ڪلام ڳائڻ شروع ڪيو ساڳيءَ رِيت سنڌ جي عالمن فقير صاحب جي ڪلام سهيڙڻ ۽ اُن تي تحقيق جو ڪم شروع ڪيو. اِن سلسلي ۾ ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جو سهيڙيل ڪم ملي ٿو جيڪو هُن سنڌي لوڪ ادب رٿا هيٺ ١٩٥٦ع ۾ شروع ڪيو

هو. ان رڳا هيٺ ٥٨ _ ١٩٥٧ع دوران ادب خاص ڪري سنڌي لوڪ ادب سنڌ ۽ اُن کان ٻاهر جي علائقن مان ڪارڪُن مُقرر ڪري ميڙيو ويو. اِن ميڙيءَ چُونڊيءَ ۾ مولوي قادر بخش گولي جو ڪلام بہ هٿ ڪيو ويو. مولوي صاحب جو چُونڊ ڪلام ۽ مُختصر تعارف لوڪ ادب سلسلي جي ويهين ڪتاب "ڦافيون" جُلد ٻئي ۾ ڏنو ويو جيڪو سنڌي ادبي بورڊ ڄام شوري ١٩٨٧ع ۾ شايع ڪيو. ڊاڪٽر بلوچ صاحب لکي ٿو "مولوي قادر بخش گولو سن ١٣٣٩ھ (١٩٢٠ع) تائين حال حيات هو ۽ اُن بعد ڪنهن سال وفات ڪيائين. جيڪب آباد ضلعي جي سردار مرحُوم صُحبت خان گولي جو سوٽ هو. فراق واريءَ حالت ۾ گهڻو ڪلام چيائين جيڪو سڄو سلامت نہ رهيو آهي. البت هڪ بياض نظر مان گُذريو جنهن ۾ ١٤٥ وايون ۽ ڦافيون، ٧ مولُود، ١٠٨ بيت ۽ هڪ ٽيهہ اکري قلمبند ٿيل هُئي. سندس ڪلام پڪو پُختو سِڪ ۽ سچائيءَ سان ڀريل آهي. ڪتباري جي بُزرگ جناب عبدالقادرؒ جو مُعتقد هو جنهن جي فيض سان سرشار ٿيو." (ص: ٨٥٠)

ان تعارف بابت حاشيي ۾ لکيل آهي "ڊاڪٽر بلوچ جي قلمي ذخيري تان ورتل جيڪو ١٧هين سيپٽمبر ١٩٦٩ع تي ڳوٺ محراب پور جمالي تعلقي اوستا محمد ۾ مير شاهہ نواز شاهلياڻيءَ وٽ ڪيل ڪچهريءَ ۾ قلمبند ڪيو ويو." (ص: ٨٤٠)

ڊاڪٽر بلوچ صاحب ان ڪتاب ۾ مولوي صاحب جُون ١٦ سنڌي ۽ سرائڪي ڪافيون نمُوني خاطر ڏنيون آهن.

حضرت مولوي قادر بخش جو هيءَ ڪتاب "گُلزارِ ڪاپاري" امداد حُسين سُومري صاحب ترتيب ڏنو آهي جنهن مولوي صاحب جي زندگيءَ جو احوال اُردو حصي ۾ تفصيل سان ڏنو آهي. اُن مان ڪُجهہ ٽُڪرن جو ترجمون هِتي ڏجي ٿو "حضرت مولوي قادر بخش موجُودهہ تعلقي ۽ ضلعي صحبت پُور جي مشهُور ڳوٺ، جيڪو صحبت پُور کان ٽن ڪلو ميٽرن جي پنڌ تي ڳوٺ عاشق آباد آهي، اُن ۾ ١٨٣٧ع بمُطابق ١٢٥٣ھ ۾ محترم بنگل خان گولي جي گهر ۾ پيدا ٿيو. ننڍپڻ ۾ ئي والدين جي رحمت ڀريءَ ڇانوَ کان محرُوم ٿي ويو هو. سندس ڀاءُ جو نالو مولوي محمّد ميوو هو. مولوي قادر بخش جو خاندان پيشي جي لحاظ کان هاري هو. مولوي قادر بخش ابتدائي تعليم پنهنجي ڳوٺ جي مولوي صاحب وٽان حاصل ڪئي.

اُن ڪان پوءِ ضلعي شڪارپُور جي ڳوٺ رُستم ويجهو درگاهه سُومراٽي شريف جي مشهُور مولوي عبدالستار صاحب جي مدرسي ۾ داخل ٿيو.“
مولوي صاحب تعليم به مدرسن مان حاصل ڪئي ته وري پاڻ به مدرسو کولي تعليم ڏيڻ شروع ڪيائين. هُو ان سان گڏ صُوفي شاعرن جي ڪلام سان به دلچسپي رکندو هو. ڪچهرين، درگاهن ۽ اوطاقن وغيره ۾ ٿيندڙ راڳ رنگ جي محفلن ۾ به ويندو رهندو هو. هُن کي صُوفياڻو ۽ درويشاڻو رنگ به سنڌ مان لڳو خاص ڪري شاهه سائينءَ، سچل سرمست ۽ ٻين شاعرن جي ڪلام ٻُڌڻ سان ۽ ڳائڻ وسيلي. هُو پاڻ يڪتاري تي ٻين فقيرن سان گڏجي ڳائيندو به هو. راڳداريءَ سبب شاعري به شروع ڪيائين. هُو ضلعي شڪارپور جي ڳوٺ سُومراٽيءَ ۾ ڪورين جي اوطاق تي ٿيندڙ راڳ رنگ جي محفلن ۾ شرڪت ڪندو هو. نالي وارو شاعر ميان عبدالغفُور ’مَفتُون‘ همايوني به فقير صاحب سان ڳوٺ سُومراٽيءَ جي مدرسي ۾ گڏ پڙهندو هو جنهن جو ڪلام ”تُنهنجي زُلف جي بند ڪمند وِڌا“ تمام گهڻو مشهُور آهي. عابدا پروين ڳايو آهي. ٻُڌل فقير ۽ سيد رکيل شاهه (فتح پور شريف / گندا واهه) سندس همعصر شاعر هُئا.
هُو سنڌڙيءَ جي شهباز قلندر سان به تمام گهڻي عقيدت رکندو هو. جنهن جو اظهار پنهنجي ڪلام ۾ به ڪيو اٿائين:

قادر بخش دا مذهب رندي، وحدت سير سارا اسلام
هادي رهبر، راهه اِهين وچ، شاهه مروَندي، رند امام

فقير صاحب پرچار ۽ خذمت جو مرڪز ”ڪاپاري“ علائقي کي بڻايو جتي مدرسو به کوليائين. سندس مزار به ان علائقي ۾ آهي. ڪاپاري هڪ ديهه جو نالو آهي جڏهن ته هينئر مزار شريف وارو ڳوٺ سندس نالي ”مولوي قادر بخش گولي“ سان سُڃاتو وڃي ٿو. هُن ڪاپاريءَ ۾ پنهنجو فيض جاري رکيو جنهن ڪري کيس گُلزارِ ڪاپاري به سڏيو وڃي ٿو. سندس شعري مجمُوعي جو نالو ”گُلزارِ ڪاپاري“ به ان نسبت سان رکيو ويو. سندس ڪلام جو قلمي بياض يا نُسخو درگاهه تي موجُود هو. اُن کي سامهُون رکي مولوي صاحب جي پاڻتڻي احمد فقير پهريون ڇپرو ۷۴ ـ ۱۹۷۲ع ڌاري شايع ڪرايو. وري اُن کي بُنياد بڻائي ڪتاب جو ٻيو ڇاپو امداد حُسين سُومري ۱۹۹۷ع ۾ شايع ڪرايو. سُومري صاحب مُختلف جاين تان ٻيو ڪلام به هٿ ڪري ڪتاب ۾ شامل ڪيو.

فقير امداد حُسين سُومرو ٢١هين مارچ ١٩٥٩ع تي گندا واھ ضلعي جهل مگسيءَ، بلوچستان ۾ اُستاد محمد شريف سُومري جي گهر ۾ پيدا ٿيو. سندس تعلق هڪ پڙهيل ڳڙهيل خاندان سان آهي. پاڻ ايم اي تائين تعليم حاصل ڪئي اٿائين. ايم اي سوشيالاجيءَ جي ڊگري شاھ عبداللطيف يونيورسٽي خيرپور مان حاصل ڪئي اٿائين.

هُو ابتدا ۾ مذهبي خيال جو ماڻهُون هو. جماعت اسلاميءَ سان بہ تعلق هُيس. خاص ڪري اسلامي ناول پڙهندو هو. جڏهن فقير قادر بخش ۽ ٻين صُوفي شاعرن جو ڪلام ٻُڌائين ۽ پڙهيائين تہ تصوُف ڏانهن لاڙو ٿيُس. فقير قادر بخش رحہ جي درگاھ جو مُريد بڻجي ويو ۽ فقير صاحب جي ڪلام سهيڙڻ ۾ لڳي ويو. هُو سرڪاري مُلازم پڻ آهي. پهريان رجسٽريشن ڊپارٽمينٽ ۾ هاڻي ان ئي کاتي جي سُڌريل صُورت نادرا (NADRA) ۾ مُلازم آهي.

فقير قادر بخش رحہ جي هِن مجمُوعي ۾ گهڻائي سنڌي ڪلام جي آهي. سنڌي ڪلام جو تاجي پيٽو بہ سنڌ جي نالي وارن شاعرن حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائيءَ ۽ سچل سرمست جهڙو اٿس. بيت ۽ ڪافيون گهڻيون اٿس. سندس ڪلام سنڌ جي لوڪ قصن جهڙوڪ سسئي پُنهونءَ، سُهڻي ميهار ۽ سارنگ وغيرھ جي موضوع تي آڌاريل آهي. مذهبي ڪلام ۾ سنڌي ٻوليءَ جي مقبُول ۽ مشهُور صنف مولُود بہ شامل اٿس. اهڙيءَ ريت سنڌ جي لوڪ ادب واريون ڪُجھ صنفون بہ شامل ڪيون اٿائين. جهڙوڪ ٻاونجاھ اکري ۽ ٽيھ اکري

سنڌي لوڪ ادب ۾ ٽيھ اکريءَ تي تہ وڏيڪ طبع آزمائي ڪئي وئي آهي پر ٿمام گهٽ سُگهڙن ٻاونجاھ اکري لکي يا چئي آهي. ٽيھ اکريءَ ۾ عربي الف ب جي اکرن سان شروع ٿيندڙ بيت ۽ ٻاونجاھ اکريءَ ۾ سنڌي الف ب سان شروع ٿيندڙ بيت چيا ويندا آهن پر فقير صاحب انهن صنفن ۾ هڪ تبديلي ڪئي آهي. هُن بيتن بدران هر اکر سان شروع ٿيندڙ لفظن واريون ڪافيون لکيون آهن. عام طور تي انهن صنفن ۾ هڪ هڪ بيت هُوندو آهي جڏهن تہ فقير صاحب هڪ کان وڌيڪ ڪافيون ڏنيون آهن. ڪن اکرن ۾ تہ ڏهن کان وِيهن تائين ڪافيون آهن. مُنهنجي مُطالعي مُوجب شايد ئي ڪنهن سُگهڙ انهن صنفن ۾ ڪافيون چيون هُجن.

فقير صاحب جيڪا ٽيھ اکري ۽ ٻاونجاھ اکري چئي آهي اُن ۾ ٻيو

فرق اِهو رکيو اٿائين ته سنڌيءَ ۾ ٻاونجاهه اکري ۽ سرائڪيءَ ۾ ٽيهه اکري لکي اٿائين. ٻنهي صنفن ۾ مُڪمل اکر ناهن يعني ڪيترن ئي اکرن سان شروع ٿيندڙ ڪافيون موجُود ناهن. اِن جو سبب اهو به ٿي سگهي ٿو ته فقير صاحب جو مُڪمل ڪلام نه ملي سگهيو هُجي.

بهرحال فقير صاحب جي وڌيڪ ڪلام کي ڳولهڻ ۽ اُن تي تحقيق ڪرڻ جي گهڻي ضرورت آهي. فقير صاحب مُڪمل طور هڪ سنڌي شاعر آهي. اسان سنڌ وارا ڪيس پنهنجن شاعرن جيترې ئي عزت ڏيون ٿا ۽ سندس ڪلام کي پکيڙڻ ۾ پنهنجو ڪردار ادا ڪندا رهنداسين.

حضرت قادر بخش فقير گولو هڪ رُوحاني بُزرگ پڻ آهي. سندس عقيدتمندن جو به تمام گهڻو تعداد آهي. سندس درگاهه تي روزانو ڪيترا ئي عقيدتمند ايندا رهن ٿا. هر اسلامي مهيني جي پهرئين سُومر واريءَ رات تي باقاعدي ميلو مچندو آهي جڏهن ته سندس ساليانو عُرس پهريان ذوالحج جي ٢٥هين، ٢٦هين ۽ ٢٧هينءَ تي لڳندو هو پر موسم جي سختيءَ کي ڏِسي هاڻي هر سال نومبر جي ٻيءَ، ٽينءَ ۽ چوٿينءَ تاريخ تي ميلو ملهايو ويندو آهي. پاڻ ١٩٢٢ع بمُطابق ١٣٤١هه ۾ پنجاسي سالن جيءَ ڄمار ۾ الله سائينءَ کي پيارو ٿي ويو هو.

ڊاڪٽر ڪمال ڄامڙو
سنڌي شعبو وفاقي اُردو يونيورسٽي ڪراچي

دُعا نامون

حق قل هو الله احد آ - محمد الرسولي ايمان آ
ڄايو نہ ڄڻيو آ ڪنهن خلقيو نہ ڪنهن سبحان آ

هر مذهب ۾ معبود آ هر مظهر ۾ موجود آ
اعتبار ڇڏ اغيار جو الاڪما ڪان آ

هر صلح ۾ هر جنگ ۾ هر دار ۾ هر دنگ ۾
اڪيون پٽي ڏس عرفان جون؛ حق سارو هر شان آ

اهڙيءَ طرح آيو هتي نہ ڪيفيت جي ڪل جتي
هو پاڪ پردي ۾ رهي هر مڪان ۾ لا مڪان آ

ڇڏي ذات آيو نور نظر هو هئي حقيقت محمدصه جي
هر عالم جي اظهار ڪان حد لا حد هر دو جهان آ

حيات النبيصه آهي هاڻي تني تو ڪري جيئڻ جاڻي
محتاج تيس شاهہ ۽ گدا مختيار منجهہ فرمان آ

آهي رحمت اللعالمين واسطو وسيلو خلق جو
سردار هزد هزار جو ڪل نبين جو سلطان آ

هاڻي ڏس ڪيڏو قتل سر شام ۾
شور ۽ خلل فتنو قحط هر ملڪ ۾ الامان چئو الايمان آ

نشان قيامت جا آهن حق پهلو بڌ هيءُ تون سبق
زالون گهڻيون ۽ بي زنا، شراب، شر شيطان آ

جيڪي واعظ مان تو چوان ڄاڻو يقين يارو اوهان
ساري خبر سردارصه جي قول حق ۽ قرآن آ

محنت نبين جي ياد ڪر دل شهادت سان شاد ڪر
گهر عقبيٰ جو آباد ڪر اها زندگي سپ زيان آ

پٽ جنس هڪڙي دين جا آهيون اُمت ڪل محمديﷺ
اج اِمامن جان ٽيندو جنهن ڪربلا جو ڪان آ

غيرت نہ جن کي دين جي اُهي سجي ٽيندا سجين جيان
خواري مٿي تن خالي دين جي مردار جو ڪهڙو مان آ

اي مومنو مستور جان گهر ۾ مرو ڇو معذور جان
ڏي سر ملهي منصور جان؛ هوءَ گوءِ هو ميدان آ

غضا دين، ايمان جو غرض آ هر فرد ۽ بالغ تي فرض آ
جيڪو منهن موڙي منجهہ مرض آ جو يزيد، مريض هامان آ

غازين مٿي ارمان ڪيو گهر ٻار سڀ قربان ڪيو
سر گهور دنيا سامان ڪيو پوءِ جاءِ جنت ۾ جام آ

ويندو ڦوڪ سان ساهہ شهيد جو ڏسندو موت ڏهاڙو عيد جو
تهديد نہ تاب وعيد جو پيو جيئري منجهہ جنان آ

ڇڏ ليهہ لچا! زر مال جي؛ ڪندئي ڪافر محبت انهيءَ مال جي
اها واٽ اٿئي وصل وبال جي؛ زنجير دوزخ زندان آ

پوءِ ڇئو نہ ضعيف اسلام آ: جاتي احمدصه چار امام آ
جنهن جي فتح سر انجام آ: هو حاڪم جن و انسان آ

اي مومنو ڇو ٽا مرو؟ ڳڻ ساهہ جي ۾ ٽا ڳرو
توڪل ڪري ترهو ترو: هڪ هڪ جو نگهبان آ

روم جو شاهہ آ عالي؛ دربار هفت اڪليم ۾ آ نر نروار
رحمت رب جي ذالله دين جو ڪامل آن پشت والي ملڪ جو واهر واهہ

تهمڪ جنهن جا چار ئي يار؛ وارث تخت سڪندر جو خاص
خليفي عُمر[رضہ] جو بيرڪ دار؛ حق حيدر[رضہ] جو قاتل ڪيني دار ڪنار

ذاتي جنهن جا عرب، عجم، ڪافر ڪڙمت جو ڪن ڪم
يورپ، فارس، شام، پشم تابع اصلي آهن تڪرار

سور فنا جي جڏي سوڙهه ڪئي تڏي بد بختن مُنهن موڙ ڪئي
اها قضا قادر جي جوڙ ڪئي، جنگ هر ڪنهن ڪئي ترت تيار

هاڻي شاهه مٿي چڙهيا هن شاهه گهڻا هڪڙي ڪيا هن بيواهه گهڻا
هاري هڪڙو لاهه گهڻا پاڙ پٽي لنگهي ويندو پار

تون آن اي مرسل ؐ حق معراج ڏٺي پنهنجي اُمت جي ڪاڪر ڳالهه ڳٽي
ڪل ڪافرن جو ڪيڏ هج هٽي، دين پنهنجي ڪي پاڻ سنيار

ڪير ترڪن جو تاب جهلي اچي مرد بيهن ميدان ملهي
احسنت چون افلاڪ والي رحمت نازل نور نظار

ساري عرب عجم ۾ آ شور، ڪافر ڪروڙين ظالم زور
ترڪ بہ اڳيون ها رستم طور، عليرضہ عمررضہ جا دين مدار

هن ڪاهل قوم تي ڪرم ڪيو جنهن شريعت جو نہ شرم ڪيو
پنهنجو ننگ ڏسي دل نرم ڪيو ضامن ڪڻ تون ذوالفقار

غرض نہ غير دين تي هن غازي، بانڪا اچي ڪن باهه ۾ بازي
وڃ جان تير وسائن تازي جوشؤن تيز تفنگ جرار

قول رجانا ڪر تون ياد نفس جو اڪبر آهي جهاد
عمل تيسين آهن ڪل افراد دشمن در اندر جو مار

قادر ڪر تون دعا قبول برڪت رهبر ساڻ رسول ؐ
ترت قرآن تائيد نزول فتح ڪري اسلام اظهار

قادر بخش آهر مومن ڪلمي سان انسان ۽ جن
هر ڪو رهندو خوش وطن اُهي خوار ٿيندا بدخواه مردار

****

معراج نامون

حمد هزارين هڪ خالق جا جنهن احمدؐ کي اظهار ڪيو
واحد واسطي ڪثرت جي نُور منجهون نروار ڪيو
قادر قلزم قدرت جي قطرو هزد هزار ڪيو
صفت ثنا تنهن مالڪ جي جنهن محمدؐ کي سردار ڪيو
دم دم روز درود نبيؐ تي لحظي منجهه لک وار ڪيو
تحفو جنهن کي تيار ڏئي معراج مٿي اقرار ڪيو
دين نبيؐ جي هيءُ جڳ هو جڳ باغ بهشت و بهار ڪيو
چار ئي يار رسولصه جا رهبر مالڪ تن کي مدار ڪيو
هر هڪ صاحب شان شفا جو شافي شاهه تڪرار ڪيو
سيد تئون سئو پيرا سر ڪٽي قادر بخش نثار ڪيو

****

مرسلؐ جي معراج ويڇڻ جو قصو ڪتاب چون
خاص خلاصيون ڳالهيون تنهنجون پرتون مون سان ڪن
هڪڙي رات ستاويهين منجهه رجب جي روشن
عالم پُر انوار ٿيو چمڪار بهار چمن
عرش سيئي آسمان سينگاريا ڪرسي گل گلشن
سردار مُرسلصه هليو ڪعبي ۾ منجهه جاءِ حطيم احسن
جلدي جبرائيل آيو ڪري ورد ورود دهن
سينو چيري سيد جو ڪيائين گل لال و گلبن
ٿالهي سوني آندائين پر ڪوثر خوش درسن
دوست جي دل ڌوئي پاڪ ڪيائين صاف سفيد سمن
بعد تنهن جي راز پري ڪيائين مخفي ڪان مخزن
قادر بخش کي رک سيداؐ ڪنان وسواسون دشمن

****

بجليءَ جان براق آندائين ستت ساز ڪري
سونا سنج ياقوت موتي ڏانهن سر تائين پير پري
چوگرد چنڊ جان چمڪي پيو نازڪ نُور ڀري
جاءِ جاتي نظر پڇي اُتي گهوڙو گام ڌري
لحظي ۾ لک ملڪ لنگهي ويو ڪيائين ڪوهه پري
سردارؐ اُتي ائين سوار هليو جيئن سينگئون گز نڪري
مسجد اقصيٰ تائين ويو رڪي يثرب زمين سري
قادر بخش جو سر سيدؐ شل ڪنجڪ ساڻ ڪري
محمدصه جي مسجد ۾ پڌ خاص هي خبر
تي سئو تيرهن استقبال ڪاڻ آيا پيغمر
نوائي سر سلام ڪيائون سڀ اڳتون شاهه بشر
دعا دو گانا نفل پڙهيائون امامت ڪئي سرورؐ
پيغمبر پُرنُور تيا وٺي رخصت ڪان رهبر
سردارصه چڙهيو گهوڙي تي ڪري الله تو آهر
اڳتون جبرائيل هليو تي چاڪر چست قمر
پهلي گام رکي گهوڙي وجي فلڪ پهرين جي در
دربان پڇيو تون ڪير آهين حڪم ڪيائين هن پر
جلدي جواب ڏنائين مان جبرائيل اڪبر
دربان پڇيو ٻيو ڪير آ توسان عالي شان انور
ورندي ويرم منجهه ڏنائين محمدؐ آ بهتر
مڙي آيا سڀ ملڪ سلامي نياز سان نوائي سر
شهنشاهه جو شان ڏسي ڪيائون شادي شوق شڪر
اُتي سيدصه کي سامهون آيو آدمعه منجهه نظر
جبرائيل عرض ڪيو خدمت ۾ سائين تنهنجو آ پدر
ڏي تون سلام تنهن کي سيد جو در گوهر
احمدؐ چام سلام ڏنو سر آدمؑ ساڻ مهر
سلام ورائي آدمؑ چيو جئي آئين پسر
صدقي سيد آدمؑ جي ۾ عالم جي آڌر
قادر بخش تي بخش ڪيو بار ٻڌيون ابتر

****

پوءِ پرت مان پير پري ويو ۽ آسمان
يحيٰؑ عيسيٰؑ خدمت ۾ ڪيائون جان جسم قربان
اُتاهون ٽلي ٽئين فلڪ ويو سر جڳ سلطان
حڪم ۾ حضرت يوسفؑ آيس حاضر در دربان
خاص غلامي خدمت ڪيائين نياز سان نرم نشان
چوٿين فلڪ تي چڙهيو بي فلڪ پلڪ جو جنگ جوان
چوڪيدار چمن ۾ هيا ادريسؑ ۽ رضوانؑ
صحن صفا سينگاريا چمن ڪان ڦرنڊ منجهه قربان
بلبل جان خوش غلغل پيو حورن منجهه غلمان
پڙهن صلوات نبيءَ تي، صدقو ڪيائون جند جان
پنجين فلڪ تي هارونؑ آيس ساڻ سامان
فلڪ ڇهين ڇهون آيس شان وڏي سان شان
مهر پريو اڳتون موسيٰؑ آيس خب ۾ هو حيران
نوڙي نياز ۾ آندائين ادب جا ارڪان
شوقون شفقت ڪارڻ رنو اڳتون شافي هر دو جهان
فلڪ ستين تي سردار چڙهيو جتي اونت نه پيو انسان
ابراهيم خليل ڏنائين نياز سان نيڪ جوان
مرحبا ابن صالح ڪيائين بات بيان
سچ، چنڊ، تارن کي ڏنو شاهه انعام عيان
نبين سيني نور ورتا، ٿيو فلڪ فيض نشان
سيد سير ڪيو سدرا جو جاتي جبرائيل مڪان
وڻ جي هيٺيون وهنڊ درياهه چار هئا منجهه چوغان
ڪوثر سلسبيل ٻنهين جو جنت ۾ جريان
درياهه نيل، فرات ٻنهين جو دنيا ۾ دوران
صدقي سرور يار صديقرضه جي، عمررضه، عليرضه، عُثمانرضه
قادر بخش کي نوري نهرئون پرور ڏي پيمان

****

جبرائيلؑ عرض ڪيو خدمت ۾ ڏي موڪل مون سرور
جي ٿو اڏران اڳتي تہ بجلي ساڙيندي سڀ پر
رحم رضا ريجھ سان وٺي رخصت ڪان رهبر
اڳتي اسرافيلعه هليو ٿي چاڪر چست قمر
ڪرسي، رف رف جان رکي عرش چڙهيو انور
اسرافيل بوراق ڇڏيائين عرش هيٺيون اظهر
عرش مٿون هيو پردو نوري درج نالي مقرر
پردي ڪان لنگهي پرتيِ ويو جاتي جاءِ نہ منجھ نظر
هيٺ مٿي نہ اُتر ڏکڻ نہ اولهہ اوير
نور نظر ۾ نازڪ آيس دهشت سان داور
لامڪان ملاقي ٿيو پرور ساڻ پيغمبر
ترت سلام عليڪ نبيؐ تي مولا ڪئي مهر
التحيات سوغات ڏنائين پيش اڳيون پرور
تنهن ڪان گهري دعا خلق ڪاڻ خير جي شاهہ بشر
پيغمبر تي پڙهڻ لڳا سڀ ملڪ درود اڪبر
اشهد ڪلمو گهور ڪيائون گهوٽ مٿان گوهر
ذاتي ذات ۾ ذات ٿيو منجھ هستي هو هيڪر
چادر چوگل لاهي ڪيائين قدمي ڪوٺ قدر
احدجه احمدصه ٿئي هڪ ٿيا جيئن شِير ۽ شڪر
قوتو پاڻي منجھ قسي ٿيو پاڻي پاڻ بحر
شافي شان وڏي سان موٽيو والي خلق جو ور
احمدصه اُمت ڪاڻ ڪٺي آيو واعدا ساڻ ثمر
صدقي خاتون جنت جي شاهہ شبيرعه، شبرعه
قادر بخش جو شافي ٿيءُ اچي سرور ڏينهن حشر
(آمين)

مولود شريف

مرسل مير محمدﷺ کي دل ساھ گھڻو ساري
لھريون سخت سمونڊ جون ڏور ڏونگر ڏھڪاري
پيھچڻ مشڪل پنڌ پري جو ڳڻتي تي ڳاري

جاڪون جيان تي اور اندر ۾ موھيون من ماري
اچي سيد شل سڪرات ۾ ڏسي منھنڙو ڏيکاري

پاڇي جا پيغمبر کي ڏي پانڌي لک واري
سوين سلامن درد دروادن سجدي سڏڪاري

محبت ۾ ماندو مران تون ويھ نہ وساري
صدقو حسنؓ، حسينؓ جو ھڪ گھڙي وڃو گھاري

ھيءُ تن ھتڙي ھجر وڏو آ ڏڪڙن ۾ ڏاري
ساھ مديني جي سيرن ۾ گداگر جان گذاري

مرسل! تو تي روز منجان صلواتان سينگاري
مداحي تي ماڙ ڪيو ڪا نظرون نھاري

ساھ صحن تي ڏئي مران شل شوقون شوڪاري
قادر بخش! قريشيءَ تان قربان ڪيان سر واري

(٠٢)

مُون کي تنھنجي سڪ سيدا!

شب روز آ سچ ۾ ثمر
تون آن ھادي ھر راھ جو- تون آن وسيلو بيواھ جو
تون آن شافي روز حشر
ڏک ڏاگھ جي چڪي ۾ چڙھي- صلوات خليل الله پڙھي
نازل اُتي ئي تنھنجي نظر
آدم ۽ سڪئون ڪئي ساراھ جڏي- توبھن قبول تي ھيس تڏي
عيسيٰؑ مڃيو آسون امر
گدلو گناھن ۾ گارھان – بيڪس بنان تو بيڪار ھان

والي! تنهنجي گهرجي واهر
ٿون آن پيارو حق پاڪ جو - تو تي آ چٽ لولاڪ جو
تنهنجي جنت تنهنجو ڪوثر
مرسل ملڪ، انسان، جن قربان ڪن جند جان تن
پيرن هيٺيون سيئي اُپ اختر
قادر بخش تي ڪو ڪرم ڪيو۔ دل گولي غلام تي نرم ڪيو
ڏسان ڪين اکين سان سخت سقر

(۰۳)

ديدان سڪن ديدار تنهنجي ڪاڻ

آءُ سيد تون سردار منهنجا!
ذوق تنهنجي ڪون ذرو ناهيان واندي۔ گهوٽ گهرائي ڪيو هڪاندي
لئي واري مديني جي وار منهنجا
واهه وسيلو بنا تو نه ٻيو ڪو۔ دوست دلاسو ڏکيءَ کي ڏيو ڪو
آتي عيب شافي بيشمار منهنجا
روضو تنهنجو روز نهاريان۔ هجر ۾ هتڙي هنجون ويٺي هاريان
روئندي نيڻين جاري ٿيا نار منهنجا
تون آهين شافي جڳ ساري جو - والي ورائو جڳ ساري جو
ڪر ڪرم نه ڏس ڪردار منهنجا
طور به تنهنجو نُور به تنهنجو -موسيٰؑ به تنهنجو حضور به تنهنجو
ڏين ٿا دلڙي زبان اظهار منهنجا
گل آهين عرب عجم جو -غور ڪجو ڪو مداحيءَ جي غم جو
پڌ ڳوڙ هن جا ڳڻتڪار منهنجا
لحظي لحظي تو کي ساهه ٿو ساري۔ سڪ تنهنجي سيد ڳڻتي تي ڳاري
سيني سوز سوراخ هزار منهنجا
محبوب زمين آسمان جو تون آن -شاهه ملڪ لامڪان جو تون آن
چن دوال دوئي هر چار منهنجا
قادر بخش کي قربئون ڪوٺايو۔ سگ دروازي جو ڪين موٽايو
ڪيو ڪرم ڏسي انتظار منهنجا

(۰۴)

شافي شان وڏو بيحد چئي نہ بشر
بيحد چئي نہ بشر، قادر ڪيڙس قدر

سارو سر سبحان جو سيني آيو سرور لولاڪ اشارو لوڪ ۾ دليون سمجهن دفتر
آڳر سان اُپ ڪئون قدمين ڪري پيس قمر- محب معراج ماڻي متي اڄان ئي اڳتي انور
ملڪ محتاج مرسل سندا راهہ رسولن رهبر- قاسم قيامت جو ڏٺي ڏيهن جو ڏاتر
حوران حسن حيران ڪيون پڙهن صلواتون ۽ ثمر-پريون پهاڙ پريشان ڪيون لا جي لاري لا غر
عالم ۾ آٽي ڪيو احمدﷺ احدﷻ اظهر –محمدﷺ پاڻ محمُود ٿيو ڪارڻ خلق خبر
واليءَ واهہ وسيلو ڪيو آسيڙن جي آڌر- ڇڪ ڪون ڇڏائيندو سارو حرمت ساڻ لا حشر
حشمت حڪم حبيب جي پگهري پرتون پٽر- شوق شفيع جي زمين تي شاخ نوائي شجر
قُربئن ڪيس قرآن ۾ وصفون پاڪ پرور –طاحہ، ميم، ياسين سان اسم اشارو اختر
قادر بخش بخشائيو سخت پڄهي ٿو سقر-گولي گدا ورتو اچي دردئون تنهنجو در

(۰۵)

اديون!	احمد	چام	ڪاڻ	روئن	روح	اجسام
عربي	عرس	امام	ڪاڻ	ملڪن	ڪيڙو	ماتام
رحلت	ويل	رهبر	حورن	ڪيا	ها	غام
جنت	جوشون	جليو	دوزخ	۾	ڏم	ڏام
روئي	رات	رت	روز	پيو	عالم	هر	جا	عام
شمس	قمر	بيقرار	ٿيو؛	تارا	تنهن	ڪون	تمام
وقت	وداع	ودود	جي	قائم	ٿي	تہ	قيام
مومن	مرسل	ڪاڻ	مرن	ماتم	منجهہ	مدام

خوشيءَ سان تہ ڪيو خُدا ڏي خير الخلق خرام
ڪرسي قدمن هيٺ تي لامڪان مدام
مرحبا چيائين محبوب کي عزت عليڪ السلام
نُوري نُور ۾ نُور تيو احمدﷺ ڪيو آرام
گولو گنهہ گار پيو سيد تنهنجي سام
ثابت رڪجو صراط تي قادر بخش اقدام

(٠٦)

نور نظام عالم عام احمدﷺ تيو اظهاري
احمدﷺ تيو اظهاري سڀ ڪنهن ساري
واهہ وسيلو وحدت واري — راز رباني نُور نظاري
مِهر مُدام قمر خرام چهري هر چمڪاري
جان جسا جڳ جوهر ذاتي۔ مظهر ظاهر صورت صفاتي
قدر قوام تجلي تام پرور پاڻ پساري
تاج تبار لولاڪ حڪم جي — سرورﷺ رکي ڪلنگي ڪرم جي
اُپ انعام خاڪ خدام دلبر ڏانهن دلداري
شاهہ شريعت پاڻ آ شافي۔ ڪاهل ڪوجهي ڪارڻ ڪافي
وقت حڪام ڏينهن قيام سيد سڀ تي ستاري
ساهہ سري سيد سبحاني۔ قادر بخش ڪيو قرباني
گولو غُلام سرورﷺ سام آهي تو اختياري

ڏوهيڙا

جي ڪچا تين ڪامل وچ دردمندن جي در
جيئري ڪسڻ قبول ڪري وچ گهري گهاين جي گهر
شرابن جي شوق سان وٺي اُجان پيءَ اوير
تڏهن ايندوءِ نشو نظر گر اڳيئون گولو چوي

(٢)

گر اڳيون گولو چوي ڪر رندن واري ريت
محبت رک من مٿ جي، ڪر پيالي ساڻ پريت
مين ماري ميخاني ۾ نماز نشي جي نيت
ڳاڙ مئي جا ڳيت جي قادر بخش ڪلال! ٿين

(٣)

جي قادر بخش! ڪلال ٿين ٿيءُ غشيءَ ۾ غرق
بيخوديءَ جي بحر ۾ رهي فنا ڪر فرق
ٻانهون هٽي ٻاهر ٿيءُ، منجهنئون درياهه درد دلق
تڏهن حاضر پيس حق گودڙيءَ ۾ گولو چوي

(٤)

گودڙيءَ ۾ گولو چوي تو ڪي پوندي سڌ ساري
سڳا تڳا سوز جا وِجهه ڳل ڳچيءَ ڳاري
راتيان ڏينهان رهه روج ۾، گهٽ نه وجهه گهاري
پٽي ڏکن ڏيکاريءِ گڏبئي گر گولو چوي

(٥)

جي گولا! گڏجين گر سان وجي هنگلاجن سان هر
ڏاڍا ڏاري درد جا وجي گروهه تنهينءَ ۾ گهر
چوتو چاڙهي چست سان وجهي خاڪ فقيري قر
پوءِ سمجهه ايندءِ سر، گاروڙي گولو چوي

(٦)

گاروڙي گولو چوي اٿي شوريا ساڻ شعور
نيڻ نماڻا نم پريا سي پيتون وتن پور
نانگا نينهن نياز ۾ تا جوڳي ڏسجن جهور
اورن نه اهي عام سان سي سانيين وتن سور
ٿي محنت تن منظور گر اڳيئون گولو چوي

(٧)

گر اڳيئون گولو چوي تنهنجي پڇندي من مراد
روحي رمزان راز جون ڪنديءَ اکين سان ارشاد
جوڳي جاڳي جار سان؛ ڪر يار پنهنجي کي ياد
ٿيندين قادر بخش آزاد؛ جڏهن اسم جاڳي جسم ۾

(٨)

جڏهن اسم جاڳي جسم ۾ پوءِ ڪسي ٿيءُ ڪباب
ساڙي تن تنبورو ڪر؛ رڳان رود رباب
وڄن وحدت تار ۾؛ رکي سرون حق حساب
ڏيئي طبلي دل کي تاب؛ وڄاءِ قادر بخش قديم کي

(٩)

وَڄاءِ قادر بخش قديم کي اِتي بيهي تون نہ پِل
ويٺي سُتي واٽ ۾ ڪر حق حق هوءَ جو هُل
علم عين حقيقت حق جي ٿينداءِ حق حاصل
چاڙ وڏيءَ سان چل؛ گولا گهرجن گامان اڳتي

(١٠)

گولا گهرجن گامان اڳتي؛ اڃان پري تي پنڌ
جاڳڻ دل جي جاءِ ٿي ڪر؛ زبان ذڪر جي ٻنڌ
سوزون سري ساز ڪر سرود سينو سنڌ سنڌ
ڪپائي ڪُلهن ڪئون ڪنڌ ڪڻ قادر بخش! قدم اڃان اڳتي

(١١)

ڪڻ قادر بخش! قدم؛ اتي اڃان اڳتي منهن منزل
وجودئون تي ويسارو؛ تڏهن ڪجھ ڪجھ پوندئي ڪل
مان تون طلب وصال جي جاتي دوئيءَ کي ناهي دخل
آتي خيال ۾ خاص خلل؛ جي گولا! گهرندين پاڻ کي

(١٢)

گولا! گھر نہ پاڻ کي، اتي هيڏي هوڏي پاڻ
خاڪي بوتو پيچ ڪٽي، تڏهن پوندءِ سير سڃاڻ
صورت هستي هوڏ هيولا! سمجھ نہ گھرجي ساڻ
پيري محويت جو ماڻ، تيءِ گولا! گم الله ۾

(١٣)

تيءِ گولا! گم الله ۾ اتي عالم سڀ الله
پل نہ ڏسي يادي بوتا، اولي ابر تئي ماهہ
هيءَ هوائي هستي صورت ناهون ڪر نگاهہ
حُسن قبُح رنگ پرديءِ پيو پيو سر بيمثلي شاهہ
خيالي جسم خيالون خالي سمجھ تہ چاهي ساهہ
چڏ پردو پوش پناهہ، جي قادر بخش! تون قادر تئين

(١٤)

ڪم مڙئي ڪانئري جو ڪم نہ ڪري ڪو
نامرد نوڙن نماز تي، آهي روڳ رناٽو سو
خالي تي ڏهون خيال خودي دست دوئيءَ ڪئون ڏو
اُهو مرد نہ هر گز مئو جيڪو قادر بخش ڪسي پيو

(١٥)

طالب تيءِ توحيد جو، تون ڇن دوئيءَ جو دام
اُڏري وڃ آڪيري مئون، جاتي تنهنجو مُلڪ مُدام
سرمدي سلطان تيءِ، هت ڇو تين غير غلام؟
ڪر قادر بخش! قيام، ذرڙي جان انهيءَ ذات ۾

(١٦)

خيال پيو منجھ خاڪ جي پوءِ ڪر تون خيال سهي
جڏهن موتيو خيال خدا ڏي، پئي خاڪ سان خاڪ رهي
جيڪي خيال ۾ تيا، وين لا جي تيغ وهي
ڪر جسم ۽ جان نهي، تڏهن قادر بخش! قديم تين

(١٧)

سمجھ نہ پوي سير جي، آھي صورت سڀ ڪنھن سو
نحن ’ اقرب آ ويجھو، ڪيئن پري سمجھيو تو؟
تون نہ ڏسين آن، تو وٽ سمجھي ھر سر سالڪ سو
پوءِ قادر بخش آ ڇو؟ ناھين قادر قادر بخش تون

(١٨)

سچ ڏسين تہ سچ تي، آھي سچ بنا نہ سچ
وجھي سُھاڳو سوز جو تون سون، پتل جان پچ
پٽر تي پئہ پاٽيءَ جان، تڏھن نڪري قلبي ڪچ
پوءِ چوندئي قادر بخش اچ، جڏين جسم جلائي جان ٽئين

(١٩)

گر اڳيئون گوڏا پيچي، سک رمزان روحي راز
عين يقين کن رکي، ڪر طرز تعليمي آغاز
سبق پھلو ھيٺ متي ھو سنڌ سنڌ ۾ ڪر ساز
سبق پيو چڏ ٻوڙي پيائي وحدت بحر دراز
سبق ٿيون وٽ سوز جو، ڏسي ناز نوين ڪر نياز
پوءِ ڏيندئي اچڻ جا آواز، جڏھن قادر بخش! ڪسي پوين

(٢٠)

ڏسي شعاع شمس جو، تون ذرڙا پانءِ نہ ذات
جڏھن اڪين - اولو ٿئي، آھي ڏُنڌ آنڌاري رات
سمجھ تہ سچ آ ھڪڙو، ھر جا شيشي شعاع صفات
جي باور ڪرين بات، ڇئي قادر بخش قدير جي

(٢١)

سورج سڀ ڪنھن جاءِ، اچي ذورئون منجھ ڏسڻ
ھو ذات نہ گڏجي ذات سان، آھي پري ڪئون ۾ پسڻ
رھي اڪيلو آپ ۾، ھت ذرڙن ذات وسڻ
وٽ شمسي شعاع ڪسڻ جي قادر بخش قمر ٿين

شڪليون شيشن مئون ڏسي تو ڏيئا ڏهہ پائين
شيشا شان صفات جا جي پٽر ڦهڪائين
لاٽ لکن ۾ هڪ ايندئي جي نظر ڪٽي نائين
ٽان قادر ڪوٺائين ٽيندين ڪافر قادر بخش چوي

(۲۳)

جي شرم نہ ڪرين شرع جو چو پٽيا سڏائين پير
الله ڏانهن تي آنڌارو هت ظاهر زهد فقير
آئي پهر اُباٽڪو رهين دنيا ڪاڻ دلگير
ماتم گهرجي محبت ۾ تون ڪليون پئين ڪير
هئي هوءَ هٿون ويئي تو ڪري قابو نہ ورتو ڪير
اُهي ٽيندا عشق اميرجيڪي قادر بخش ڪُسي پيا

(۲۴)

جن پير سڏايو پاڻ ڪي ٿيا عشق ڏانهن عامي
ڏسي مراد مريدن جي ٿين انڌا اُيامي
سنتان سڀ وساريون ٿيا دعوت جا دامي
نظر رکي نذراني تي پوءِ هت ڪٽن حرامي
شريعت جا شيطان تي نيون رسمان ڪن رامي
ڪنئي پاڙين بدنامي قادر بخش! قيامت جي

(۲۵)

ريءَ معرفت مريد ڪري سو شريعت جو شيطان
الف نہ علم يقيني ڄاڻي گڏهہ منجهہ گمان
دغا باز دنيا ڪاڻ ڪيو شرمندو فقير جو شان
ڏئي قادر بخش امان جو اهڙو رب نہ رستي ۾ گڏي

(۲۶)

ملان وٺي مردار منهن ڪارا ٿا واعظ وڄائين
ڪاڻ خدا هرگز حرف نہ هڪڙو پڙهائين
پلا پاڪر دعوتيءَ ڪي پيارئون پيا پائين
فلا تنهر جا منڪر تي سڙيا سائل تڙائين
جوهہ اڙائي جنازي ڏي وري وري واجهائين
برهہ بنا بيفائدي سر سجدي نوائين
جي قادر ڪمائين ٽين ڪيميا قادر بخش چوي

جي چوين ملان محب سان ڪر ترڪ ثواب گناهہ
تسبيح، تال، مڪر مسئلا ڇڏ ٽڳيءَ وارا ٽاهہ
منهن محراب متو ڪوڙا ائين گوسائين گمراهہ
ريءَ رياضت زحمت تي ڪندو ڪلمون قلب سياهہ
ذرڙو وٺ تون ذوق جو جنهن سان اندر ٻري آڙاهہ
پوءِ قادر بخش نگاهہ ايندوَ ڏيو ڏيل پرين جو

(۲۸)

دُنيا ڪاڻ دئوسن؛ شاعرن لڄايو پنهنجو شان
هٿ لاٽيون ٽا لنون لامڪان جون؛ هُت هڏي ڪاڻ حيران
لالچ ڪاڻ لچن جي؛ ڪن ساراهہ بيت بيان
پٽ جان پوڪن پيسي ڪاڻ؛ توڙي اڳيون ، هجي خاندان
حرف نہ ڄاڻن حقيقت جو، عاري ڏانهن عرفان
هڻ نہ قادر بخش! زبان؛ تون بہ شاعر منجهہ شمار جي

(۲۹)

شاعر اُهي جيڪي شوق پيا راتيان ڏينهان روئين
واحد تين منجهہ وحدت جي؛ ڌهن دست دوئيءَ ڪئون ڌوئين
سي ڪل زهد قناعت سان ڪٽ سيني جي سوئين
نفي ڪري ناموس نزاڪت خاڪ لڳين لوئين
عرش منجهئون عرفان جا موتي پيا پوئين
ڪنڌ ڪين ڪي ڪوئين؛ رهن قادر بخش! فڪر ۾

(۳۰)

شائق شوق شراب پي هو مست رهن مدام
رات گذارن روڄ ۾ نہ ڏينهن ڏسن آرام
سقر جي تنهن سختيءَ ۾ نت رکن تانگهہ تمام
تائين قادر بخش! قيام سي جنگ نہ جاڳن ننڊ ڪئون

(۳۱)

عاشق در الله جي ڪن حيلا لک هزار
ڪي زاهدَ زهد عبادت ۾ ڪي برهہ ۾ بيمار
ڪي مست رهن ميخاني؛ ڪي بيت الله بيدار
ڪي قابو پير پرستيءَ ۾ ڪي نبي نور نظار
ڪي پنجن تنن ۔ جي پيار ۾ ڪي چئن يارن جا يار
جيڪو سونهين ستار سو تہ قادر بخش! قريب تي

(٣٢)

برهه نسوري باهه جيڪو ساڙي سڀ اسباب
سڀ خام خوشيءَ جا خيال تڙي ترت شتاب
سينو انهن جو سهندو جيڪي عشق جا ارباب
تي قادر بخش ڪباب، جو ٿيئين قوت پرينءَ جي ڪتن جو

(٣٣)

ناس سسي حواس ڪر تڏهن حاصل ڪرين حق
جي ماٺين مراد فنا جي ڪر فرق وصل فراموش
پاڻ وساري پاڻ ٿيءُ، ڇڏي طلب جو جوش خروش
ڪر نينهن جو پيالو نوش جي قادر بخش قربان ٿين

(٣٤)

طالب تاڻ نه ٻئي پاسي، وڃي هڪڙي سان تي هڪ
رمز ڇپائي راز تي، ڍورن جان نه ڍڪ
وحدت سنديءَ واديءَ ۾ ڇڏي لوڪ وڃي لڪ
ماري قادر بخش! مِڪ، ڪر قادر قابو پاڻ ۾

(٣٥)

طالب واٽ طريقت جا تي فنا في الرسول
احديت ڪي اوٽ ڏي، وٽ وحدت واٽ وصول
احدؐ پيو منجهه احمدؐ ۾، ٿيو نُورئون نقش نزول
ٿيو قادر بخش! قبول جڏهن محو محمدؐ ۾ ٿيو

(٣٦)

بنا نينهن نياز جي اٿي محب ملڻ ته محال
جي تعليمي جي طرز سکين ته رک رستي خاصو خيال
جنهن ڏِگ آئين سو ڏگ وٺ، اٿي واٽان سڀ وبال
ٿينديِن قادر بخش ڪمال پارت پيغمبر جيءَ سان

(٣٧)

عاشق ٿين ته عالت جان ٽپ ٻشانگي ڪئون ٻسڻ
انڌي اڳيئون آئينو آهي ڇيٽين ڪئون ٻه گهڻ
رن روڳيءَ اڳيان ويهي تون نه ڪنا پاتيون چڻ
قادر بخش! قادر ڪئون منهن نه مٽ، متان قيامت ۾ ڪسو ٿيئين

(۳۸)

علم سواءِ عشق جي اتي آنڌارو ويل وبال
عالم دُنيا دوست آن؛ هي هي ظالم تنهنجو حال
حال بنان قيل قال؛ فقيري آهي دمدني دجال
سوز پريا شوڪارا ڏئي منهن ڪارا ميڙن مال
ذڪر ڇڏي ذڪر ڪاڻ ڪن هي هي هو هو جا تال
ٿيندءِ قادر بخش! ڪمال جڏهن پيائيءَ ڪي پوڙي ڇڏين

(۳۹)

پردو پرين جي پار ڏانهن آهي مانع مخدوهي
شيخي شان ۾ قدر قضا اتي موڳا محرومي
عار عذاب النار پجهي تو محشر مظلومي
جن ڪي محبت معلومي سي قادر بخش! ڪيئن ڪفر ڪندا؟

(۴۰)

ڪڏهن تہ عالم لدني هان پر ڪڏهن آهيان نادان
ڪڏهن برهمڻ ساڌ سڏايان؛ ڪڏهن پڙهان قرآن
ڪڏهن تہ لانگهن خاڪ لتڙجان ڪڏهن متي آسمان
ڪڏهن نہ پر سان ڪو ويهاري ڪڏهن ساهن جو سامان
ڪڏهن گداگر گودڙيو ڪڏهن تخت متي سلطان
ڪڏهن تہ آدم ظالم هان ڪڏهن رحم پريو رحمان
ڪڏهن وجودئون ويسارو ڪڏهن هستيءَ ۾ حيران
جي تو ڪريان بات بيان تہ ڳسجان قادر بخش چوي

(۴۱)

الله عالم ۾ ڏئم؛ جنهن جي هت نہ جاءِ
آمن ريءَ اوکو ٿي؛ آهي رخ جي هر جا جاءِ
تون نہ پائين تنهنجو ئي تو وٽ آهي سڀ ڪنهن جي ساءِ
خود قادر بخش خدا جي پردو ڪٽين پاسي ڪرين

(۴۲)

سڏ نہ سمنڊ جي پوي؛ آهي قلزم ڪارونيار
مشڪل منجهہ ملاح رهن نين ڪشتي ڪين ڪنار
جنبش منجهہ جهازن جا ڪري تختا تختا ڏار
ڪرين پاڻيءَ منجهہ پسار تي قطرو قادر بخش چئي

(۴۳)

سمنڊ سارو سير آ ناهي قلزم انت قياس
ماريون وجي ملاحن کي هيبت هونگ هراس
اونهين کين عميق ۾ ڪيئي ناميان تي ويا ناس
پوءِ باسي سر جي باس پئہ ڪاهي قادر بخش چئي

(۴۴)

ناهي سير سمنڊ کي؛ آهي سمنڊ سارو سير
ويڙهو ئي اوڏانهن وجي جاڏي وريس وير
موجان موجن کان متي ڏسي اُتي ساهہ سَرير
پوءِ قادر بخش فقير سارو سمنڊ سمايو

(۴۵)

ٻانهنِ ٻڌڙو ٻانهو هان؛ منهنجي ٻي ناهي ٻولي
ڪرم ڪر لنگهہ اڳڻ اسان جي ٽاٽي ساڻ ٽولي
سرها سير سينگار ڏسان؛ هبڪار سندي هولي
ڪر سائينءَ لڳ سولي هن قادر بخش جي قرب سان

(۴۶)

عاشق ابتر حال پنهنجي ڏي هڪ واري ڏس تون نيڻ ڪٽي
پرون ڪمانون تير تڪا اولاري ڏس تون نيڻ ڪٽي
سرڙي سيف ڪجل جي ڪاري ماري ڏس تون نيڻ ڪٽي
قادر بخش ڏي منهن ماهي سينگاري ڏس تون نيڻ ڪٽي

(۴۷)

نازڪ نينگر ناز منجهان تون اڄ ڪٽي نيڻ نهار
تاز تنهنجو ڏسي نيڻ منهنجا نت نت وهن نار
جاڪون جوش ٿيو دل جاري ڪيو اکين کين قرار
ڏسي عاجز جو آزار خوش ڪر قادر بخش کي

(۴۸)

نيزا نيڻ لنگهائي سيني دلڙي پئي ٿڙڪي
ڪڙڪن هڏ پاسريون ڪمال ڪڙي ڪڙڪي
جڪندي جڪندي جيءُ جهري پيو ڏسي ٻول لبن لڙڪي
دُر داٽي دَر دڙڪي قادر بخش ڪنبايو

سسئي پُنھونءَ جا بيت

ھوش رکيئي نہ ھِندياٽي، تنھنجا ھوت نہ ھُئا ھم قوم
جاڳينءَ ڪين جتن ڪاڻ، ويئي نھوڙي نوم
تَتجَافَا جُنوبھُم، تڏھن لائق ٿين ھا لوم
ٿيا ثابت تن جا ثوم جيڪي جاڳيون قادر بخش چئي

(٢)

جي جاڳين ھا تون جار ڪري، چو رُلين ھا منجھ روھہ؟
اوجاڳن جا اوچتي آيئي اڪين سر آنبوھہ
سمھڻ جا تو ڪئون ساٿ ڏٽي ڏمري پچندءِ ڏوھہ
سي لڳين جھليندين لوھہ جن قادر بخش قرار ڪيا

(٣)

ڏير سڏائي ڏينھن جو ٿيا راتن جا رھزن
وَسئون نہ وَر ويڻ جو ھو پر دوست ٿيا دُشمن
ڪاٽي چايس ڪاٽي آيس؟ ويجي ڪاٽي ٿيم وطن
ڏيندس ڪيچن ڪارڻ ڪن، ويجي ڪوھہ ۾ قادر بخش چئي

(٤)

چاڻ نہ مون ڪنھن ڇرم جي، آءٌ ڪاٿئون جي جائي
ٻانيڻ خان ٻروچ سان آٽي آمر اڙائي
پيٽيون پينگ پنيور ۾ مون کي پيڻ نہ ڪو پائي
جيڏيون! ناتي نِوائي ھلي ڪيچ ڏي قادر بخش چوي

(٥)

ھيءَ نہ ھِت رھن جي ھئي ڏاڍ ڪيو ڏيرن
وَر وٺي ويساھہ ڪري ويا، واقف نہ ويرن
سرتيون! ساٿ سنجھي ويو، آءٌ سونھين نہ سيرن
شل پھچي ڪيڏ پيرن، چئي قادر بخش قريب ٿيان

(٦)

پھتس پنھل چام ڪي، ھڪ دُور نہ ٿيندس دم
گورن سان گڏي وتان، ڪندس اُتن کي آب آم
ٻانھين ٻروچن جي، ڪنديس ڪيچئيڙن جو ڪم
ڪنديئي قادر بخش! ٿي خادم خان ٻروچ جو

(٧)

اصلئون آريءَ ڄام جي هُيس خاصي خدمتگار
گهر ويٺي هُيس گهوٽ سان؛ اڄ دوست ڪري ويم ڏار
بيواهيءَ ڪي برهن جو آيو سِر تي ڀاري ڀار
شل خان نہ وِجهيمِ خار؛ هن ڪمينيءَ سان قادر بخش چئي

(٨)

سرتيون چون سسئيءَ کي آٿي سفر سارو سُڃ
ناحق ٻي ننگ ڪاڻ ڇو رُلي مرين رُڃ؟
پٽڙ پاٽي ڪونهي ڪو؛ اڳيئون اوکي ٻجهي اُڃ
ڏئي پانڌي پٺي پڇ؛ ڏنائين ڪيچي قادر بخش چئي

(٩)

جانب ڪاڻ جبل ۾؛ جا ٻوليون ٻُڌم ڄام
سارو ڏينهن ستان ڏيندي سج لهي تيم شام
سڄ ۾ ساري رات جو اچي اکين نہ آرام
شل ڇلي ايندم ڄام ڪاف ۾ قادر بخش چئي

(١٠)

قربئون ڪيچيئڙن ڪاڻ هئي منڊ گهٽي ماندي
تيلاهون پئي توڏن جان هوءَ پري جي پانڌي
ڏولائي ڏک ڏونگر ۾ ڪٽي ايرادي آندي
تي پنهل پيراندي وڃي ڪيچ ۾ قادر بخش چئي

(١١)

ٻانيڻ ٻاروچل ڪاڻ پئي جهاڳي منجهه جبل
سچي سڪ سفر ڪريو؛ تي تيار ڪري توڪل
اڳيئون آيس اوچتا؛ اکين اوکائي آڙ وَل
رهڙ ٻنان ريخ جي روهه ۾ رلي منجهه رَمل
وار ڪيون ور لئي وتي ووڙيندي وهل
لُرڙي لوهيس لحم لڳن؛ ٻيو رهڙيس روهه جبل
بر ۾ بد بلائن جا ڪيڏ ڪاهي پيس ڪرڳل
آهي قادر بخش! ازل منجهه سورن وِڌي سسئي

(١٢)

سسئيءَ ڪي سورن ۾ سنگت نہ ڪا سس هئي
هيڪل هلي سسئي هوت ڏي سات پنيان سسئي
محبت هيس محب جي؛ من منڊ نہ پنهنجي وس هئي
سوين سور سختيون سهي چئي قادر بخش قريب تي

(١٣)

سور نہ ليکيا سسئيءَ؛ هيس ساهہ گهيٽري سِڪ
بيوس برهہ بيحد ڪئي؛ تڏهن چپر تيڙس چِڪ
هيڪل هلي هوت ڏي؛ هو تہ لوڪئون سڻي سِڪ
پڏي سندرو سچ جو لتين وئي لتاڙيندي لڪ
سات پچائي سسئي ڪٽي قادر جي ڪلڪ
هُتي هوت سان تي هڪ؛ هن جي قبر قادر بخش چئي

(١٤)

جيڏيون! شهر پنيور ۾ ايندس ڪين وري
گورن جي گمسان ۾ ويندس گوڏن پر گهري
ڪيڙي تي منجهہ ڪرهن جي؛ ڏيئي توڏن تڏ تري
تڙندي تڙندي تڏن ۾ تيان اڳرئون اڳري
توڙي ڏڙ لتڙ ۾ ڏار ٿئي؛ گڏ ويندي سا تہ سري
جانب ڪاڻ جتن جي پوندس قدمن سر ڪري
مهو ڳاريندي هاڙهي ۾ ويندس هوتن ساڻ هري
سا پهتي منڊ مري وچي ڪيچ ۾ قادر بخش چوي

(١٥)

ويندڙ ادا! انهيءَ واٽ سان ڪي ڏٺئي جت جوان
ڪاڏانهن ويا ڪيچيئڙا؟ ڪيڏ ڪهڙيءَ واٽ ويجان؟
ادا! من اوچتي ڪنهن لانگهي منجهہ لهان
تي قادر بخش قربان؛ مانَ گولو ساڻ گڏيون وڃن

(١٦)

ادا ڙي اوٺيئڙا! الله لڳ مون ڪي ورتيون وچ ساڻ
ڪندس پنڌ پنهل ڏي؛ آءٌ پانڌيئڙي تي پاڻ
سفر ساري سات جي ڪيڏنديس ڪيچيئڙن ڪاڻ
شل پوندي چام ڪي چاڻ ڏسي گولي گنهگار ڪي

(١٧)

ڏئين گولي گنهگار ڏي، منهنجا سور پيا سڀ صاب
هن لاشي مئيءَ کي لک سال ٿيا، اچي پوندم ساهہ شتاب
ڪمينيءَ سان ڪيچ ڏٺي شل ڪندو ڪين حساب
عالي جت جناب هن کي بخشيندو قادر بخش چئي

(١٨)

پياري هيس پيءُ ماءُ کي، تڏهن تن ڪئون پيس پري
سانگي جت جدائي پيس، آئي اُيئون اَرٽ اري
ٻانيڻ ٻاروچن جي هئي، ڪٺي ڏوڀي ڏيءَ ڏري
رسيلي تي رنگ نروٽ پئي، ڪيچي ڪيچ ڪري
ٻانيڻ ٻاڻ ٻروچ پيو، راتيان ڏينهان روز ٻري
ٻڌي ڳالهيون ڳوٺ ڳري، ڪجهہ ڪيچ جون قادر بخش چوي

(١٩)

ڳرندي ڳرندي ڳوٺن ۾ ڪٺي نينهن ڪيو نشان
پڇائيندي پرت جي ڪئون اچي لڌي جت جوان
لکيل لائئون لهي ڪري ٿيو ٻانيڻ سان خوش خان
سهاڳ لڳس سر سيج تي، تي پاڻ سسئي سلطان
سرها سرخ حنائي هٿڙا، لالي لب پائي پان
هن هئي سڌ سورن جي ڪان، ڪجهہ قادر بخش! اڳتي جا

(٢٠)

سڌ سورن جي ڪانہ ڪا هئي سسئيءَ کي ساري
ساجهر سسئي سيج تي، هوءَ ور سان ويساري
ڪاهي آيس ڪيچ ڏانهن، ڪي چور چوري چڪاري
ڪانڌ وٺي ڪنهن اتڪل سان، ويا ڇڏي ويچاري
سمجهہ نہ هئي سيڻن کي، ڪري ڏوہڙ ويا ڏاري
ڪيائون قادر بخش! گهاري، جو ننگ ڇڏي ويا ننڊ ۾

(٢١)

سسئي منجهه صندوق جي، ڪٽي لکئي لهواري ڪئي
پيڻگهي منجهه پاتال لڌي سا پرت پئي
درد پري تنهن درياءَ ۾ وٺي وهندو وير وئي
ڇمندي لاءِ چڙهي ڄام جي هوءَ محبت منڊ مئي
پيٽيون بر پنيور ۾ اچي نينهئون ناز نئي
جيڏيون توڙئون تانگهه تئي، پئي ڪشالي قادر بخش چوي

(٢٢)

ڪيچ وڃي تو ڪاهيون، جي چڙهي ڏسان ڏونگر
اديون آهن اڳيري ڪيئن پهچان تن ڪي پر؟
ڪوڪارا هن ڪمينيءَ جا ٻڌن نه ٻيهر
سٿان ڏنم ساٿ ڪاڻ: ڪيا پٿون پير پٿر
هاڙهي پنڌ هٽي منهنجا هڄ ٿيا هيڪر
آخر اڳتئون ساٿ جا ويا نڪري ڪوهه ڪڪر
سج لهي سانجهي ٿيو، ٻيو رات رهيس منجهه ٻر
تڪيو تڪيم ڪو نه ڪو، هٿ بنان سڪ ثمر
سرتيون! سواءِ ساٿ جي وڃي ووڙي لهندم ور
لڌائين قادر بخش! قدر جڏهن هيڪل ڳڏي هوت سان

(٢٣)

پنهل جي پريت جا مون ڪي پل پل پوَن ٿا پُور
ساڄن جي سڪ ۾ چڙهي جان رهي ساڻ سُور
گهوٽ ڪاڻ گهٽ گهاٽ ۾ ڪٽي گهرندي ڪنديس گهور
من محب ڪري منظور هن ڪمينيءَ ڪي قادر بخش چوي

(٢٤)

هيس هڪ پنهل سان، جيڏيون جاڙ ڪئي
ننڊ ۾ ناز پلنگ پيو، سر نڌر نينهن نئي
هيٺيءَ جي هن هوتن سان ڪي پهلو پرت پئي
جنهن دل تانگهه تئي سا ڪيچي قادر بخش چوي

(٢٥)

ساڻ پٽيان سسئيءَ ڪيا حيلا هنر هزار
جوشئون ڪاهي جبل پئي؛ جاتي بلائون بيشمار
ڏونگر ڏاريس پير؛ پٿون، لتڙا واري تيس وار
چاڙهن چالاڪي پڳس؛ ڪٽي لاهن ڪئي لاچار
رلندي رلندي رَندن تي تي گس گهٽي ۾ گار
ڏُکايل جي ڏُکڙن جو پيو ڏونگر ۾ ڏَهڪار
وڻن ۾ وتي واڪاريندي؛ سڏڪي سئو سئو وار
پٽر پگهري پاٽي ٿيا؛ جاتي نار وَهايا نارَ
ترس پيو تن ترس وارڻ ڪي ڏسي عاجز جو آزار
رڻ وٺائي وات چڏي پُني ساٿ ڏٺي سردار
پهچي پنهل چام سان ڪيائين قبر منجهه قرار
جن جي سڪ سچار تن ڪاف نہ قادر بخش چوي

(٢٦)

ساجهر اُٿي سيج تئون هوءَ ڪنيون نيڻ نهاري
سٽان ڏيندي سيرن ۾ ڪيون ور ور واڪاري
ٻاجهاري جي ٻاڪارن جو پيو شور شهر ساري
ٽيٽا هٿ ٽِڪڻ تي منهن مٿي ماري
ڳُڙ ڳاڙيون ڳوڙها پئي ڳوٺ ساري ڳاري
ڪيئن قادر بخش! گهاري جو لڳس ٻاڻ ٻروچ جو؟

(٢٧)

لڳس ٻاڻ ٻروچ جو، تڏهن ڪيچ هلي ڪاهي
ساهہ ڪٽي چوي ساهيڙين سان الله تو آهر آهي
ويندس رهندس ڪين ڪي؛ هٿ گهوٽ بنان چاهي؟
سواءِ صلاح سڄڻ جي پيو ٿاهہ نہ ڪو ٿاهي
پئي محبت جي ماهي؛ منڌ ڪيچ جي قادر بخش چوي

(۲۸)

چڙهي جبل چوٽين تي نينهئون نار نماريو
تاڙو ڏيئي تنهن ترهي ۾ تابئون تنهن تنواريو
ڇپر سارو ڇولين سان، ڪٽي جوءِ ڳوڙهن سان ڳاريو
گهوٽ ٻنان سسئيءَ گهر گهڙي نہ هڪڙي گهاريو
جڏهن منڊ ڪي محبت ماريو، تڏهن قادر بخش قريب ٿي

(۲۹)

ساهہ جنهن جو ساٿ سان، تڏهن ڪاهل ٿي پيس ڪر
سندرو ٻڌائين سڪ جو، تني ڪوشش ٻيس ناڪر
سج ۾ سسئي ساٿ ٻنان، ڪري ڪونجن جان ڪر ڪر
ملي هوت سان هيڪر، سا ڪيچ ۾ قادر بخش چوي

(۳۰)

نازڪ نينهن پرينءَ جي هوءَ چاهہ ڪٽي چائي
پهلي پور پٽر ۾، ٻي اوڪائيءَ ۾ آئي
ڪارو ڪوهہ ڪلور ٻجهي، جاتي ڪپائن ڪائي
ووءِ ووءِ! ڪندي وات نهاري، ور ور هيس وائي
پيير پٽر ۾ پيادي، ڪٽي گهوٽ گهائي
رت ٻريا رُخسار رنگينا، ڇتن ۾ ڇائي
درد منجهئون دانهون ڪري، من پوي ڪيچن ڪن ڪا ئي
ڪاف ڪشالا ڪيچ جا، آٽي تن ۾ امر آڙائي
پنڌ پري جو پاٽي پٽ نہ رُجن روهہ رُلائي
قادر بخش! ڪمائي، سڀ سڪون سسئي صاب پئي

(۳۱)

امر ساڻ الله جي وئي لنگهي لڪ لڪين
آڏو آڙ آيس ڪانہ ڪا، ڪٽي رب رکين
محبت ۾ منڊ مست وئي، ڏٺائين اوکي ڪين اکئين
سلامت پهتي ساٿ ٻنان، پنهنجي پنهل جي پکين
ڪئي ڪيچي منجهہ ڪکين، قربئون قادر بخش چوي

(٣٢)

ڪيچيڙن جي قرب جي مون کي ڳل پئي ڳاري
پيٽيون! ياءُ وٺي ويا، هيءَ ڏار ڪري ڏاري
سنجهي ساٿ وڃڻ جي سڌ نه هيم ساري
هو ٻروچا آءُ ٻانيڻ هيس، ڪئي لکي لاچاري
ڪامڻ تڏهن ڪشالي پئي، هئي محبت جي ماري
کو قادر بخش! ڪاري لڳس ٻاڻ ٻروچ جو

(٣٣)

لڳس ٻاڻ ٻروچ جو، تڏهن ترتئون تي تہ تيار
گهوٽ ٻنان هٿ هڪ گهڙي ڪيو گهايل ڪين گذار
ور ڇڏي هٿ ويهڻ آيو عيب تنهن کي عار
سسئي سارو سچ هئي، تڏهن جوءِ ڪيو تي جار
پرتئون پڇائيندي وتي پئي ساٿ پنهل جو پار
ڪيائين قادر بخش! قرار پوءِ پسندي پنهل ڄام کي

سهڻيءَ ميهار جا بيت

مينهن منجهه ميهار جي آهي هر دم مهر
مِهر ميهر هڪڙي آهي صورت سڀ ميهر
هيٺيون هڪلي هٿ سان هٿ هونگاري ميهر
پوءِ. مينهن منجهه ميهر تڏهن قادر بخش ڪا ڪل لهين

(٢)

ڪنڌيون ڪناري تي ڪڏي پون ڪاهي منجهه ڪني
کي سڏيون وڃن سير ۾ کي ڪڙڪن سر ڪني
راتيون رهن ريجاڻ ۾ اچي ڏِين ڏينهن ڪني
ٻڏي ميهر ڪوڪ ڪني، رهن قادر بخش! قرار ۾

(٣)

ميهر مهر ميهار جي سڀ ٻيلو پيو ٻهڪي
چاهئون چت چريو ڪيو، ڪٽي چونرن جي چهڪي
سهڻيءَ جان سينگاريون سَوَ سير نہ ڪا سهڪي
جن دل نہ ڏهڪي، تن قادر بخش قريب آ

(۴)

مينهون قرب ميهار جي، تڏهن تريون تي منهن تار
سي سُانگي سلامت رکيون منجهئون سير ستار
چڪ جهڪ چڙهيون چونريون اچن ڪنڌيءَ سِر ڪنار
رهن قادر بخش! قرار ميهار سنديءَ ماڙ ۾

(۵)

سالڪ انهيءَ سير ۾، جيئن سمنڊ ۾ سُئي
وحدت سنديءَ وير ۾، هت نڪو دام دوئي
تنهائيءَ جي تار ۾، ڪا هستي هوءَ هئي
پوءِ مان تن جي مُئي جيڪي قادر بخش! قريب ٿيا

(۶)

سهڻي ساهڙ يار ڪاڻ، تري ٿي تارئون تار
ڪاهيون ڪنن ۾ پويون، توڙي تري نہ جاڻي تار
چرڪ نہ آڻي چر ڪئون، هيس تڳا ميهر تار
هاڻي تارئون اچي تار، قربئون قادر بخش ڪي

(۷)

سرءُ لڳي سَرَ نسريا، ڪڏيا گوش گنگن
لعلي لات لنوَن ۾ ڪريو، گهوگهو سر سنگن
ٻينن تن تپايو، وڏو دل کي چاڪ چنگن
هاڻي قادر بخش! ڪنگن، ٻيلي کي ٻهڪايو

(۸)

سڪ وارن کي سير ۾ ناهي غرق ٿيڻ جو غم
ٻيلي سمجهن شير ٻلي تن قطرو نظر قلزم
ڏٻڪن نہ دم ڏيڻ ڪئون تن نوَن ڪين قدم
ڪيئن قادر بخش ڪرم، منجهہ مشڪل مِهر ميهار جي

(۹)

سجڻ جا سڪرات ۾ سڳا ٻڌائون
ميلاپي جا موت ۾ وٺي وڏائون
پوءِ لعلڻ لڏائون قبر ۾ قادر بخش چوي

(١٠)

سهڻيءَ جان سَوَ سوز ۾، پيون ميهر ميهر ڪن
تريون وچن تڪ تاب ۾، ڪيون ڪوڪ ميهر ڪن
سير سينگاريون پوي ڪين ڪي، نہ ئي ڪنبايو ڪن
لڪيون قادر بخش! نہ ڪن، مليون چوريءَ محب ميهار ڪي

(١١)

ميهر هٿئون محبت جي، ڏنئون سُرڪ سهڻيءَ ڪي سوز
تڙ نہ جاچي تار ۾ نہ رات ڏسي نہ روز
دڏڪا دوڏت ڪن، ڪيهر پائين گڏهہ جو گوز
جا هئي عشق آموز، سا ڪيئن ڪنبي قادر بخش چوي؟

(١٢)

سهڻي ساجهر سوز ڪئون، ڪٽي دلو دَستِ هلي
پرهين تنهن پاتار ۾ پئي پاري ڪين پلي
سوچ سچي ڪچ ڪن نڪا، ويس نڪري دست دلي
سير سري وات ۾ ڪيو منڌ تي ميل ملي
ڪچون ڪاري ڪاوڙ ڪئون، اچي وڏيس ڪچ ڪلي
ڄرڪي جو جنگهہ چار پيس، ڏيئي لڏڙن جهڙپ جهلي
سڪ سوا تنهن سير ۾ تيس واهر ڪو نہ ولي
منڌ ميهر ساڻ ملي، ڪن ۾ قادر بخش چوي

(١٣)

ميهر جان منجهہ پيهر جي هو واڙيون وجهي وچ
دلئون دُڪائي دونهن ڪي، در ڏوئي ڏري رچ
پري ٻيگهڙ گهڙا سر تي رکي ڪنو متي ڪچ
تيس ارت متانهون آچ، تڏهن ڪمائي قادر بخش چوي

(١٤)

جان ڏس گهري تي گرڪڻ ۾ ڪري تيار متي توڪل
جان ڏس وري وچن ڪاڻ پٽي ڪامڻ ڪاهيون ڪل
جان ڏس تہ ماني ميهر ڪاڻ ڏي ڪٽڪ ائي ڪل
هئي ڪامڻ ڪي ڪا ڪَل، قرب جي قادر بخش چوي

(١٥)

تانگهون لنگهي تڪ تار ۾، هو تر وٽن تاريون
تڪڙو وڃي تڪ تاب، ترت ترن تاريون
پرهين پاڻي پاتال ۾ پر توڪل تي تاريون
جي دلبر ڏُتاريون، تن ڪر نہ قادر بخش چوي

(١٦)

مينهون تنهن ميهار جون هيون اوجين اربيلون
ڪل ڪنڌيءَ ڪا نہ هين، ڪچي پاڻ اچن پيليون
بيٺ بيلي پوڙاهہ ۾ ڪن اوڳر اڪيليون
تي ميهر سان ميليون قادر بخش ڪريم ڪلئي

(١٧)

مينهن ڪاڻ مهراڻ وڃهي سپ اوجهڙا اوتاريون
سرءُ لڳي سر نسريا، جاتي ٿهڪن پيون تاريون
پاڻي پاڻ پنيءَ وجهن، پيون چر ۾ چاتاريون
مِرون نہ ميهر منهن چڙهي، هٽي ڪيهر ڪاتاريون
تي توہن ڪئون تاريون قادر قادر بخش چوي

سارنگ جا بيت

جڏهن عجز عالم جو ڏٺو، ڪئي خيال خدا جي خيز
عرش منجهئون جيئن عادت هئي، تي رحمت رب جي ريز
رائي ساڻ • رسولصه جي تي اشارت انگيز
موڪل تي ميڪائيل کي، ڪري ترت هوا کي تيز
سي رنگ سارنگ جا اُٿيا، ڪري اُہن جي آويز
تي حقيقت آميز، قادر بخش! منجهہ ڪکرن جي

(٢)

قادر بخش منجهہ ڪڪرن، آيو سارنگ ڪري ساز
سارنگ صورت رعد جي، طرفئون اُپ ڏنو آواز
ڪولي پر پسار جا ڪيائين، پردي ۾ پرواز
اُہن جي اُٺارڻ ڪاڻ، ڪيئي شتابي شهباز
سانوڻ مند ملهار جي، آيو نايون بادل ناز
ڏس رمز رباني راز، ڪيئن قادر بخش پيو ڪڪرن ۾

(٣)

ڪيئن قادر بخش پيو ڪڪرن ۾؟ اچي سارنگ جو سو سر
حيرت ڏس تہ هوا ڪي؛ تي صورت پاڻيءَ پر
پيا پيا رنگ نمونا؛ نوري نازڪ منجھ نظر
قدرت قادر جي هلايا اُيا آب بحر
ڪي ڪارا ڪري رات جان؛ ڪيائون ڪتبارن ڏي ڪر
ڪي ڳاڙها ڳوڙها گھمندا اچن؛ ڪي اچا ٽيا اظهر
ڪي ساوا چمڪن سج تي؛ ڪي پيلا زيبي زر
ڪي واڱڻائي ويس سان؛ ڪن ڪي سرمائي چادر
ڪي چانهان ڇهري سان چڙهيا ڪيون فيروزي فر
ڪي زعفراني زيب سان؛ ڪي موهيا معصفر
ڪي نِوڙي وٺا نازيءَ تي ڪي ٽري وٺا ٽر
ڪي سهجئون وٺا سنڌ تي ڪن ٽپايو ٽڪر
ڪي ڪچي هليا ڪاھ ڪري؛ تي مولا جي مهر
ڪن ڪامل ' محمد حسن' تي وجي جاري ڪيو جر
ڪوڇو ڪتبارن جو ٽيو؛ ڪڇو تازو تر
سارنگ ساز وَڄايا؛ شاهي شاهي تي هر هر
ڪاپاريءَ تي ڪرم سان اچي وٺو آب ابر
لڏو قادر بخش قدر؛ جڏهن سورنگ سارنگ جو لڳو

(٤)

جڏهن سورنگ سارنگ جو لڳو؛ تي مينهن ڪي موڪل
هوا مٿي هواءَ جي پڏيون ماڙيون ماڳ محل
چڙهي هليون چوطرف تي؛ ڪئي بدليون سر بادل
ڪاهيون وجن ڪاڇي تي لک ڪڪرن جا ڪرڳل
هئي جاتي مرضي مولا جي اُتي ڏني آب اُچل
لا تتحرڪ ذرتہ جيتر حڪم نہ چوي هل
پٽ ليٽي پيا پٽن ۾ ملي مينهن وهايا مل
آهي قادر جي هٿ ڪل؛ قادر بخش هر قطري جي

(٥)

قادر بخش هر قطري جي ٽو ڪل ڇاڻي ڪلتار
رعد تنهن جي رائي سان ڪري گاج گروڙ غبار
ڏُوڏٽ ڏڏڪا دهشت سان، جيئن دوزخ جا ڏڏڪار
جي پيل اها هڪ پهر جهلي، ڪري پرڳڻا پيزار
پر رحمت وڏي آهي رعد ۾، ڪئي پردي پالڻهار
جاڻي جلدي جوش ڪري ظاهر زور زنيار
سمجهه ته سايو صاحب جو ٿيو نازل نور نروار
ملڪ تنهين تي ماڙ تي، لڏي سائينءَ پاڻ سنيار
جاڻي گاج ڪنوڻ بار بار، رهن قادر بخش قرار ۾

(٦)

والي وَسوهي وري، ملڪ تي وسڻ ورايو
ڪاڇي، ڪوهستان تي ڪيائين رحمت جو رايو
ترڪيءَ، سنجل، تيغ جي، وَنءُ وِڄن تجلايو
ڳاڙهن، پيلن پينگهه جي، شمر شمس، قمر شرمايو
چوڏار فلڪ چمڪار پيو، چڙهڻ نور زمين آيو
سهڄئون ماڻ نه مايو، قادر بخش منجهه قياس جي

(٧)

ڪاڇي ناڙيءَ تي ڪاهه ڪري آيو، ڪڪر ڪارو ڪن
لسي ڪري لهي پيو، جيئن هيءُ نه ڏسي هن
پيل ڪري ڪاهي پيون، سي ڍِهيون منجهه ڍِهن
نئيون وڙهيون ڏاڙ تي، پيا اُبتا واهه وهن
ڪاڇو ڪوهستان ٿيو گل گوناگون حسن
شوري تي ڏاڍي شور سان، پيا ڪڪر ڪرم وَسن
منڙي منهن تائين پري چادان حبيب چمن
ٿيو قيصر مشڪ ختن، قادُر بخش هر هر هني

ٻاونجاهه اکري (ڪافيون)

۱

آيو نظر اسان کي ماهي
هر جا ديدار تنهنجو
محبوب ڏٺم مهتابي۔ تنهنجا خوني نيڻ بيخوابي
سوين عاشق مست خرابي۔ چمڪار خمار تنهنجو

خوشبو ڏٺم بوستانا۔ نوان لالا گل نعمانا
تن تي بلبل خوش داستانا۔ ڳٽڪار بهار تنهنجو

دين ڏٺم راهه رامي۔ اکين ڪفر ڏٺم اسلامي
پردي پسڻ ۾ پاڪ خرامي۔ واهه واهه اختيار تنهنجو

انهيءَ حيرت ۾ هوشياري۔ رهي قادر بخش قراري
اها عين عنايت ساري۔ ٿورو هزار تنهنجو

(2)

آءُ عاشق پير پري
ڪو سودو سر ديدار جو
وات انهيءَ ۾ وس نه عامن۔ عبد سڏائي شاهه وڪامن
دل ۾ تسليم ڌري – ڪن سير برهه بازار جو

گونگو ٻوڙو ٻاتو تي تون۔ چئو نه ڪنهن کي چپاتو تي تون
من ناز جي نظر ڪري تڏهن راز پسين رخسار جو

شرط وصال ۾ سر آ سچارن – پاڻ وساري ڪئين پچارن
جو آيو عشق اري۔ ٿيو محو محبت دلدار جو

قادر بخش ڏي هڪ دل هڪ کي۔ ليهه لاڳاپي جي سيڙهائي سڪ کي
ڪري نقطي جي پل پري۔ تي عين يقيني يار جو

(3)

آئي مند بهار باغ جي، اڄ سجڻ ڪيو سينگار خوش
زلف عنبر لعلي لبين هٿڙا حنائي
ابرو سيف سبز خوش ۽ چشم ڪجلدار خوش

چمڪن سر چنبيل تي چند چنبيا چست وڏا
چوگان ۾ چنڊ چمڪندو هيو چرخ سان چوڏار خوش

محبُوب مستيءَ ۾ آيو ڪنيون نيڻ خماري
مشتاق ماريندو وتي ديدار جا بيمار خوش

نخري ناز غماز سان آيو قادر بخش جي ڪولهه
گلزار گهر گهٽي ٽيو خوش شهر ۽ بازار خوش

(4)

آهي مشڪل ريجهائڻ رب
سواءِ سر ڏيڻ ناهي تب

* ڪم نه ايندئي ڪيترا- بنان نينهن ندب
* پهري پيو ٿو- طمع جو طالب
* آهي نابينن نيهه رئي —سارو ايمان سلب
* عشق بنا اوجر نه ٿئي — قادر بخش قلب

(5)

آهي عشق نور ايمان پر نشان الائي ڇا؟
نالو عشق جلالي صفت بيان الائي ڇا؟

ڪائي گوشت ساڙي خيال سواءِ مهر معشوقا
ڪڏهن شعلو ڪڏهن شينهن رکي شان الائي ڇا؟

سر تاج، هٿِ ڪمان، وتي مرد ماريندو
ڪڏهن شاهه ڪڏهن سپاهه هٽي ڪان الائي ڇا؟

هڪ لحظي لڪ چڱا يلا هٽي ماري جياري
ڪڏهن مرض ڪڏهن موت ڪڏهن جان الائي ڇا؟

قادر بخش منجهون عشق ڏٺا هيا هيا تماشا
ڪڏهن ٻار ڪڏهن پيرِ ڪڏهن جوان الائي ڇا؟

(6)

آهي عشق شهنشاهه پر سپاهه الائي ڇا؟
دل عاشقن جي تخت سروپا الائي ڇا؟

وجهي زور ڳل زنجير ملائي يوسف زليخا
ڪاٿي خواب ڪاٿي عزيز ڪاٿي چاهه الائي ڇا؟

ڪيئي منصور ڪيئي خليل ڏيئي سوري ساڙائي
ڪڏهن جنيد ڪڏهن نمرود ڪڏهن آڙاهه الائي ڇا؟

انهيءَ درد جي درياهه ۾ سهڻي ميهر غرق ٿيا
هڪڙي رات هڪ برسات هڪ چناهه الائي ڇا؟

قادر بخش تي ماهي عشق پيا پيا حڪم هلايا
ڪڏهن پير ڪڏهن فقير ڪڏهن شاهه الائي ڇا؟

(7)

آهي حسن نور صفات پر هو ذات الائي ڇا؟
نالو حُسن جمالي اصل ٻي بات الائي ڇا؟

رکي اثر اسم پاڪ منجهئون لطف لطيفا
رهي صورت بنا روح ۾ حيات الائي ڇا؟

بيرنگي رنگ هزار ٿيو رنگ الاهي
ڪاٿي سرخ ڪاٿي سفيد ڪاٿي ظلمات الائي ڇا؟

منجهئون صورت انسان ڪيائين ظاهر ظهورو
ڪڏهن ناز ڪڏهن غماز ڪري مرجات الائي ڇا؟

جيڪو حُسن ۾ مزو سو ناهي حوض ڪوثر ۾
چاهي ڪباب چاهي شراب چاهي نبات الائي ڇا؟

قادر بخش بيقرار ڪيو حُسن حيرانا
ڪڏهن هِند ڪڏهن سنڌ ڪڏهن عرفات الائي ڇا؟

(8)

آزاري ڪي، بيماري ڪي
تنهنجي ديدن جي ديدار ۾
نينان نرگس جام شرابي- ابرو خنجر تيز عذابي
خيالي موت خمار ۾
لعلي لب رخسار گلابي- ڪاڪُل مشڪين دست عنابي
بُلبُل ٻنوَر بهار ۾
عيسيٰ ء عين اعجاز نهاري- جيئرا ماري مئا جياري
آب خضر گفتار ۾
قادر بخش ڪيو ديد ديوانو- مسجد نياز نظر مئيخانو
شرڪ ايمان شمار ۾

(9)

آءُ مل سڄڻ! تو ڪي ساري
ڦٽي دل فراق جي ماري
نينهن ڪيو تنهنجي نانگو- گهوريان سر ناهين ٻيو سانگو
قاصد مُنجان تو ڏي ڪانگو- ڏي پيغام پائي ڳل ڳاري

چوريان چِڪن لڳ ڦٽڙا - ڇائي چتن، ليڙا لٽڙا
ڪنين پاتم وٽي وٽڙا - سڙي جان سورن ساري

مونجهي مران ماتم ۾ - اکڙيون روئن رت غم ۾
دلڙي لُٽي هڪ دم ۾ - جادو هٽي وئين جاري

ڪري قادر بخش اُرد اسان - اچي مهر ٻريا مل ماسان
رکي ساھ سيني وٽان واسان - ٿي ڳلي ڳلي هبڪاري

(10)

آيو منهنڙو لڪائي ماهي
هر دور زماني هر شان ۾
لا مڪاني ملڪ جو مالڪ۔ شوق تماشي ڪيو شاهي
سري حڪم سلطان ۾
پاڪ پسارو ڪيو ڪثرت ۾ ۔ سهڻي ڪوجهي سرو پائي
هر صورت جي سامان ۾
ٻانهو ٻڻجي سائين سڏائي – پاڻ هدايت گمراهي
مڙهي، مسجد، ڪفر، ايمان ۾
سير اهو ڪو سالڪ سمجهي _ ڏني قادر بخش گواهي
ناهي عامن جي امڪان ۾

(11)

آيو نينهن وارن ڪي نظر ۾
حامد هڪ، محمود هڪ
مومن ڪافر نالي ڀلايا مسجد ۾ مندر ۾
ساجد هڪ، مسجُود هڪ
سائين ٻانهو پوش شريعت ظاهر هر مظهر ۾
عابد هڪ، معبُود هڪ
خالق پيو مخلوق نہ ٻي آ، هادي راڻيندڙ هر ۾
ماجد هڪ، موجُود هڪ
بيرنگ ازلي رنگ ۾ آيو قادر بخش قدر ۾
شاهد هڪ، مشهُود هڪ

(الف)

اڄ خاص خبر خوش خير سان
ڪا ڪانگل ڏنائج يار جي
* ڳڻن ٻري ڪا ڳالھ ڳڻي آ _ پرين ميلاپي پار جي
* هيڻي حال ۾ هوت بنان هت _ ڪير ڪل لهي بيمار جي
* درد وڪوڙي دلڙي ساري_ وِٽ وچون ناهي ڪا وار جي
* قادر بخش وٽ قول قديمي _آهي سچي خبر سردارصه جي

اکن اوکو اڙايو آ
بنان سِر جي ناهي بازي
اُمالڪ اوچتي ڪاهيون _ گهائن لک گهوٽ سر واهيون
سورهه سر ٽا ڏين ساهيون _ سيهه شمشير شيرازي

غازي گڏ ٿي صفان جوڙن _ ناميان نشان سر ڪوڙن
مانجهي منهن ڪينڪي موڙن _ تکا ميدان ۾ تازي

موڳا سرمست ماتم ۾ _ غرق سارا وتن غم ۾
روئن رت زار دم دم ۾ _ ريڊا رب سان هم رازي

صوفي دل صاف ڪي صورت _ نظر محبوب جي حيرت
ڪيو قادر بخش ڪي عبرت _ فلڪ سر سير پروازي

(3)

اصل آءُ غير نه ڪو ئي
جي تون ڪرين اعتبار
* ناهه ڪري وڃ قيدون نڪري _ دوئيءَ ڪي ڪري گم گار
* پاڻ ۾ پاڻ سمائي ڏس تون _ آهي الله جو اظهار
* پردو نسبت جو پري ڪر تون _ ساري تون سنسار
* قادر بخش! وجود وسارج _ شرڪت ناهه شمار

(4)

اکن آٽيون اوکيون آڙيون
جاني تنهنجو جادو جوڙ سان
روز رساماں محب نه گهرجن نِوي _ وئين جيءَ ۾ جادو جڙيون
ماهي موهيئي منهن موڙ سان
ڪيفي ڪجليون ڪيس ڪمائين نوي_ ڏاڙا ڪري هٽن ڏڙيون
گهريون گهائن ڪني ڪوڙ سان
جنهن ڏينهن لاڪون منهنڙو مٽي وئين _سوز واريون وڃن سڙيون
جهوري جهجن نينهن نهوڙ سان
قادر بخش ڇٽي دلبر دل ڪي الو _ قابو وڌئي ڪنڊيا ڪڙيون
زُلفن واري ڏنگي ڏوڙ سان

اڳي هيڙس لامڪاني
هاڻي تيس اظهار
0 واحد هيڙس ملڪ وحدت ۾ _ پاڻ ڪون تيڙس ڌار
0 ملڪ مڙيئي هو آنڌاري _ نور ڪيم نروار
0 هيڪل هيڙس هڪ گوشي ۾ _ سير ڪيم سنسار
0 قادر بخش تو گولو سڏائي _ اڳي هيو سردار

(6)

ادا عُمرا! عيب نہ آچ تون
منهنجو ويڙهيچن آ ور
0 ماءُ ڀنهين جي ٻي هئي _ پڪ ڀائيان هڪ پدرَ
0 هڪ تڏي ڀاءُ ڀيڻ سان _ پوءِ ڪندو ڪين گذر
0 لوئي لڄائي لوڪ ۾ _ ڪٺان ڪانڌ اڳيون ڪيئن ڪر
0 ساريون سانگن ڪي سدا _ ڪيم جاري نيٽي جر
0 قادر بخش چئي منلا! وڃي ٽريچياٽي ٽر

(7)

اڇي ڏس حال منهنجو يار
محبت ماريس ڳٽين ڳاريس نيٽين وَهن رَت نار
* واٽ وصل جي نت تي نهاريان _ دلبر لئي ديدار
* حملي حجر جي اڇي ڪيو عاجز _ لحظي لحظي لاچار
* طاقت تن ۾ ناهين رت رڳن ۾ _ برهہ ڪيو بيمار
* قادر بخش چئي ڪرمئون ڪيو ڪا ساجن سگهڙو سنيار

(8)

اها رمز رانول جي ساري اسرار اکن ۾
عشق جو آيو نظر اظهار اکن ۾
محبوب جو نظارو عاشق پسي پسارو _ سمجهڻ ۾ آيو سارو سنسار اکن ۾
محبوب من ۾ ويهي رخسار روح ريهي _ چٽنگان پتنگ ۾ پيهي چمڪار اکن ۾
سرخي لبن ڪي لائي ڪري ناز نئون نوائي _ مرڪڻ سان من مسائي آزار اکن ۾
قادر بخش! سمجهہ ساڳي جنهن جي رمز ڪيو آ راڳي _ لايون لوَ رهي تو لاڳي ديدار اکن ۾

(9)

اُھو واھ سدورو وار ايندو
جڏھن يار ڪري سينگار ايندو
لعل لڱين سِر سُرخي لائي _ ڪاريون زلفان مشڪ ملائي
نازڪ نيڻين سرمون پائي _ بجلي بدل بھار ايندو
نازڪ پازيب، نورا ڪڙيون _ لعل ھيري دُر موتي جڙيون
زرد زنجيرون لاڏئون لڙيون _ چمڪ چمڪ چمڪار ايندو
ساري سرخ پوشاڪ گلابي _ ڳل پشوازي رنگ رومالي
لعل جتي پاسر دوشالي _ گولڻي گھر گلزار ايندو
دوست وٺي دل دوستي وارا _ سينو سيني ڳل ڏئي ڳارا
سور سڏايا ويندا سارا _ قادر بخش قرار ايندو

(10)

اڱڻ اڄ ناز سان نئون نئون
سڄڻ سينگار ڪري آيو
زلفان رخ سرخ سر سوسن _ مرچا ٻڌا لعل پريورن
نرگس شان نما گلشن _ گھتي گلزار ڪري آيو

سرخي لب لعل ڏند چمڪن _ بڪي بجلي وصف ون ون
ورھ جي وچ وڏي عاشقن _ چھري چمڪار ڪري آيو

چھرو چوطرف گل چودان _ حنا ھٿ خون جگر جند جان
سوين ٿيا ھوش سڀ حيران _ شاھد شرم سار ڪري آيو

قادر بخش مئي جو مشتاقي _ سڪايل جام لب ساقي
نشو پي پٽ ٿيو باقي _ خمر خوش خمار ڪري آيو

(11)

اڄ رات آيم خواب ۾
مون پايان ننڊ جاڳ ھي
منھن ڏسڻ لائي ماندڙي _ سوسال سڪندي عذاب ۾
اکڙن ڏسي عيدان ڪيون جيئن اُڃايل آب ۾
جندڙي چٽي منجھ آڳ ھي

نئون ڪري ويم نينهڙو _ تنڙو وجهي تڪ تاب ۾
شادي غمي گڏ هڪ گهڙي آيون بندي جي باب ۾
جڏي لنو پرين جي لاڳ هي
هٿ حمايل يار ڪي _ لب لعل سرخ گلاب ۾
ٻولي سباجهڙي ٻولڙي پوءِ چا چوان ها جواب ۾
اڳي دل رليل بيراڳ هي
ٻن جدائي جا ڏينهڙا _ جانب ڇڏي ويو شتاب ۾
قادر بخش لائق ناهين ڏک ڏيڻ ڏوراپا عتاب ۾
پيو هٿ پرين جي واڳ هي

(12)

آڪ ٿيا تہ انار سجڻ تنهنجي سانگي

ڪرڙ ڪڪوريا ڪنڊيون ۾ ڪانڊيرا، گم ڳچيءَ تي ڳتڪن ڳيرا
ڏار وجهن پنهوار _ ڇيلن ڪي ڇانگي
بادل بجليون ڪيون برساتيون _ پٽ تي پيرون ڏاتيون ذاتيون
گاهن ڪئي گلزار _ چنا گل چانگي
هر هڪ ٻوٽي پير ٻبر ۾ ڪوٽ ڪاپاري ساري تر ۾
حُسن جا هُٻڪار، سدا گل وانگي
اور اندر ۾ ڏي اجهڪارون، قرڪي قاڪان تي دل قارون
قادر بخش قرار ناهين سر نانگي

(13)

اڇن عشاقن تي خوديءَ جي ڪاٺ ڪاڻ
بيرنگ برهہ جون باهيون
خاص خليل الله جان، آڙاهہ انهيءَ جي ۾ وو مولا
بانڪا ماڻن بادشاهيون
پاسو پتنگ جان نہ موڙن، مطلب انهيءَ ڪئون وو مولا
سينو اڇن سامهون ساهيون
مام منصوريءَ ۾ بينا ٿا ٻولن وو مولا
توڙي سهن سرواهيون
ڏک سک پنهنجا نويءَ پاڻ ٿو ماڻي وو مولا
چئي قادر بخش اسين ناهيون

اسان اُهي ئي ساڳي آهيون، ناهيون سوالائي ڄا آهيون
پُريا سي وڃون پاڻ وهوڻا، حيلي وس اُنهن آهيون هيڻا
هلي اچ اُنهن ڏي ڪاهيون
اسان پرين هڪ ڳالهه ڳڻين سي، وصل وصال واري واهه وٽي سي
ڏئي سر ساجن ٽا سمايون
نينهن نتيجو نسنگ ٿيو نسري، ورق ٻيائيءَ جا ويم وسري
گم بحر عميق ۾ آهيون
قادر بخش ڏي ڪرم ڪري ايندو، نال نماڻي ننڊر ڪي نيندو
ڪهڙو سينو سائينءَ سان ساهيون؟

(ب)

بحر حقيقت موج ۾ آيو
هر جا هستي حباب اُٿيا
سير صورت مئون ناز نمونا، روشن منهن مهتاب اُٿيا
علم عميق جي خوض ڪيو خيزان، علم عقل جا ارباب اُٿيا

جوش جلالي لهرون لوڏي، عاشق شور شراب اُٿيا
وير ون ون رنگا رنگي، ماڻڪ موتي ناياب اُٿيا

پيل پاڻيءَ ڪيو هر جا پسارو، سرو سمن گل گلاب اُٿيا
ڪُن فَيڪونَ جي ڪن ڪيو ڪڙڪو، طبلا تنبور رباب اُٿيا

ميريون اڇيون ڇوليون ڇر ڪري نڪتيون، گف مئون گناهه ثواب اُٿيا
قادر بخش! پيو قطرو ڪن ۾، هستيءَ وارا حجاب اُٿيا

(۰۲)

بادل برسي سر ڪاپاري
ساجن سبزيون لايون ري
اونت الڪ رئي واهه وهايا، ڇوهئون ڇوليون آيون ري
ڪٽڪن ڪنڍڙيون لهرين لڙهنديون، ڇونريون ڇانهڪ ڇايون ري

گل گلشن گلزاريون ڪليون، هر جا رونق رايون ري
مڪٽي مرڪي ڳم ڳڇيءَ تي، ڦوڳ ڦليون ڳل پايون ري

بادل بجلي برسي بهاري، شاهي شوق وسايون ري
موٺ، مٽر، مگ موڪان ٽيڙيون، صحبت پور جون سايون ري

سارنگ ساز وڄايا سر سنگ، ويڙهيون اڻ وس وايون ري
مردن مرڪي معاف ڪرايون، قادر بخش ڪمايون ري

(۰۳)

باد‌ل برسي مُلڪ اباڻي
جنهن بر ڪي بهار بڻايو آ
چار، چنگر، پڪا پيرون پٽ تي، مڪٽيءَ منهن مرڪايو آ
رانهن، ڇانهن، ڳم ڳچيءَ تي، قوڳ قريون قرُ مايو آ

لنبن لاڻي ڪيو لاڏلي تي، ناپي نينهن نہ لايو آ
ڪيت وران ڪي ڪيرن ڪاڏي، لوئيءَ ڪين لڄايو آ

کونر ڪي ڪائي ڪير پيين خوش، مرڪ مارن جي مايو آ
ميها، قوت، متيرا تن جو، واري تول وڄايو آ

قادر بخش ڪي سڪ سانگين جيءَ من ۾ مچ مچايو آ
اتم اُميد اباڻي ويندس، طلب تنين جي تپايو آ

(پ)

پلو جيڏي پير پڏي آيو
سڄڻ ساڳي سڃاتوسي
لکي ليڙا پائي زلفان دل دام وجهي زوريءَ
گهمي راتيان گهٽيون گهوري، جارون جاڳي سڃاتوسي

سيري سينسار ڪنهن سيهي، مسافر تي وطن ويهي
خبر ڪنهن ڪم آيو ڪيهي، محلين ماڳين سڃاتوسي

ڪاڻي محفل ڳلي ڳائي، ڪاڻي هندو گهوٽ گهنڊ پائي
ڪاڻي جوڳي جادو تائي، روپ راڳي سڃاتوسي

نحن اقرب اشارو ٿي، پرٽئون پُرجهڻ پسارو ٿي
قادر بخش وهج وارو ٿي، لائق لاڪي سڃاتوسي

(ت)

تون آن حاڪم هر جا هڪڙو
بي نشان نشان آ تنهنجو
وَسين هر جائين تون جاني: سبحان تنهنجي سلطاني
آئين نظر صورت سيراني: لامڪان مڪان تنهنجو

تنهنجو جسم نہ جوڙ شِڪل سان: نہ ئي آدم صورت ڪل سان
نہ ئي خاڪي باهہ بدل سان: ناهي شان بيان تنهنجو

تون پاڻ ڪي پاڻ تو ڄاڻين: ساراً سير ڳجها تو سڃاڻين
جهڙو اڳي هئين تهڙو هاڻين: ايمان قرآن تنهنجو

ڪيئي قادر بخش بنائين ڪيئي ناتي ناٿ نوائين
تون آن خالق خلق جو سائين! آسمان جهان تنهنجو

(٠٢)

تخت هزاري جو شاهہ آ
رلي رن رانجهن سان نہ جهيڙ تون
سانگي ڪنهين هت آيو اسان وٽ خاص حسن دل خواهہ آ
ڦرجي وجي شل ڇڏي ڏي ڦڪڙي: ڦتيل تنهين سان نہ ڦيڙ تون

محنت ريءَ چاري مينهون اسان جون: پيهر پڙ جي پناهہ آ
نانگ ڏنگئي شل! نينهن وارن سان نانگي ٿي نہ نڪيڙ تون

ماءُ منهن ڪاري متيون ڇو ڏئين ٿي؟ سيني سيالن جو ساهہ آ
پاڙ پٽيندءِ پرچاءِ تنهين کي: مار پوئي ڪر ميڙ تون

قادر بخش ڇئي سر رانجهن جي شهنشاهي ڪلاهہ آ
پار پوين وٽ پيچرو هيءُ ٿي: سڪرن جي پوءِ سنگهيڙ تون

(٠٣)

تنهنجي دامِ زلف جي زنجير اسان
ٿياسبن قابو قيد اسير اسان
نوڪان نيڻن جون پنبليون پيهن؛ سوين چاڪن دلڙي چير اسان
درد تنهنجي ۾ دم دم رووان؛ وهي نيڻين نت نت نير اسان
محب! ڏسي تنهنجي بيپرواهي ديوان رهون دلگير اسان
قادر بخش چئي بخشي مِل تون جيڪا هٿئون تقصير اسان

(٠۴)

تنهنجي ناز نيڻن نِوايا هون
ٻانهن ٻڌڙا حاضر آيا هون
اَبرُو تنهنجا سيف ايراني؛ منجهان گهرج گهرائي گهايا هون
مڙگان تنهنجون نيزا مارن؛ سيني سرس سنگين سنگايا هون
سرخ رخسار لبن سِر لعلي تن جي تانگهه تپش سان تايا هون
قادر بخش اها مام پروڙي چڙ برهه وارا تو کي پايا هون

(٠۵)

تنهنجي بيوفائيءَ جون ڳالهڙيون ڪنهن کي ٻڌايان وار وار
ڇو ڇني وئين دوستي؟ ڪهين ظالم! روئان ٿي زار زار

جيئن هئين مون سان اڳي تيئن نيائيي توڙ نا
جوڙان جدائيءَ جون جوڙ نا؛ پيرا اچي ڪر بار بار

هن اياٽي کي اڄ تائين طرزان ڏکايئي تال جون
گڏ ڳالهيون کي وصال جون؛ محب! ماڻن سان نہ مار مار

ڊڄ خُداءِ جي خوف کئون؛ عاشق مري تو عذاب ۾
ايندين حشر جي حساب ۾؛ ٿيندئي کلور جي ڪار ڪار

قادر بخش سان قربدارا! رُس نہ رانول! روز روز
ساڙئي متان منهنجو سوز سوز؛ ڳلتي وجهي ڳل ڳار ڳار

(٠٦)

تون آن شهباز تون آن سُلطان
تنهنجا تابع زمين آسمان

تنهنجا خاصا خادم سنڌي، اچن حاجت وٺي هندي
بلخ قربان سمرقندي، رکي سجدي ۾ سِر خُراسان

رومي روسي سارِن سڪ مئون، لکين آڙيا لنگهايئي لڪ مئون
کرين پيدا هزارين هڪ مئون، عرب عاشق تو تي ايران

وَسئي روضي تي نِت نِت نور، تون آن حاضر هميشہ حضور
محب مولا جو آهين منظور، اُيو کيئي عرش تي نشان

آهيان گنهگار هر قسمين، مدد ڪر الله جي اسمين
نبيصہ حسنينعہ جي قسمين، دوزخ ٿئي حرام ڏسان رحمان

سني شيعا، ملان موالي، ڇهڙا کي چمار بد چالي
اچن سوالي وڃن نہ خالي، نظر تنهنجي نوائي ڪفران

جيڪا مون سان آئي جماعت تن کي رب ڏهون ملي رحمت
سکيا هتڙي بچن قيامت، عطا ڪل تي ڪامل ايمان

اچي حامي تون تي في الحال، مچائي منڪر ڪجاڻ پائمال
ماري مدعيءَ کي • ڪر موم مثال، متن موڙ هاٿي گردان

قادر بخش کي مدح جو انعام، ملي محبُوب گل اندام
کيان شاديون ڏمالان ڏم ڏام، عالي درگاهہ جي اڳيون آستان

(پ)

پنهنجي من جي شال مراد ڏسان
ايندو يار اڱڻ آباد ڏسان
سڪندي سڪندي سال گذاريم؛ روئندي روئندي اکڙيون ڳاريم
سڏڪي سڏڪي راهه نهاريم؛ دردي دل جو داد ڏسان

پاڻ هٽي دل يار ہنگي ويو؛ ڏينهوءَ وانگي ڏورون ڏنگي ويو
دام زلف جي دوال وانگي ويو؛ ساهه سورن آزاد ڏسان

دل دوست بنان ديوان رهي؛ من محب بنان مستان رهي
گهر ويڙهو سڀ ويران رهي؛ اکين عالم ڪُل افراد ڏسان

قادر بخش ڏي جنهن ڏينهن ايندو عيد اُهو ڏينهن شادي ٿيندو
درد دفع دم دور ٿي ويندو؛ شهر سارو گهر شاد ڏسان

(٠٢)

پاڻ ڏسڻ آيو پنهنجو تماشو
صُورت جو سلطان
ڪڏهن پوٿيون يار پڙهي ٿو ڪڏهن پڙهي قرآن
ڪڏهن امير وزير سڏائي ڪڏهن سڏائي خان
ڪڏهن قادر بخش! جاءِ نه لهندين ڪڏهن منجهه مڪان

(٠٣)

پاڪ پسارو ڪري پاڻيءَ جان
نايو ناسوت ۾ نور
ڪاٿي سوز سمائي سيني ڪاٿي ناز منظور
ڪاٿي موسيٰ محب سڏائي ڪاٿي تجلي طور
ڪاٿي اناالحق ٻانهون ٻولي سوريءَ چڙهي منصور
قادر بخش ڏٺو گهٽي ٿوري ۾ قادر قلزم ڪور

(٠۴)

پاڻ اول اکڙيون آڙائي، مُحب ماڻا تو ڪرين
ناز سان ناتو رکي سنهڙا نہ گهرجي سونهن تو
آخر ايندين اڳڻ اسان جي؛ چو سڄڻ ماڻا تو ڪرين؟

درد وارن ڪئون دلبرا! ديد نہ دوستيءَ جي منيو
دل لتي ديدار سان، پوءِ پرين پُچاڻان تو ڪرين

هيءَ خبر هئي ڪا نہ ڪا ڪو جاني جنجالي ٿيندين
دل وٺي دوستي لائي چو روح رنجاڻا تو ڪرين؟

قادر بخش کي ڪڏهن ڪوٺائي شل سڄڻ! سيني ۾ ڪيو
پانهي سان پيائي نہ گهرجي؛ چو عاشق اُپاڻا تو ڪرين؟

(ج)

جتن سنديءَ جوءِ ۾ منهنجو هاڙهي منجهہ حبيب
جنهن جي برهن بيمار ڪيو؛ اچي ٿيندو پاڻ طبيب
پاڙو پنهل چام جو ٿيندو ننڍڙ شال نصيب
سچ ۾ سڪ پرينءَ جي ڪري ويندو روهہ رقيب
قريشي قادر بخش کي ڪندو قيامت منجهہ قريب

(٠٢)

جيجل جاڳينءَ ڪينڪي
ويُئي وَرُ تيلاهون وِساري ڙي
پهلو پهر ويُئي ڪاءُ پيءُ ۾؛ بئي ۾ وِڏئي پلنگ پٽاري ڙي
ٿئين ۾ ٿهڪو ڪيو تو ننڊ کي؛ پوءِ هوت ويُئي تہ هونگاري ڙي

گهوٽ گهٽي ڪا جا تو ۾ ڏٺي؛ تڏهن ور ويئي نہ اُٿاري ڙي
عشق وارن کي نہ عيش جڳائي؛ مر ميار اها تو کي ماري ڙي

هتئون هلي هڪ هيڪلي؛ ڪيئن رسندي ڪوهہ ڪوهياري ڙي
ٿتئون گٿي ٿاپا ڪائي؛ مر ڏونگر تو کي ڏاري ڙي

قادر بخش قضا الاهي؛ آندو برهن جي باري ڙي
سچ ۾ اچي آٽسونهينءَ کي؛ من ساٿ ڏٺي تہ سيناري ڙي

جتن ڪنديس جتن ڪاڻ، آئون جبل ۾ جاڳي

- ڪرها ڪيچ ڏٽين جا ڪيون وَرائي واڳي
- ووڙي لهنديس هوت کي؛ پنهنجي پنهل کي ساڳي
- سامن ڪاڻ سفر ۾ تي جوڳڻ بيراڳي
- قادر بخش هونگار تون؛ گن گورا تي ياڳي

(۰۴)

جيڏيون جاڳيس ڪينڪي، مُنهنجو پنهل نيائون رات

- ناحق ننگ ڇڏي ويا؛ هيا ڪمينا ڪم ذات
- ساري رات ستي وئي؛ پرين بنان پرڀات
- ٺگين رئون ڦاداختي؛ هين وائي اها وات
- ڪيچي قادر بخش چئي؛ اڇي سوَلي ڪجو سڪرات

(۰۵)

جتن لئي وينديس جبل ۾ جهاڳي، پُنهل پنهنجو پهچي لهنديس ساڳي
ڏير وٺي ور ڏونگر ويڙا؛ هوت هونگاري پري وڃي پيڙا
ڪيچ وريا ڪري ڪرها واڳي
ننڊ ۾ ناحق ستس اجائي؛ ڪين ٻڌي هيم وڃڻ وائي
ور سان وڃان هان جيڪر جاڳي
ٻانيڻ ٽينديس ٻاروچن جي؛ وينديس تن ڏي آهيان جن جي
لوح لکئي ڪئي هان بر ۾ بيراڳي
قادر بخش! سچ سمهڻ آ ساڙو؛ ڄاڻ وارن ڪاڻ ڄيٺ ڄرارو
سانگي سڄڻ جي تي سرت سجاڳي

(۰٦)

جاتي عشق آيو آفات هلي، ڏسي عقل نہ هڪڙي تاب جهلي
ڪٻي سڄي برهن جي فوج ميان! هٽي بحر جان اڳي پوءِ موج ميان!
ماري ملڪ زوريءَ ڪري اوج ميان! ملي بحر بازار ڪل ڳوٺ ڳلي
ڪري آتش بازي سوز ميان! ڏي نہ واند وٺي شب روز ميان!
ويا فخر خوديءَ جا گوز ميان! ويو شان شرم تن ساڻ رَلي
ڪري ڪيس قتل پرواه نہ ڪا؛ رکي غرض نہ شاه سپاه نہ ڪا
ماري متيون فڪر جون واه نہ ڪا؛ جيڪو سينو ساهي وجهي ڪات ڪلي
جيڪو سر ڏئي ساجن ماٺي سو، مري مطلب هٿ ۾ آٹي سو
رهي جيرو اڳي پوءِ هاٺي سو، جيئين قادر بخش ويو جيري جلي

(٠٧)

جيءُ آئين جانب يلي يلي
آءُ مجلس ڪيون مرجات جي
آءُ اوري اوريون پاڪر پائي، سوز وجي سڪ هلي هلي
سيني ساهه اڪن دل وات جي
نيڻان نيڻن کي نيڙي نهارن، رمزان رمزن منجهه رَلي رَلي
ڳري ڳُڻتي وجي فڪرات جي
مهر ڪري مون سان محب تون خوش ٿي، مر مسهو وڃن سڀ جلي جلي
سڙندي سرڪي چڪن سڪرات جي
قادر بخش سان گهاري گهڙي هڪ گلزار بهار تي ڳلي ڳلي
اوڙي پاڙي گولي ذات جي

(٠٨)

جوڳي ويا پنهنجيءَ جوءِ تي
هتڙي آيا ڪنهن سانگي هلي
محبت ميڙڻ مان نہ تن ڪا، هن هن ڳالهہ جي جن کي ڪن ڪا
خيال نہ هين ها هوءِ تي، ڳارا پنن ڳوٺ ڳلي ڳلي

پيلا تلڪ پيشانيءَ لائي، ڪن ۾ ڪنڊيل پتلا پائي
خاڪ ملي رخ روءِ تي، مرڪي ملامت تن جهلي

راتيون روئندي سامي سارن، ڏينهن ڏُکن جا روئندي گذارن
خلق کي خوش ڪن خوءِ تي، سوز نہ ويا ڪنهن سان سلي

قادر بخش هزارين هليا، گر سان گڏجي رمزين رَليا
بانڪا برهن جي بوءِ تي، جوڳي ويا جيري جلي

(٠٩)

جلوي شوق حُسن جي لاچار ڪيئي
پردي ڪثرت ۾ اچي پسارو ڪيئي
جڏهن ذات ظهورئون نور ڪيئي، پوءِ روح ۾ نُور منظور ڪيئي
پردي مثل ۾ پاڻ مستور ڪيئي، شيشي جسم ۾ پنهنجو ديدار ڪيئي

ڪاٿي هام حلاج رند ٿئين، ڪاٿي قاضي حاڪم چند ٿئين

ڪاٽي ڪات جلاد جي جند ٽٽين، منصور ڀانو متي دار ڪيئي

ڇڏي لامڪان افلاڪ آئين، جهڙو پاڪ هئين تهڙو پاڪ آئين
پنهنجي شوق تماشي منجهه خاڪ آئين، ڪري بردو بر بازار ڇڏيئي

نہ لوح قلم ڪوئي سالم ها، نہ انسان ميثاق ظالم ها
نہ ملڪ فلڪ ڪُل عالم ها، تڏهن قادر بخش کي يار ڪيئي

(چ)

چاس حُسن جي چوڏيل تي
لائق لڏيا لوڏا چڙهي
اُبتا اچي سبتا چڙهن، سو نہ ساعت ڪا رهن
هو هو ا کي هوش سان، عاشق ٿيا اوڏا چڙهي

اسباب دُنيا جا ڇڏي نانگا ٿي نڪتا هتئون
ڪاڪل ڪوڙائي ڪوڙ جا تڪا ترت ويا توڏا چڙهي

ڏاڪڻ ڏکي آين اڳيئون، پوڙي نہ جنهن کي پير ڪو
ريءَ رَسي پهتا پرَ وٽ، ڏوڏا رکي گوڏا چڙهي

قادر بخش قريب ٿيا، پوءِ ' لا' سنديون لامان وٺي
پهتا وڃي پايانَ کي ڏوٽا جهلي ڏوڏا چڙهي

(٠٢)

ڇيري ڪلنگيءَ وارو يار آيو آ
آيو سو الله مِلايو آ
يار هيڏي هيو ڪين اچڻ جو، ناتي نينهن نِوايو آ
سرخي لعل لبن تي لعليءَ رنگ عجائب لايو آ
موتي، مرجان مرايون مرڪن، ڪجلي ڪيس ڪمايو آ
پهلي حملي فوج حسن جي شاهن کي شرمايو آ
ڳلن پريون کي ڳالهيون چوري سياڻي ڪنهن سمجهايو آ
سڀ سينگار سڄڻ جو سهڻو سرتِن ۾ تہ سوايو آ
يار آيم گهر شاديون ٿيڙيون، ميندي مَلڻ جو سعيو آ
ڏوهہ ڏمر ڏک يار پنهنجي ڪٿون قادر بخش بخشايو آ

(چ)

چو يار پڇي وئين پيرو؟
کهڙو ڏوھ ڏٺئي تہ غلام ۾؟

اول اکڙيون يار اڙائي دل دلبر وئين ڦاسائي
هڪ ناز ناتا لک لائي، ڪيئي قابو سنڌ سنڌ دام ۾

اڳي ايندو هئين خوش ڪلندو، نئين ناز ناٽي سان ٽلندو
مرڪي منهن منهن ۾ ڏئي ملندو، ڏينهن رات، صبح هر شام ۾

هئين تون ڪاٽي مان ڪاٽي؟ پرين پاڻ آئين ڪنهن ناتي
پوءِ خبر پيم لنئون لاتي، ڪيئي ڪوھ وِتي هڪ گام ۾

ڪر قادر بخش ڪي ساڳي، تنهنجي رمز ۾ تيو آ بيراڳي
منهنئون لاهي چڏ نہ لاڳي، ڏيان سر شڪر تہ انعام ۾

(ح)

حسن ، جي فوج جان هر هر
هلي حملا هلائين چو؟

مرڪي منهن محب ڏيکاري ماڻن سان وئين يارا ماري
سينگا آبرُو جي اولاري، نيزا منجهون ناز نائين چو؟

چشمان چيري چاڪ ڏين چوري، سيني منجھ سوز جا سوري
جيئن پوءِ پچ اچن اوري، اڳي گهايل پوءِ گهائين چو؟

ڪڪوريون ڪيف سان ڪجليون ڏين جهالا تکيون تجليون
منجهئون بادل بکن بجليون، اهڙا تک تاب تائين چو؟

هاڻي قادر بخش تي ڪاهي آيو تک ٿيڪ جنگ ٺاهي
مڙن مردار انهيءَ ماهي، سينو جهل سر نوائين چو؟

(خ)

خوش ڪير پيئان وڃي ڪيت سان
ڏي موڪل مير عمر!

- پڪا پيرون پاند ۾ سدا سويون ڪاون سگر
- پٽن تي پيرا ڏيئي هٿ ڦيري چاران ڦر
- ڪا نہ هڏيسين ڪاٽين ڪا واري وراڻي وَر
- قادر بخش قرار نيو منهنجو سانگن سانير

(د)

دُنيا جي دم حياتي سالڪ ڇڏي ڏي سانگو
حق جي ڪر اثباتي؛ مايا جو تيءُ نہ مانگو

پنهنجون ڪمي ڪمايون وڃي پلو تو پايون
صائم ٻڄي صلاتي دل جو نہ ڪر تون دانگو

ڪل لسان اشارو وجود وسارو
فنا تي چپ چپاتي؛ پل پل پڪاري بانگو

موجان بحر جون ماٽي قوتو قسي تي پاٽي
صفتان ڇڏي تي ذاتي؛ نسبت ڇڏي تيءُ نانگو

قادر بخش غير نہ آٽي؛ هر جا هڪ سڃاٽي
وحدت جنين سڃاتي؛ ڪثرت لنگهي ويا لانگهو

(٠٢)

درد واريءَ دل کي ناهي ڏوهہ ثواب
ناهي ڏوهہ ثواب اعليٰ عشق آ پاڻ عذاب

- العشق نار الله آ؛ سڙي ڪوئلا تي تہ ڪباب
- جن رتي ناهي نينهن جي تن ڪارا ڪيا تہ ڪتاب
- مستن ناهي ميار ڪا ڇا ڄاڻن سوال جواب؟
- نيڻ نچوئن بانوريا، آهي تيز تکو تن تاب
- قلندر قادر بخش ڪئون لاٽا سيئي حق حساب

(٠٣)

دم ۾ دل کي قيد ڪيو
زلف پيچ پيچ تاب
مار سياهه سر دراز، منڊ نہ منتر بي نياز
ڏور ڏنگڻ ۾ شتاب
آتش لعل لب رخسار، ساهه سڙن سو هزار
باهه برهن جو عذاب
سيف سانگ مانگ وهي، تيز تکي ترڪ کهي
چاچتي شيخ شاب
نين دل نواز ڪٹن، هيئن قادر بخش هٹن
باز بچن ٹا عقاب

(٠٤)

درد جون ڳالهڙيون دلبر ڪنهن کي ٻڌايان روئي؟
محب ماٹن سان وئين ماريون ماريون
جوش جدائيءَ تنهنجي جيءَ جلايو
ڳجهه ۾ وجهي ڳچ ڳاريون ڳاريون
سڪندي سڪندي تو ڪان سال لنگهي ويا ساجن!
وار وصال جا واريون واريون
دم دم دلبر کي ياد ڪريان ٿي ويٺي
ساهه سيني منجهه ساريون ساريون
قادر بخش چوي قرب وارن سان ڪجهه ڪين
گهوٽ نہ گهُرجن گهاريون گهاريون

(٠٥)

دلڙي هوتن لئي حيران، منڙو محبن لئي مستان
جيڏيون جوش جتن جو جاري جيءَ ۾ جڪ جولان

پينر باغ پنيور جا بنا پنهل سڀ ويران
جادو جدائي جتن جا، جند جيءَ ۾ جڙيان جان

سيج ستي جي سنيار ڪا، ڪجهه ڪيچيڙن ڪيئي ڪان
ڪيچي قادر بخش جو من محب رکي شل مان

(٠٦)

دلڙي قيد زلف جي تار ڪئي
رُخ رمز پري بيمار ڪئي

هڪڙي سينڌ سڌي ٻيو سرمون سُنهين، تڪڙي ڏار ڪجل جي مُشتاق ڪهي
جن تي نيڻ ٻچن تن جي ڇاتي ڇُهي، ڪيڏي ڪار ڪجل جي ڏار ڪئي

حسن وارن جاتي حملو ڪيو ڇڏي هوش عقل وٺي واٽ ويو
گهُمنديس ڳوٺ ڳليون جاتي دام پيو، منڙي مست دلبر جي ديدار ڪئي

ڪيڏي ڪات ڪچئون لوڏي ٻانهن لڙي، ڪهي يار ويو ڇڏي جان ڇڙي
چرندي چاڪ چڪن تيان ڪيئن ڪڙي؟ ساڙي سوز صفا سينگار ڪئي

سرتيون ساهه سڪي قاصد دير ڪئي، اکڙيون روز روئن ڏسي راهه ٻئي
منجندا شال سنيهو قادر بخش ڪهي، عاجز عشق پرينءَ جي آزار ڪئي

(٧)

ديد سان دلبر دوا ڪر برهن جي بيمار جي
نيڻ ڪٽي نبضان ڏسو لحظي لڙي لاچار جي

جان جسو جيءُ جيرو جوش ۾ ڏڙڪي دلڙي پئي ڦرڪي
رت رَڳان، هڏ ماس گهاٽي رئي وتي ناهي هڪ وار جي

عشق عشاقن لئي عيد آ جيئن گهٽو اجان تيئن گهرجي
باهه سمندر ساهه سيبائي، بُلبُل جان گلزار جي

هنر هزارين حڪمت، حيلا هليا ڪونه حڪمين جا
هي نه چاڻن دردي‌ءَ ديد ڪي، گهرج چڙي ديدار جي

قادر بخش کي چوٽ تنهنجي چوٽ لڳي، ڪهڙي اوٽ آ
ناتو ناز پريا تو گهرجي، گهرج نه غير معيار جي

(٠٨)

ديدان ڪٺي ديدار سان، دلبر ويو دلڙي لٽي

اکڙيون اُباٽيون خون لئي؛ ريۡ ڪجل ڪاريون ڏار سان
چوهئون چٽن زوراوريون؛ سيني سڌا سٽڪار سان
پيڪان پنبلن جا چٽي

ڏُو ڏُو دوناليون دم چٽن؛ ڏَھ ڏَھ پيرا ڏھڪار سان
ساڙيون وجن سپ سيگهہ ۾؛ لشڪر سپهہ سالار سان
ڪاپار سپ ڪنهن جا ڪٽي

چڙهي پوَن چو طرف نعرو هٽي نروار سان
گهمري ڏيئي گهريون گهڙي
جهٽ پٽ ڪين پاڙون پٽي

قادر بخش چشمن چاڙهيون؛ فوجان برهن جي بار سان
حسن جو حملو ڪري بيحد لڙن برهن جي بيمار سان
وجي شل نہ منهنڙو مٽي

(ڏ)

ڏونگر ڏي ڪو ڏس ڙي
ڪالهہ ويا تم ڪيچي
پاڻ پنهل شل پرچي پاڇي؛ ڪندو هي پنهنجي
منهنجو وچڻ آ وس ڙي
ور ڪاڻ وندر ۾ ويندس؛ وڻ واريون ووڙي
ورتيون گورن جو گس ڙي
پورهيا پانڌيڙيۡ جا پنهل ڏسي شل چوندو
جوۡ اتي حمد جس ڙي
قادر بخش هليو گهوري گهرڙا پنهنجا
پڪا تہ پنهل جا پس ڙي

(٠٢)

ڏنم پنهنجي يار جي تصوير اڄ آيم خواب ۾ ننڊ جي نقاب ۾ بهتر بدر منير

- اکڙيون آرام ۾ نشي جي جام ۾؛ دردي دلڙي سُڌير
- هئين چپائين گڏجون تائين؛ اور نہ آڇ اُڪير
- تاب حسن جي پسندي پري ڪئون؛ ترت وئي تدبير
- محب جو مشڪل اچڻ هو مون ڏي؛ مون ڪي ملايو تقدير
- قادر بخش پيتو پسڻ پرين جو؛ آب حيات اڪثير

(٠٣)

ڏي ڪانگا! خبر نئين خير سان
تو ڪي يار ڏني چا ورندي؟

دلبر دل سان اها ڳالھ ٻڌي يا ڪيائين گوش گذردي
سل حقيقت ساري مون سان، متان ويئي وسردي وسردي

دلبر دوست بيدردي چا چيو؟ منجھ حق بردي ورندي
خوش ڏنوئي ڪنھن خيال چڱي ۾ عيد ڪري آزردي

سارو ڏينھن نھاري تو ڏي ذوق ۾ تي پيس زردي
ساھ سڄڻ ۾ نگاھ ھئي تو ۾ جندڙي وڃي پئي جھردي

قادر بخش چيائين صبر ڪر، نينھن واري نہ مردي
چاڻ آيس جلي تو وٽ ھيڪر، بات نہ ڪر بي پردي

(٠٤)

ڏسي ناز تنھنجو سر نوائيندس
ڳل ڳچيءَ ڳاري پائيندس
جي تون ايندين ھيڪر مون وٽ
چڻ ساھ نئون پائيندس

وِڪ وِڪ تي سر سو لکين گھوريان
ڪٽي خاڪ قدم لڱين لائيندس
گھوٽ تون گھرجين جڳ ساري ۾
وري ٻئي ڏي ڪين واجھائيندس

قادر بخش چئي شادي وصل جا
نت شاهي طبل وڄائيندس

(٠٥)

ڏنڙم نئين نئين ناز سان، يار بيمثل نموني ھزار
ھر رنگ ۾ رنگ رلائي، ڪري اولو حُڪم ھلائي
ڇپي ڇاتيءَ ساھ سلائي، رکي عذر ڪفر تي ڏار

محبوبين نرم نشاني، ڏيئي پوش حسن پيشاني
وڏ عاشق ۾ شھ شاني، تي گواھ وحدت گفتار

منجهه پردي پيل پسارو تيو عالم ارث وسارو
ڪيو راز رندن صحيح سارو، ڪري هستي گم اعتبار

ڪل قادر بخش کي ساري، منجهون حيرت تي هوشياري
سرت حاصل سير ستاري، سو ئي قادر منجهه اقرار

(٠٦)

ڏمرئون ڏونگر ڏير ويا
ڪٽندي ساٿ سوير ويا

- پرديس پُنهل نيائون پاڻ سان، وٺي پوپان پير ويا
- ڪاهي پچان ڪيئن ڪيچ تي؟ سي سونهان سير ويا
- ڇا هون هن ڇوريءَ سان؟ رکي وِرهه وير ويا
- ماريون وجي هيءَ مامرو، ڏيئي مٺيءَ تي مير ويا
- قادر بخش جو ڪيچ ڏي، وٺي دوست دلير ويا

(٠٧)

ڏسي شان دل منهنجي حيران تي
تنهنجي شان جو نہ بيان آ

- هر مظهر ۾ نور نظارو، تنهنجو ملڪ مڪان آ
- راز انهيءَ ۾ رمز تمامي، سينو منهن سارو انسان آ
- حسن تنهنجو هر حُسن ۾ ڏسجي، حيرت هر مستان آ
- ڪيئن بيرنگي رنگ ۾ آئين؟ هر صورت جيءَ جان آ
- تون مئون زمين تو مئون فلڪ تو مئون هوا باران آ
- تو مئون دوزخ تو مئون جنت تو مئون ڪفر ايمان آ
- جاڏي ڪاڏي جلوو تنهنجو، نيٽين نظر نشان آ
- قادر بخش کي قدرت تنهنجي عبرت ۾ عرفان آ

(ر)

رمز رِندن جي ريت جون
برهن پڙهائيون باتيون باتيون

- سالڪ سل نہ تون راز اندر جو توڙي ڪنڌ ڪپن ڪاتيون ڪاتيون
- هر هڪ در تي ڳوٺ ڳليءَ ۾ يار ڇوريءَ پاتيون جهاتيون جهاتيون
- جزي ڪلي ڪل نظر ۾ آئي، ارضِ جوهر سيي ذاتيون ذاتيون
- قادر بخش کي قادر بخشيون ڏک وِڃائي ڏاتيون ڏاتيون

(۰۲)

رڻ ۾ رندن جي تي آيو
بي چون نشاني نشان
سپاهہ ساري نوي سڄ جان سمورو آيو
صحن صوفن جي سلطان
صورت اولي نِوي پول پلايا سڏڙيا
حڪمت ڪيا سڀ حيران
رنگ بيرنگي نِوي راز ۾ رنگ بنان
نظر عشاقن عيان
قادر بخش نِوي سر جو سارو سبق
سمجهيو آ سيوستان

(۰۳)

روز رُساماں نہ ڪر تون برهہ جي بيمار سان
هن درد جي دوا ڪيو اڄ دلبر ديدار سان
ناز غماز ڇهَل باز ڪرَ نہ ماٺا مئيءَ سان
نوڪان نايون نيزا نہ هڻ سي ڪاري ڪجل ڏار سان

گهڙيءَ هَسين گهڙيءَ رُسين گهڙيءَ ڪهين گهڙيءَ ڪپين
ساهہ جان سيني رهين تون سڄڻ هن سچار سان

ڪوهہ سر اندوهہ جي اُچليان اندر جو آهہ سان
جبل سارو جلي وڃي هڪ چڻنگ جي چمڪار سان

عمر گذاريم عشق ۾ الحمد آجائي نہ وئي
بانهن پڌڙو بانهون تنهنجو قادر بخش اقرار سان

(۰۴)

روئندي يار ڇڏيم روئندي ڇڏيائين مون کي
موت جيهي ماڻن سان ماري مڃايائين مون کي

ڪين جي يار ڇيو دل ۾ خار پيو ڳل لڳي ڳالهہ پڏي غم جو بار پيو
اندر آواز پيو هٽ سان هنيائين مون کي

محب ۾ مون موڪلايو اکڙيون آکن سان ڏسندي
جهڙ جان جوش کيون ڳوڙها ڳڙن جان وسندي
هوش هٽون ويو کسندي، ساڻ نه نيائين مون کي

وقت وڇوڙي هي هي ساهه سورن ۾ سڙڪيو
فوج فراق ڪٽي ڪنڌ تي ڪستون ڪڙڪيو
ساهه سانگين سِر لڙڪيو، ڪهڻ ڪيائين مون کي

ملڻ ڪاڻ آيو موتي تاهه ٺڳيءَ جو تاهي
چوَڻ لڳو ها ها هي قادر بخش ڇا هي؟
سينو سيني تي ساهي ڪلندي ڪنيائين مون کي

(۰۵)

رنگ هيئن لڳو رنگ هونئن لڳو
عالم جي اظهار ۾
نور نبوت نازل هادي، نقش نزاڪت شانون شادي
دين يقين اطوار ۾
مسجد محبت محو نمازي، مندر بيخود نقش نيازي
تسبيح زهد زنار ۾
دل ۾ عاشق آتش پاري، مهر پريا محبوب سينگاري
رمز سيني رخسار ۾
قادر بخش کي نيڻ نظاري، وحدت ڪثرت مون ڏيکاري
يار آيو اعتبار ۾

(ز)

زوريءَ زلف وارو دام، وجهي ڳل ڪيئي غُلام

تنهنجي حُسن جي هڪ فوج ماري ملڪ ڪري موج
رکي اُين متي اوج، آهي هر جا تنهن حڪام

هڪڙيءَ ديد جي ديدار گهايا گهوٽ لک هزار
عشاقن نه ڪيو انڪار، ستائون صبر جي صمر صام

ڏسي جلوو جوڙ جمال رهان ناز منجهه نهال
جڏي ڪندين ڪرم ڪمال، ڪندس شادي صبح شام

مهر پريا محب مِلو، رمز تنهنجي رحم نِلو
بنان تنهنجي ڪونه ڀلو قادر بخش کي ڏينهن قيام

(س)

سرتيون! مون ۾ ڪير تو ھولي
ساري سمجھيو ستار

- عنصر ناھي نفي ڪيا لا، پاڻ تي آيو اعتبار
- ويس وَڪالت جو ڪيم لا، نوشابا ڪيو نروار
- بيع ۾ آيس بادشاھ لا، بردو تي بازار
- چڏي اوت احديتي لا، شريعت ڪيم شمار
- قادر بخش ۾ لا، گوھر ڪري تو گرفتار

(۰۲)

سڪندي سڪندي سانگيڙن ڪاڻ
عُمر گذاريم ساري

- روز روئندي راھ نھاريان، وِرھ لنگھي ويم واري
- پاسي پاسو پٽ ڪئون پلو آ، وجي وِڇائيندس واري
- ميرا! موتائي منج تون مارن ڏيءِ منٿ منھنجي من زاري
- قادر بخش ڪي اور اباٽي، جيءَ ۾ اچي تي آ جاري

(۰۳)

سڪ سھڻيءَ ڪي سوز
سخت سيرن پئي لھرين لنگھايو

ھوڙا ھيٺ چاريئي ريءَ چاري، ھيريون، ھر ھيلا چير نہ چيري
راتيون ڏسي نہ ئي روز، نار ڪي تار ۾ ترڻ جو سعيو

من ۾ خيال وصال ميھر جو، ترس تيلاھون ڪري نہ ڪيھر جو
زال جي فال فيروز نر تنھين ڪي ڪو نظر نہ آيو

سانير يار پڪار تواري، سا پر سانير سھڻي سنياري
ازلي ٽيس آموز، جوءِ مردن ڪون تڏي جھد وڌايو

قادر بخش نہ عاشق آڙڪا، ڪاھي ڪني پئي ھڏي ڪنين ڪڙڪا
ساھڙ ساھ ھنوز، منڌ جو مرڻ ٿيو منجھ سير سجايو

(۰۴)

سرتيون آيم سر بار بار
سور سانوَل جا وري
ڏک ڏورڻ پيم ڏينهنڙا، راتيان روئڻ رت زار زار
جيرو وهي جر جوش ڪئون، دلڙي ڦٽي ٿيم ڦار ڦار
پيم ڏکن کون ڳچ ڳري
ڏوري ڏکن جون ڳالهڙيون، ڪنهن منجان چئي وار وار
آءِ ادا قاصد! الله لڳ، وڃ پرين جي پار پار
جي چوين چت مان چري
مون پايان سک ساهه کي ٽيندو سڄڻ ڪيئن ڪار ڪار
هي هي ڪيون هٿڙا ڪٺان، سانول لهي من سار سار
نہ تہ ويندس جيئري مري
قادر بخش سر بحر باري، برهه جو پريو تار تار
غرق مردن فرق آ، پوءِ عام کي آهي عار عار
ترت ويا ٽِڪ مان تري

(۰۵)

سهٽي ريءَ سيڻاهه جي
لنگهي لحظي تار تري

- پانهون هنيو پاهر پوئي، گهڙي گهاڙي نہ گهير گهري
- سک سچي ميهار جي هيس، ڦيري ڪين ڦري
- ڪڙڪي ڪنن ڪاهيون وجي، هئي زال کي ذوق ذري
- نينهن اڳيون سارِي ندي آهي قادر بخش ڪِري

(۰٦)

ساهه ساري تن ساميڙن کي
جوڳيڙا جڙ لائيون ويا هلي
بينان بجليون هين هٿن ۾
محبت مرليون وَڄائيون ويا هلي

تنبا طبق ڪشڪول ڪڇن ۾
ڪشتيون ڪمرين ڪمايون ويا هلي

ناٿ جي ناتي گهٽن ۾ گهوران
گهر گهر پير گهمائيون ويا هلي

چست چالاڪ چيلا ڪڍ لائي
پرتئون تن کي پچائيون ويا هلي

مٽڪا ڀجي ڳل مٽڪا پائي
نانگا نفس نوايون ويا هلي

سوزون سمريون ساجهر سوري
راز سان رام ريجهائيون ويا هلي

قادر بخش سان قرب ڪيائون
سارو سير سمجهائيون ويا هلي

(۰۷)

سامِيڙام سڃاڻي، نينهن ڪيا نروار
عشق ۾ عيش وساري ويٺا، غم ۾ غواص ٿي پڙهي بيٺا
روئن زارون زار
سوز اندر جو نہ ڪنهن سان سارن، ڪڏندي ڪسڻ کي ويچارا وارن
سوريءَ چڙهي سردار
ڪاڻ تماشي جوڳي جڳ ۾ ڦرن فقير ٿي رت نہ رڳ ۾
ڳوٺ ڳلي بازار
قادر بخش! ويا ڪوٺ ٿي ڪاهي، گر کي ڏٺائون سڪون سر ساهي
گوڏا ڀجي گرنار

(۰۸)

سورهہ سمجهہ نہ سرجي ڪائي
عشق اڳيون آڙاهہ
آتش آب، مٽيءَ کي ساڙي، آتش اٿکي آتش پاڙي
ساجن سڄ جان منهن دل ماهہ
عاشق عين الله جو ڄاڻي، اولا ڀولا سير سڃاڻي
هڪ کي ڀيو مر چئي گمراهہ
ڏيک ٿي ڏلبا داپ دلاسا، پاسي ڪين ڪيائون پاسا
نظر بنان منظور گناهہ
قادر بخش سمورو سمجهيو، پاڻ پروڙي پورو سمجهيو
ناهي زبان سلڻ جو ساهہ

سانگيڙن جي سار اديون، وڃهي ڳڻتي تي ڳچ ڳاريون
- منهن مارن جو ڪيئن متي ڪريان؟ اهو مير وجي ٿو ماريون
- سوز اندر جو ڪنهن سان سليان؟ ڏڙڪا ڏين مون ڏاريون
- ٻاجهه ڏٺي شل ٻڌندو ٻانهينءَ جون منجهه زنجيرن زاريون
- قادر بخش قضا الاهي قيد ڪندي آ ڪنواريون

(١٠)

سانوڻ! سانگيڙن تي، جهڙ جي لاءِ جهڪور
- ٻيرن ٻور پچائيو، ڪرڙن ڪئي آ ڪڪور
- ڳِتڪن ڳيرا ڳم ۾، دم دم ساريون دور
- چيلا، هرڻ چالان ڏين، گابا ٽيڙن گور
- من ۾ مارن ڪاڻ آهي، قادر بخش کي اور

(١١)

سات پچان شل سئي ڪاهه ۾ ڪيچيڙن ڪاڻ
ڏير ڏمر جي ڏونگر ويڙا ويڻ رکي ور ورتيون
آئون ته اوهان ۾ هڪڙي رَيءَ وَر ڪيئن سونهان؟
دُعا گهرو ور گرتيون
آهن اجائي ڏيڻ اوهان جون اديون
پنيور رهڻ جون پرتيون
اديون اسان جي آهي الله توهار ڙي
اوهين ته پِرن کي پرتيون
قادر بخش چئي قيامت ۾ منهن ڪاريون
جيڪي نينهن نه رتيون

(١٢)

سهٽيءَ کي سوز هيو تان لنگهي ٽي
لحظي لهرين سڌو سير
ساهڙ هڙ ۾ ڪنهن هتڪي، امر الله جي اڙ نه اٽڪي
زال جهلي نه زنجير
دڙ ٻڙ درياهه ڪڙ ڪنن ۾، ور ونگڙي وير ونن ۾
ساهه نه آٽي سرير
گهورون گهرندي گهير نه گهاڙي، نار نڪرندي تڙ نه تاڙي
تاب لڳي ڇا تدبير؟
عبرت ۾ آٽي امر اڙائي، سخت سيرن تي صاب لنگهائي
قادر بخش قدير

(۱۳)

سهڻي نہ سير سنگي تي لنگهيندي
منڊ محبت هئي ميهار

منڊ مٿانهون هئي مهر ميهر جي، پرتئون وتائين پناهہ پيهر جي
ماڙون مني هس مدار

ميهر ملڻ لئي ڪري تياري تڪڙي، ڦڪت نہ ليکي لوڪ جي ڦڪڙي
لاتڪ رهي لاچار

ساهڙ هٿون جڏي سرڪيائين سرڪي، سوز سيني پيس تيلاهون سرڪي
ساڳي سجڻ ساڳي سار

ميهر منهن ڪوهہ طور ڏنائين، قادر بخش نئون نور ڏنائين
جوءِ ساري جهلڪار

(۱۴)

سانگي ساريون سُومرا! نيڻين وهايان نار

- اُنڙا مينهن ملهير تي، ڏنورن ڦنڙا ڏار
- ساعت پايان سڪرات آ ڏنارن ڪئون ڏار
- ماڪيءَ ڪئون مٽي پايان، لسيءَ جي مون لِغار
- قادر بخش چئي مان مون! سانگي لهندا سار

(۱۵)

سائين سجاڻ تون سومرا!
ڦٽي ڪر خام خيال

- ڪنهن نہ ڀڏي آ ڪاٽئين زور زنجيرين زال
- قادر ڏينهن قيام ۾ بچڙا ڪندءِ بد حال
- مري چڏيندين مير تون! ملڪ، ماڙيون، سيئي مال
- قادر بخش فقير جي سانگي لهندا سنڀال

(۱٦)

ساڙي وجهان تنهنجا سومرا!
تخت، وِهاڻا، تاج

پيڪا سڀ پنهوار جا، توڙي ڪرين تاراج
عمر نہ آڃ انعام تون، خان وٺين خراج
گهوريان ماروں گهوٽ تون، ٻيڙا ٻانهيون آج
قادر بخش ٽرن تي ڪيا گاهہ گروڙن گاج

(١٧)

سک گهٽيري ساھہ
سدا سانگي ساريان

آتڻ اور اباٽي اوريان، ڳجھہ ڳجهيءَ دل چرخو چوريان
ڏور ڏکن پيو پساھہ، مروڙيون من ماريان
ڳوڙها ڳاڙيان ويٺي وسايان، پانڌي نهاريان پاند پسايان
تاڙيون تاڙيان راھہ، نايون سر نهاريان
پها پيڪن ڪاڻ تن تند لڪڙي، منان مارن ڪاڻ تڪون پيم تڪڙي
جوڙي سبب الله، وڃي گهر گذاريان
قادر بخش ڪندم ستو سانگي، ننگ پنهنجي کي ڪيئن ڪندا نانگي؟
عمر پوي آڙاھہ، گهڙي نہ هٿ گهاريان

(١٨)

سالڪ سدا سچار هن پڪا پرت جي پيمان ۾
ڪوڙا ٿيندا ڪڏهن ڪينڪي فائق سندي فرمان ۾
الست جي آواز ۾، فڪر تن فراموش نہ
واعدي وارن کي ويھڻ ڏکيو، قالو بليٰ قرآن ۾

محبت جي ميخانَ ۾، مئي پين سي محو ٿي
بيخوديءَ ۾ بيدار ٿي، سالڪ سدا سڪران ۾

فَاذڪرونيءَ جي فال سان فڪرات ۾ فاني ٿين
موتو ٻڌي دم دم مرن، جيرا ٿيا هر دو جهان ۾

ملڪوت جي ملڪون لنگهي جبروت ۾ جيران ٿيا
قادر بخش تن تن هتي ناسوت جي نيشان ۾

(١٩)

ساجن! ڪري سينگار چو مسڪين مارين ٿو؟
پائي ڳل گُلابي هار، چو مسڪين مارين ٿو؟

زوريءَ وڌئي زنجير دل کي دام دواليون
ونگڙا ڪلهن تي وار، چو مسڪين مارين ٿو؟

ابرو سياهه سيف ستن سانگ سيني ۾
ديدان دوناليون ڏار چو مسڪين مارين ٿو؟

لالي لائي لبن کي ڪيئي هٿن کي حنائي
گل فام گل انار چو مسڪين مارين ٿو؟

قادر بخش جي اڳڻ ايندو محب مهر سان
ڏسي دل تي خوش بهار چو مسڪين مارين ٿو؟

(٢٠)

سسئيءَ کي ماءُ مڱايو
ڏيئي ڏکن جو ڏاج
مرڻ ويلهه مُقام ۾ ڪيچي ڪيڙس ڪاج
سونهن ويس سورن ۾ عاجز جو ويو عاج
جوءِ ڦٽي ڪيو جنهن کي هوت هيس منجهه هاج
قادر بخش جو منجهه ڪيچ جي اچي ته ڪجو علاج

(٢١)

سجڻ اچ آيو اچ آيو
نيٽين سرمون ناز
مشڪ موهيا پيچي پيچ وِجهڻ ڪاڻ
سيني تي زلف دراز
سرخ چهرو لب لال هيڪاري
سرخي عطر سپ ساز
مرڪي مرڪي موهي دلڙي وتائين
ميچان ڏيئي ڏسي ناز
قادر بخش من محب نوازي
ناز ڏسي ڪر نياز

(٢٢)

سر ڏيئي سالڪ سير صحيح ڪن
ڪنڌ تي وهائي ڪات
گام ڪٽي گمراهه ٿيا
وائي ورڻ جي نه وات
وصف وڃائي حاصل ڪيائون

ذات منجهارون صفات

مان ناهيان ٻولن ماهي ٻولي
ٻي نہ ٻولن ڪا بات

قادر بخش ناهي قسم قادر جو
پاڻ ٻولي تو لکي لات

(٢٣)

ساري ڏسڻ آيو پنهنجي صورت
شيشي مئون شان صفات

سج، چنڊ صورت تاب تارن ۾
ڏيل ڏينهان رخ رات

ڪثرت ۾ اچي وحدت واٽي
صفتين سمائي ڪيائين ذات

سير سڪندر خضر خزانا
اوندھ ۾ آب حيات

قادر بخش ڏنو قادر هر جا
ماھ منجهون ظلمات

(٢٤)

سيج ۾ سسئي ڪر سارا
ڪوهيارا ڪوڪارا

جيئڙو جهري پيو الا! ڏکندي ڏونگر ۾
ڏورئون ڏسي چرڪارا مم مارا

ڪيھر ڪاريھر جا ٻڌي تيس ٻوڙي
دهشت سان دڌڪارا شوڪارا

آکين اندر ڪي الا ننڊ نہ آرام اچي
اُٺاري وجهن اجهڪارا اوٺارا

قادر بخش چوي قبر ۾ ڪيچ ڏٺي
ور وري ڪر وارا ڪڻ بارا

(٢٥)

سنجهي سار تنهنجي اسر جو اُٿاري
بنان تو نہ تڪيو، ويهان ڪيئن وساري؟
ذڪر ذات تنهنجو ڪيم قوت دل جو، ڏسي ڏک ڏکيءَ جا اچي محب ملجو
سگهئون ساهہ تو ڪي سڄڻ تو سنڀاري
اول وير وعدو ڪري وئين ورڻ جو، تنهنجي دير دلبر سبب ٿي مرڻ جو
اچي محب مٺيءَ جو وڃو جيءَ جياري
آهيان گهٽ گهٽيري ڪسي يار ڪوجهي، اصل ڪئون اوهان جي اياڻي اٻوجهي
ڪيو ڪرم ڪامل وڃو اڄ اُجاري
قادر بخش قابو ڪيو قرب تنهنجي، عاجز عشق وارو ڪاوڙ سان نہ ڪهجي
ڪيو ترس تنهن تي نيڻن سان نهاري

(٢٦)

سامي سورن ۾ ساري عمر
آڏوتن ٻڌو اِحرام آ
ڪثرت وڃي وحدت پئي، ورڻ جي وائي تن مئون وئي
لاهوت مان لبيڪ چئي، گر ڪي گڏيا گم گام آ
ناسوت مئون نانگا لڏي ملڪوت ويا لائق لڏي
تن خاڪ آتش ۾ گڏي، افلاڪ تن آرام آ
نوري نسنگ نيرانِ ٿيا، جبروت ۾ جيران ٿيا
مامور ۾ ويران ٿيا، آديسن اهو آجام آ
قادر بخش ڏي سر مرد ٿي، دُنيا دورنگي درد ٿي
فاني فنا ۾ فرد ٿي، سالڪ ٿيڻ پو تام آ

(ص)

صورت سپ ڪنهن آيو
ماهي منهنڙو لڪائي
گنگا، جمنا، مڪي ۽ منا ۾، ساري پاڻ سمايو
پيو ڪنهن ڪير نوائي

حسن قبح ۾ شام صبح ۾، نور مڙئي هڪ نايو
پيا مظهر رنگ رلائي
سير انهيءَ ڪي سالڪ سمجهن، عام جو خيال اجايو
وهم وڏا سي وڃائي
قادر بخش ڪي شاهه مرونديءَ سير اهو سمجهايو
ڳڻ تنهن جا سو تو ڳائي

(ع)

عمر! اباڻي وئي آهيان
رات لڏو ٿر خواب
واريل آهيان ور جي، ڪر نہ تڪايون تاب
مارون ميرو نہ آڇ تون، الله ڏنو ٿر آب
ساڙي وجهان تنهنجا سُومرا! ڪيما، ڪچوڙيون، ڪباب
قادر بخش ملهير ڪي سانوڻ ڪيو سيراب

(٠٢)

عشق شهنشاهه ميدان ۾ آيو
علم عقل سامان ڪنيو
عشق عقل جي لڳي لڙائي، نينهن اچي نشان ڪنيو
سر ڏيئي سورهه سوريءَ چڙهيا، ملن موڙي منهن مان ڪنيو
برهہ جي باهہ ۾ بازي ڪن بانڪا، عامن امن ايمان ڪنيو
ماهي محبت ۾ منهن موڙڻ ڪئون، قادر بخش قرآن ڪنيو

(٠٣)

عشق اڙانگي گهمايون
سير سيئي گهر گهٽيون گهٽيون
زور زنجير زلفن وارا، دوست وڏا ڳل ڳٽيون ڳٽيون
يار پياريم مئي منهن تائين، وارا ڪري وري وٽيون وٽيون
آڪڙين زوريءَ ڪا رمز رَلائي، هٽڪن سان ڪين هٽيون هٽيون
قادر بخش ڏي ڪرم ڪري آءُ، محب وڃو نہ منهن مٽيون مٽيون

(٠۴)

عشق سندي ميدان
ڪوپا اچن ڪڏي ڪاهيون
برهن جون فوجان موجان باري، ناميان ڪنيون نشان
سورهه ڏين سر ساهيون
ٻڙچون، ٻالا نينهن نوائي، گهائي گدا، سلطان
سانگا ستي سر واهيون
تاج فرنگي، تخت ايراني، پهلي ڦير ويران
شوق ڪري گم شاهيون
هيءُ سر صدقي يار سڄڻ تئون، قادر بخش قربان
آهي قسم نابر ناهيون

(٠۵)

عُمر! سانگيڙن ساريو
مون ڪي پل پل پوَن تا پُور
پڪا پيرون ري پڪا ريٽا، پٽ تي پٽري چنا گل گهيٽا
ٻاڪر ٻاٻاٽن جا ٻور
مون جيڏيون چوڙي چيلا چارن، پوپون پسي جا هار سينگارن
چيري چاڪن ڪئي دل چُور
مير معذور موٽائي منج ماندي، زال زنجيرن ۾ ڪنهن نہ آندي
اهڙو ڪو نہ ڪندو آ ڪلور
قادر بخش سدا منجهه سانگن، گڏ گذاريان جيري جهانگن
سائين سوال ڪندو منظور

(٠٦)

عين عبد ۾ الله
عالم ۾ اظهار ڏٺو مان
حسن هزارين ماهي، هر هڪ ۾ ٿيس نيٽي نگاهي
محب انهيءَ منجهه ماهہ، نور الاهي نروار ڏٺو مان

منهن ماهيءَ جو سارو سج آ، نور نسورو هر جا نج آ
سهٽا سيئي سپاهہ، يار پنهنجو سردار ڏٺو مان

عين عجيب جي ناز نوايو، رمزان رمزن سان راز جو رايو
سيني ساجن سارو ساهہ، واندو نہ تنهن ڪئون وار ڏنو مان

پر جي ڏسان ڪٽي مان هان سو ئي، هٽ دوئي ڪئون ويٺس ڌوئي
پردي پرين جي پناهہ، قادر بخش قرار ڏنو مان

(۰۷)

عالم ۾ اظهار ٿيو
حُسن منجهون حق پاڪ ڙي

نانءُ نبي جو نور نئون ٿيو، طرح انهيءَ سان طور نئون ٿيو
لائق ٿيو لولاڪ ڙي

غيبي غرضون غير ۾ آيو، ساري صورت سير ۾ آيو
اَنس زمين افلاڪ ڙي

طرح عجائب طرز تباري، هر جا هڪ هنڌ نور انڌاري
خالق خلقون خاڪ ڙي

قادر بخش سجاتو سوَلو، عام جنهن کي چوَن ٿا آوَلو
چشم جو ڏيئي دل چاڪ ڙي

(۰۸)

عجب ديد دل ۾ دونالي لڳي
ڪشي ڪان ڪستون ڪمالي لڳي

چنيڻ سان چٽيون پنبليون پيالي لڳي
پريل هيءَ بندوق نہ خالي لڳي

هيءَ عبرت عجب چشم چالي لڳي
سڪي سيف سيني ۾ آلي لڳي

گجهي رمز خنجر خيالي لڳي
پري جان پري ڪئون پيمالي لڳي

قادر بخش! ڪيئن بيمثالي لڳي؟
نظر ناز ڪوٺون ڪلالي لڳي

(ف)

فوجان حسن جون صلح پوش ساريون
هجي ڪير اڳيون شير وري هام واريون

ديدان ڪنيون وتن گهير گهتيون
نظر ناز مهري جهلي مهر متيون
لحظي هڪڙي چنيڻ سان، جهتن لک لک لاريون

ابرو قوس ڪشي ڪان ظالم ظلم سان زوري
هڻن هيانو ۾ ڏوپار ڏسي چشم نہ چوري
پيڙ برهہ جون باهيون، اندر عام اُتاريون

زُلفان زوريءَ وِجهن دام ڳچيءَ ڳاٽ نوايون
وٺن وير وريامن پيچي پيچ واريون
بڌن ڪين بيهر ڪنهن جون ڏرو مور زاريون
قادر بخش ڪنهن جي هلي هام تي
بڌي ٻانهان ڪجن دانهان، پوءِ ترس ڪو تان ٿئي
بيهي محب مٿون، مان وڃي جلد جياريون

(ق)

قاصد منهنجي يار کي ڏي سلام
اڳڻ آيو ڪر ويڙهو وَسايو، سجڻ صبح هر شام
نانءِ الله جي نينهن وارن سان، ڪر ڪي اچڻ جا آجام
سجڻ! ڪندس تو تئون سر قُرباني، جان جسم زر عام
پرين تون پياري وچ مٺيءَ ڪي جياري وڃ، دم دم دوستيءَ جا جام
قادر بخش تي ٻلي تي، گولو اوهان جو غلام

(ڪ)

ڪيون متيون مونجهائي مستان
محبُوب جي ماٽي
وئي وَسئون منهنجي دلڙي نڪري، وري ڪين ايندي هٿ هاٿي
ڪيا سوراخ سوين جگر ۾ دو دو ديدن جي داٽي
سڌ سورن جي سوز وارن کي، ٻيو ڪير ڪنهين جو ڄاڻي؟
قادر بخش غلام اوهان جو، ناز پريا ريءَ ناٽي

(٠٢)

ڪاپڙيا هن ڪي ڪي
وحدت جا وڻجار

خاڪي ڪاڪل اَلفيون انگ تي؛ سامي سچاپن گيڙو رنگ تي
نم نم نيڻين نار

پوتيون پٽي پهه پڌرا آٽن؛ سيني اندر سر مستور سچاٽن
هر دم تي هشيار

رمزان رُلڻ جون نفس نمائي؛ سالڪ تارڪ تاب توائي
سمجهن سي سنسار

قادر بخش قضا ۾ قاضي؛ رهن هميشه روح ۾ راضي
اهڙا اٿن اطوار

(٠٣)

ڪوهه پڇهي تو ڪيچ
هڪ نه گهڙي هت گهاريان

ناڻ جن جي ننگ تي سڏجان، دُعا گهرو جيڏيون! تن سان گڏجان
پنهل سان منهنجو آ پيچ، وَسئون نه ور کي وساريان

هتڙي هوت بنان ڪيئن رهندس؟ لال لکن ۾ ووڙي. لهندس
محبت جو من آ ميچ، ويهڻ هت ڪيئن واريان؟

پيرين پوندس پنهل من پرچي، جنهن ڪئون بنان گهڙي ساهه نه سرچي
نينهن ڪيو تم نيچ، گولي گڏ تي گذاريان

قادر بخش وچ ڪيچ تي ڪاهي، پرت اڳياهون پڙ پو چاهي؟
هاڙهي پنڌ نه هيچ، هو تا وچن جي نماريان

(٠٤)

ڪيچ ويا اڄ ڪيچيڙا
ڇا ڪئون چوري ڇڏي ڙي اديون ڙي اديون؟

- جانچ بنان چوري چڙهي، لعل لکين ويا لڏي ڙي اديون ڙي اديون
- حب ۾ هاٿي هوت ڪي، ساٿ پچان شل سڏي ڙي اديون ڙي اديون
- پوندس پيش پُنهل جي، من ترس پوبس تڏي ڙي اديون ڙي اديون
- ڪيچي قادر بخش چئي، گولي مان گڏي ڙي اديون ڙي اديون

(٠٥)

ڪا جا ڪميني هئي ڪسي
تڏي ويم وساري ور اديون
ڪيئن ويهان هت هيڪل؟ بنان هوت هنج حيران تي
ويڙهو ڪري ويران ويو، پنهور سارو بر اديون

ڪنوار ڪوجهي ڪانڌ جي توڙي سَوَ ڪري سينگار
لڄ وارن ڪي لوڪ ۾، ريءَ گهوٽ نہ گهرجي گهر اديون

اوهين سيئي ور واريون، آئون ور ورائي ڪيئين سنهان؟
مرڪي منهن ڪٽندس ڪين مٿي، اڳيون ڪانڌ وارن جي ڪر اديون

قادر بخش چئي ڪين چئو، هيڪر ويندس پنهنجي هوت ڏي
مان منهن ڏيئي ملي مون وري، ڏاريل ڏوهڻ دلبر اديون

(٠٦)

ڪاهي ويندس ڪيچ تي
مان تہ پينر جهاڳي بر
• ڪارا ڪيهر ڪيچ جا، مون کي ماري وجهن مر
• هيڪل ويندس هوت ڏي ڪٽي سڪ جو ساڻ ثمر
• دُعا اوهين ڪريو جيڏيون! پنهنجو ووڙي لهندس ور
• قادر بخش! قيام ۾ اچي چام وِسائيندو ڄر

(٠٧)

ڪري ڏوهڻ سان ڏاڙ ويا
اچي والي ڪندم ور
• ننڊ ۾ ننگ ڇڏي ڪري، ڇڙو گهوٽ وٺي ويا گهر
• رهندس ڪين پنهور ۾ بنان پُنهل آئون هي پر
• قادر قوت جو ڏٺي، اچي ٽورو ڪندم ٽر
• سيد سونهون ساٿ جو ٿيندو پوريءَ ڪي منجهہ بر
• قادر بخش قربان ٿي، من دوست اچئي لنگهي در

(۰۸)

ڪانگا! منھنجي يار کي چئجانءِ
ڪڏھن ايندين اسان وٽ تون

تنھنجي آھيان توٽي ڪوٽي؛ محب ملجو ھيڪر موٽي
ڪندس قربان سر چوٽي؛ گولي ڪئون گام نہ گھٽ تون

جادو ھٽي جان تائين وٺين؛ نازن سان دل نوائي وٺين
گھورن سان نيڻ گھائي وٺين؛ محبت ڪئون نہ منھن مٽ تون

مونجھي مشتاق مرڻ ۾ ھان؛ ڳڻتن ڳاريس گرڻ ۾ ھان
ڏڙون سر ڏرڻ ۾ ھان؛ جدا جاني نہ ٿي جھٽ تون

قادر بخش جي اگڻ ايندين؛ گولي گل جام پري ڏيندين
ھيٺي ھمراز شل ٿيندين؛ اکين رک پير نہ پٽ تون

(۰۹)

ڪيئن ناز سڄڻ پنھنجو نايو
نئون نئون نبيءَ صہ جي نُور ۾

ھڪڙيءَ تجليءَ مست ڪيو موسيٰ عہ؛ جوش ۾ جڳ سارو آيو
اچي تاب پيو جڏھن طور ۾
لاحد ذاتي ذات ڏيکارڻ؛ رمز رکي ڏنائين رايو
ڳجھي مام لڪائي منصور ۾
حُسن بيمثلي پويون پردي؛ مظهر منجھ نہ مايو
جڏھن قلزم پرٿيو ڪور ۾
قادر بخش نہ قادر بخش آ؛ ساري پاڻ سمايو
ھر جائين ھر منظور ۾

(١٠)

ڪوٽ حُسن چوٽ سارو عشق جو آڙاهہ آ
عشق جو آڙاهہ آ برهہ سندي باهہ آ

رمز چشمي چمڪ چهري ناز نياز نگاهہ آ
عشاقن ڪاڻ جيڪو اچي قيد ڪنعاني چاهہ آ
عاشق معشوق جلوي جوش ۾ والي مُلڪ وهہ واهہ آ
سج تي سيٽيو هر ڪو وتي بڪيو بيپرواهہ آ
حُسن قبح ڪل مظهر ماهي ڪاري ڪڪر منهن ماهہ آ
ڪاٽي ڪراڙي ڪوجهي سهٽي سر سڀ ڪنهن ساهہ آ
مهتابي نقاب هر هڪ سر سروپاهہ آ
قادر بخش جو ڪل تي گلنگي شان وڏي سان شاهہ آ

(١١)

ڪاٽي آدم ڪاٽي اهو دم
عالم سڀ الله

- ڪاري ڪڪر اُڀ اولي هوائي؛ چمڪي جيئن منهن ماهہ
- موت پُڇاڻئون ڇا ملهہ آ مٽيءَ جو؟ سمجهہ تہ ڇاهي ساهہ
- پاڻ تي پاڻ پيو حڪم هلائي؛ دارا بنائي درگاهہ
- قادر بخش ڪي ڪجهہ سوا قدرت آيو ڪين نگاهہ

(ڪ)

ڪنيون نيڻ نيزا ڪرين ٿو غمازي
لڪين سيف ابرو گهايا گهوٽ غازي
خوني چشم خنجر ڪجل ڏار ڪاري
ڏسڻ سان پري ڪئون بڇن برهہ باري
ڪلي دل ڪٽي وٺين وجهي برهہ بازي

موهن ڏند موتي پيو لالي لبن تي
جيئن پيچي پرٽيو عجائب انبن تي
مرڪڻ سان مُسايو ڪري سرخ سازي

- بدن گُل بدن ۾ بدر جان بڪي ٿو
جگر خون خاصن جي منهن ڪي مڪي ٿو
سٽي سيف سيني ڪڍي ترت تازي

عجب ڪار ڪاڪل جي ڏورئون ڏنگي تي
وجهي دام دواليون دِلن کي ونگي تي
قادر بخش تن سان تي گهرجي نيازي

(۰۲)

ڪُليون دل ۾ دريون دل جون
ڏسي محبوب جون جايون

چڪيو ڇاتي پاتم جهاتي؛ نظر هر ليئي لڪين لاتي
سڄڻ هر هر ڏنم سر سر؛ جهنگل ۾ جهوڪ سر نائيون

سوين ٽيا سال سڪ سيني ۾، ساعت سورن جدائيءَ جا نشاني شوق آهي
شاهني اڳيون پويون رکي آهيون
هيٺيون سبزي مٿيون گلشن؛ اڳيون نرگس پويون سوسن
ڏسي گل گل ٽيس بُلبُل؛ سينو هر خار ويو گهايون

کهي جا بات قادر بخش، سڄڻ سمجهي نہ سڏ ٿئي ڪي
خلق اولي پئي پولي؛ ڇپر ڪو هن ڇائي پايون

(گ)

گر کي لڏو گرنار ۾
جڳ ۾ جوڳي جيءُ جار سان

محبت مرليون ورهہ وڄائي؛ دم کي عدم تي پرتئون پڇائي
الڪ آندائون اظهار ۾؛ ساهہ جهلي سيني سار سان

ڇيلهہ تي ڇستون ڇاڙهي ڇوتا؛ سُمريون سوري پِرَ سان پوتا
ديدان ٻڏي ديدار ۾؛ زهد لِڪائي زنار سان

حال مقال گداگر گهورا؛ سوز اندر ۾ سُرت سدورا
تال تنبا تن تار ۾؛ ڇيرن جي ڇمڪار سان

قادر بخش قدم کڻ تن سان راتيان ڏينهان گڏ گر جَن سان
عالم سمجهہ تون عار ۾؛ گڏبين يقينئون يار سان

(٠٢)

گُر تو گڏائي اڳتون

ڪاپڙيا ڪوتائي

ثمر سورن جو ڪٿي سفر سڏاٽا سامي؛ پورب پنڌڙو پُڄائي

گهرج ۾ گردن گر کي گام ڪٿي گودڙين نانگن ڏني آ نوائي

ترڪ طمع کي ڏيئي هيڪل هلي آ هتڙيءَ راز ۾ روحڙو ريجهائي

قادر بخش چوي مرد مرادان ماڻن؛ ڪنڌڙو ڪلهن ڪئون ڪپائي

(٠٣)

گِل گِل بنائي آتش گل گل گلال واري

سوين صنعان سيف گهايا ابرو هِلال واري

ڏسي رمز راز رايو؛ سر صوفي نينهن نايو

تن تار تان تايو؛ دم دم وصال واري

کي طور موسيٰؑ ڪيئي؛ ادريسؑ، عيسيٰؑ هئي

هي ساڙيا مٿي هئي؛ جل جا جلال واري

هڪ يوسفي سفاسين؛ احمدؐ، احدجه وفا سين

مجنون جنون جفا سين؛ تجلي جمال واري

منصور سانگ سٽيو؛ قادر بخش منهن نہ مٽيو

پسي جام گهٽ نہ گهٽيو؛ قُل قُل ڪمال واري

(ڳ)

ڳل جٽيا سر تِلڪ سجدو بت پرستيءَ ۾ ڏٺم

جڏهن حال حيرت ۾ پيو محبوب مستيءَ ۾ ڏٺم

توبهن ڪيم تسبيح ڪٿي ذاتي ذڪر دل ۾ ڏٽي

طالب چيائين ترڪ ڪر سامان سستيءَ ۾ ڏٺم

مئي پيڻ جڳ جڳ جيئڻ اهو عاشقن اِسلام آ

شرڪ شڪ شبها ويا دلبر دستيءَ ۾ ڏٺم

بيخوديءَ جي بحر ۾ ٻيڙي ٻيائيءَ جي ڪا نہ ڪا

ڪنو ڪناري تي چڙي شيشو شڪستيءَ ۾ ڏٺم

قادر بخش قدم ڪٿي قلزم پيو منجهہ بي قياس

ڪن ڪلابازي قعر ۾ پاتال پستيءَ ۾ ڏٺم

(٥٢)

ڏِسڻ جي يار ڳل ڳاري
وجهي وئين واري هڪ واري مان ويچاري آزاري
اچي ڪر جاني مهرباني؛ تنهنجي درس جي ديواني
قسم رباني آهي حيراني؛ ناهي گهاري بيقراري

پرت پُڄاڻا ڪر نہ ماڻا، ساجن سهڻا ساهہ سيباڻا
ڪر ڪي وراڻا دوستيءَ هاڻا، جلد آ پياري ڪر هسواري

هڪڙي ڦاهي ٻي سر واهي؛ سهڻي سيند چيتا سِر ماهي
حملا شاهي تيز نگاهي؛ چهري نال ماري دل هوشياري

پرين پيارا ڪيم ڪوڪارا، قادر بخش جا سڻ هي سارا
برهن جا بار اسرار دوبارا، تنهنجي ياريءَ جي درڪاري

(گهہ)

گهوٽ گهايون تو وجهين؛ تکي تيغ ابرو ڪمان تو
زلف جي زنجير ۾ ڪيا دانشمند ديوان تو
منصور جهڙي مرد کي ڪيو سر سوريءَ نشان تو
منجهہ ڪفر جي آندو ڪيڏي اسلام مون صنعان تو

تصوير آدم جي منجهون تجلي حسن اسيران تو
خاص خون ريزي مصر پيدا پر تو ڪنعان تو

ارني کهي موسيٰ پيو ڪنين لن تراني فرمان تو
خصم ڪئون سر خليل آتش بنائي بوستان تو

گولو گدا سائل سدا درگاهہ عالي سلطان تو
ڪر سينگار مِل ساجن قادر بخش قربان تو

(۱)

لاغرض سان دلڙي آڙي
سڪ، صبر، آرام ويو
ڏک ڏوراپا ڏيڻ ڏاڍن کي؛ ڪم نہ بيڪس جو وري
ڏيئي محبت ويو ماري؛ تيڙس هاٿي آئون چري
ڏيئي ڏکيءَ کي ماتام ويو
سرتيون ڏيو تيون چو ڏوهہ مئيءَ کي؟ دلبر ڪري ويو دلڙي چري
ناهي مقاسب يار کي؛ دور رهڻ هڪ گهڙي
کوڙو ڪري تہ آجام ويو
ناز دلبر جو باز وانگر: جيءَ جان جيرو ويو چري
بيوس مرض. بيهوش ڪئي؛ سانول لهندو سار ڙي
جوشئون پياري جام ويو
قادر بخش قربان ڪئي ڪٽي؛ سانول تون سڪندي سري
جهٽ پٽ قتي قتون وڌو؛ چڪندي نہ چوريم چڙي
دلبر وجهي دم دام ويو

(۰۲)

لڳو جند جان ۾ جادو آهي اِسرار ڪاپاري
جلن تا جوش مون جيرا ڪيو بيمار ڪاپاري
سجڻ سرخي لائي چپن کي چاڪ چهري سان
ڪري سينگار آيو گهمڻ گلزار ڪاپاري

اچي دلبر وڌو ديرو ڪيائين ڪيپ ۾ ڪيرو
ڏيئي دنگ دست دارو جو خوش خمار ڪاپاري

جاڪئون جيئرو جدا ناهيان ڪيان جند جان قربان
اسان پرين پڌيون ٻولان ڪري ويچار ڪاپاري

اڱڻ ايندو ڪندس عيدان اُميدان آسرو آهي
پچائيندو سيئي پرور چڱي ڪنهن وار ڪاپاري

جيڪو ڦيڙي فقيرن سان ناهي ميڙي محمدؐ جي
جلايس جان جيلاني ڪپيس ڪاپار ڪاپاري

آهيان معذور مستيءَ ۾ ملامت نامناسب آ
ڪيو حملو حُسن هر جا سچي سردارصه ڪاپاري

جاتي جانيءَ ڪيو جلوو سيئي ويران وڻ ساوا
گولو گل تي ٿيو بُلبُل ڪري ڳتڪار ڪاپاري

عجائب عشق جون ڳالهيون: پوءِ قادر بخش! رک دل ۾
اچي هر دم ٿيندو دم دم: ڪندس اظهار ڪاپاري

(م)

مين مارين تہ مرد ٿين
بنا مئي ملڻ محال

پتنگ جان پرواز ڪري پئہ: جلي جوشون منجھ جمال
هستي هوش فنا ڪر فائق: ٿئي واحد سان وصال
جي ٿيئين سونهون سير انهيءَ جو وجي رهج ڪولھ ڪلال
صورت صاف سجاڻ تون پنهنجي: تڏهن ٿيئين قادر بخش ڪمال

(٠٢)

محب مڪو مون ڏي مهر ڪري
منڊي، چلو نشاني

چلي چينيو غم آهي جيءَ سنڌو جاني
منڊي منتر منڊ هٽي لاتي هينڙي حيراني
قرب پري آندي قاصد مون وٽ جان ڪيان قرباني
آڪين آسا بند ڪيو: ٿيو جيءَ ۾ جيراني
چلو آتڻ اور اٿم آهي راتيان روحاني
واهہ منڊي محبوب جي سونهين چيچ ۾ چوداني
قادر بخش تي يار پنهنجي ڪئي محبن مهرباني
من ملي عيدان ڪيون: ٿئي شادي شاهاني

(۰۳)

مئخاني جام پيري پٽ! پيءُ تون شوق شراب ڪئون
گوڏا پيچي ويهہ اڳتئون گر جي؛ ديد سيني ۾ دم بند گهرجي
اول اسم ڪي پيريءَ پوءِ جاڳي غفلت خواب ڪئون

محويت جي مڪتب ويهي؛ ڪر مطالعو پاڻ ۾ پيهي
قلب ڪتاب ڪري پڙهہ بيخوديءَ جي باب ڪئون؛

ڪر تماشو اڏي ارشاد جو؛ حُسن حاڪم عشق جلاد جو
ڪنڌ ڪلهن ڪئون ڏري؛ لنگهہ مرڻ جيئڻ جي حساب ڪئون

قادر بخش! مراد منصوري جيڪو ماڻي ڏئي سر سوري
سو مرد وري نہ مري؛ ڇٽو عنصر قيد عذاب ڪئون

(۰۴)

مري محبت ۾ مُشتاق ٿو، ڏي ڏڪڻ سلام سجڻ کي
ڳڻن پيريون ڪر ڳجهڙيون ڳالهڙيون؛ چئہ چوريءَ تمام سجڻ کي
تکي وڃ تون تيز منجهارون؛ ڪر پيش پيغام سجڻ کي
رت رڱن جي سنڌ بند سارا؛ مهماني عام سجڻ کي
قادر بخش بهار دلڙيءَ ڏسي گل گلفام سجڻ کي

(۰۵)

منهن محمد ﷺ جو مظهر ذاتي؛ نور الاهي نروار ڏنو مون
شهنشاهہ جو شعاع ڏسي ٿيا شمس، قمر منجهہ پردي ظلماتي
عرش توڙي اُپ روشن رخ ڪيا؛ دوزخ چمن چمڪار ڏنو مون

ذاتي مديني جي مسجد ۾ ڏڪي؛ پاڻ اچي پوشاڪ صفاتي
بخت پريو سر تخت سلطاني؛ قاتل جنگي ڪفار ڏنو مون

عشق عنايت ڪئي هيءَ هدايت؛ صورت سيد جي مون سڃاتي
حُسن بيمثلي حق يقين سان؛ عالم ۾ اظهار ڏنو مون
قادر بخش تي ڪرم ڪيائين؛ ساڻ زبان نيڻين نظراتي
مست فنا في الرسول محبت؛ گولي ڪي گم گار ڏنو مون

(٠٦)

مرڪي مرڪي منهن تي تو پائين
ناز پريا ڇو نقاب؟

محب ماڻن سان ڇو تو مارين؟ دوست کي دُشمن جان تو نهارين
عاشق ڪاڻ عذاب

جيڪا سِٽيئي سٽ صحيح ڪيم ساريءِ پرک پريت جي جا تو پٽاري
حسرت وارو حجاب

جان جياپو جسم ۾ تون آن: رمز شريفي اسم ۾ تون آن
حرف هڪو هر باب

قادر بخش ڪيئن ڳالهه ڇپائي؟ ٻئي کي خدا ريءَ خبر نه ڪائي
جوان ڏيندو ڪو جواب

(٠٧)

مُنهنجو پُنهل ساڻ وٺي ويا، اڄ جيڏيون آيم جت
روئندي رَندن تي، پئي نيٽين وَهايان رت
سرتيون هلي مون سان ڪانه ڪا: اوهين ساريو پنهنجو ست
جاڳينءَ ڇو نه جتن ڪاڻ؟ هاڻي ووءِ ووءِ ڪندي وت
قادر بخش قربان تي: تڏهن هوت ڏيندئي اچي هٿ

(٠٨)

مير جدا مون کي ماروئڙن ڪئون
ورهه لنگهي ويا واريون

ويڙهي وچ ۾ ويڙهين ويندس: ويڙهيچن سان واريون
طول وِهاڻا تن نه سيباڻا: واهه وِچاڻا واريون
اُنَ اباڻي اَطلس پايان: پٽ کي ڪن پٽ واريون
قادر بخش جون مُلڪ مارن ڏيءِ واليءَ واڳان واريون

(٠٩)

محل چڙهي ماڙيچن ڏي نهاريان، سانگيئڙن کي ساريون
قيد قلعي منجهه عُمرَ او عُمرِ تي: ڪين ٻڌيون سي ڪنواريون
دم دم مون کي ماروئڙن ڪاڻ، مونجهه وجي تي ماريون
پڪا پيرون پاند پٽاريءِ پٽ تي پٽن پنهواريون
قادر بخش! پوشاڪان پشمي پٽ ڪئون پائيان پياريون

(١٠)

ماڙو ٽيندم ماڙ ڪوٽين ڪين گُذاريان
والي پڏندو وطن تي ويندس؛ ڏنارن جي ڏاڙ
آهان عرش اُڏاريان
ٽيدي قلعو مان ڪوٽ تي پانيان؛ ويڙهيچن جي واڙ
جنت جاءِ سنياريان
پيڪن سان پنهوار جي لا پرور تون پت پاڙ
واريل ور ڪي واريان
قادر بخش! پوشاڪان پٽ جون؛ ثمر سمورا ساڙ
لوئي ڪين لغاريان

(١١)

مون ڪي سرتيون روهه رهائيو انهيءَ خان پُنهل جي سڪ
ڏوهه ڏيرن ڪهڙو ڏيان؟ مون سان جيڪي ڪيڙو لڪ
قضا قلم وهائيو تڏهن چپر ٽيڙم چڪ
ڪرڙا ڏونگر ڪيچ ، جا، ڏُکيا ڏورون ڏين ڏُک
سرتيون! هلي مون سان ڪا نہ ڪا، آنءُ تہ ويندس هيڪل هڪ
جاڳي جيءُ ميان! جاڪئون مون ڪي سمهڻ ڏنڙي سڪ
ووڙيندس ور پنهنجو، آئون نہ لوڪئون ستي لِڪ
قادر بخش قربان ڪر سِر سيد تئون سوَ لک
حامي ٽيندو هاشمي مون چاڙهي منجهون چڪ

(١٢)

مانَ مارن ڏهون ڪو ماڻهو اڇي
مان تہ روئي نهاريان ٽي راهہ اديون
قسمت قيد ڪيو هت آڻي؛ گهوٽ بنا پيس ڪوٽ ۾ گهاٽي
سڪ سانگين جي رهي ساهہ اديون
مانَ مارون منجن قاصد ڪو ٽي؛ تنهن ڪي ڏيان مان سنيها روئي
شل ننگ ڏي ڪري نگاهہ اديون
اٿم اميد اباڻن ملندس؛ ڪوهہ عمر خوش ڪيت سان ڪلندس
پردي پررر ڏيندو پناهہ اديون
قادر بخش جي جُوءِ اباڻي؛ پڪڙي پيڪن ڪري ناز نماڻي
دم دوزخ پانيان نگاهہ اديون

(۱۳)

مُحب نہ ماڻا گھُرجن، ناز پريا تون نهار
ڪاڪل ڪارا ڪمند ڪلهن تي؛ دلڙيون قيد هزار
چپ چپ چيڙا چوَن چپاتي؛ عجب الاهي اِسرار
چشمان چوري ڪجھ تہ ڪِجن ٿيون؛ ميچ محبت من پيار
قادر بخش جي تو سان هميشہ؛ هر جا هلي گُفتار

(۱۴)

منهنجو جانب جت وڃي ويا، هُيا ظالم زورآور
چڱو هئين ڪو نہ ڪو؛ هيا خام سيئي خر
انڊا ٽيندا اوچتي؛ شل پرور پٽينِ پر
پهچي پٽين جا سيئي، ڪپي ڪتن کي ڏيان ڪر
پاڙين جا پيچان پوٹ ها؛ جيڏيون جاڳان هان جيڪر
قادر بخش کي ڪاهہ ۾ اچي ساٿي تي سرور صہ

(۱۵)

مون کي ويڙهي پرين جي وڃڻ ڏي، ڪُهڪ تون ڪينڪي ڪُتي
مون کي ويڙهي پرين جي وِڃڻو ضرور آ
تو کي اٽسهندي جو چو سور آ؟ جڳ جي لڳي جتي
لنڊي لولهٽ چڏ تون چِتائي؛ واڙي وجئي ويڙهي مئون وائي
ساڙ وٺي پئي رهہ ستي
قرب ڪميني تنهنجو چٽ آ چالاڪي؛ ڪن ڪپڻ پچ ڪٽندئي پاڪي
ڳچي ڳِتن سان هجي ڳِتي
قادر بخش تي چو تي پونڪين؟ ڪوڙهہ وٺئي ڪوڪان ڪري ڪوڪين
ڇَپ چوڙا چڪي ٽيئين چِتي

(۱٦)

مان تہ ڏونگر ڏوريندس
جندڙي گھوريون گھوريندس
حيلن سان حب هاڙهي ۾ وڃي ڪاف کي ڪوريندس
آريءَ ساڻ اوندهہ جون؛ وڃي اوران اوريندس
پٽر ۾ پير پريت جا، وڃي چستون چوريندس
سڏڪي سڏيندي ساٿ کي، مان تہ جبل کي جهوريندس
ڪيچيءَ ڪاڻ قادر بخش چئي مان سڳڙا سوريندس

(١٧)

مُشتاق پيا تنهنجا مُسي مُسي، پرديس ڇڏي جڏهن يار وئين
خبر اندر جي ڪا نہ ٻڌائيءِ، ڪم سان وئين ڪن رُسي رُسي
ڇو دوست ڇڏي دلدار وئين؟
روز روئندي راهہ نهاريان، پاند پلوَ پيا پُسي پُسي
جڏهن ديدون ڇني ديدار وئين
عاشق منجهہ انتظار تنهنجي قائل ٿي پيو ڪُسي ڪُسي
آءُ ساهہ ڇا ڪاڻ ٿئي پار وئين؟
قادر بخش جا غم فراق ۾، ويس وڏايون ويا ڪُسي ڪُسي
جاڪون ساجن سهج سينگار وئين

(١٨)

مان نہ مان ڪو ٻيو آهيان
مان اُهو ساڳي آهيان
گذري اڳي هاڻي ڏنم، هر جا جمع پاڻ ۾
ڪيئي قافلا ڪوتل ڪيون، وڏيءَ واٽ جو واڳي آهيان

هڪ ٻر مان هان ٻيءَ ٻر مان هان، ٽنهيءَ ۾ ٽڻ ڪيم
جي نہ سمجهين ها اشارو، ڇو رمز ۾ راڳي آهيان؟

ڪالهہ ساڳي حُسن فتح ساڳي، اڄ تماشو ٻيو ڏنم
پاڪ صورت شاهہ ٿي، پوءِ عشق جو آڳي آهيان
وچون ٻنهين طرفين ڏس تہ، قادر بخش ٿو لُونجان
لنئونءَ وارن ڪي اڇي، هر لوڪ ۾ لاڳي آهيان

(١٩)

مسئلا مذهب، دين، ايمان
عشق جا اُبتڙ باب بيان
دين ڪفر ۾ سمجهي ورتوسين پڙهندي پوٿيون قرب قرآن
مسجد، مندر، قبلا نُما هڪ، بت پرستي عين عرفان
زهد عبادت، توبهہ تقوا، گر بنان گمراهي گيان
قادر بخش کي رند قلندر، سير سارو سمجهايو "عثمان"

(٢٠)

ميئخاني ڏنو پري دوبارا، ساقي جام شرابئون
هستي وئي جڏهن مستي آئي، پسيم پاڪ خرابئون
هو هو حق حق هادي بولي، رڳ رڳ رود ربابئون
مئي پيئڻ سان محو ٿياسين مان تون، لٿو خوف خطابئون
قادر بخش خوديءَ کي وساري، ڇٽو ڏوهه ثوابئون

(ن)

ناز سپاهه حسن سُلطان
ماري ملڪ دلن جا ماٽي

آدم ڪئون وٺي اڄ ڏينهن تائين مرد موچارو ڪين ڇڏيائين
آيس نه ارمان، اجا اُباٽو اڳتي تاٽي

حسنؑ، حسينؑ کي حُسن ڪهايو، يوسفؑ سيف زليخان گهايو
صدها جان صنعان، گهوٽ بلاول آيو گهاٽي

عرش عظيم افلاڪ سيئي، سڀ ستارا، سج، چنڊ ٻئي
حُسن ڪيا حيران، طور تنهين جو تاب نه آٽي

جنهن ڏينهن جلوو عام ڪيائين گولو خاص غلام ڪيائين
قادر بخش قربان سائين پنهنجو سگ سڃاٽي

(٠٢)

نين ڪانگا نياپو اسان، ڪڏهن ايندين پير پري پري؟
آيون منداڻ موٽي نه آئين ماهي، ڇا ڪئون ڪري وئين بيپرواهي؟
اڪڙيون آبر جان ڪن وسان، ذوق تنهنجي منجهه ذري ذري

ساعت ساعت تو کي سارِيان، غم ۾ ويهي راتيون گذاريان
ڏينهن جو واٽان پئي ڏِسان، ساهه نه هڪ گهڙي سري سري

درد ۾ دلڙي ڦٽي تي قارون، اور اندر ۾ ڏي اُجهڪارون
سوز تنهنجي سور پسان، آندو عشق منجهه آري آري

سڱ سڄڻ سان ڪهڙو ساهيان؟ ٻانهن ٻڌڙي ٻانهين آهيان
بار هزارين وري هسان، جڏهن قادر بخش ڪرم ڪري ڪري

(٠٣)

ناز پريا ڏس نياز منهنجو تنهنجو نيڻ نظر جو ڪيئن ٿو ماري
يار نندڙي لاءِ لاڻي ياري، دلڙي ڪٽي وئين بي اختياري
پوءِ الائي ڪندين ڇا هيڪاري؟ پيير پرين ۾ آغاز ٿو ماري

نيڻ سجڻ تنهنجا پونر خيالي، مست مٿون گل سرخ جمالي
ويجهي وري ڇو ڇڏن ٿا وصالي؟ جهڙپي جهرڪن جان شهباز ٿو ماري

ناهي خبر تو ڪي پنهنجي حُسن جي، ڪيئن ڪل لهندين منهنجي بدن جي؟
چمن ڇا ڄاڻي چاندڻ چمن جي؟ بُلبُل گُل جو غماز ٿو ماري

قادر بخش ڪي ڪين وِساريو، ناز پريا ڪنيون نيڻ نهاريو
جيڪو نہ سهندو سو ڪُٺتين ڳاريو، تن عاشقن جو آواز ٿو ماري

(٠٤)

نت ڪوٽ ۾ هر گهر نور وَسي
جاٽي محب منهنجو منظور وَسي

حُسن حقيقي ڪوٽ ۾ آيو، رمز رباني جو جاٽي رايو
ڳوٺ ڳلي بازار ۾ ڳايو، ساري شهر شادي معمور وسي

جن شُڪر ڪيو سي شاد رهن، سي دوست عاشق جا آباد رهن
سي قهر قيامت ڪئون آزاد رهن، تن تي رحمت روز ضرور وسي

برهن جي بات جن ڪي نہ ڀائي، رُليا وينا پنهنجي راند وِڃائي
وٽج دوزخ جو ويل ويهائي، تن تي قهر قادر جو ڪلور وسي

عبدالقادر محب رباني ننڊ ۾ آٽي ڏني نينهن نشاني
ڳوٺ بغداد جا ڏسج نوراني، جاٽي قادر بخش منصور وسي

(٠٥)

نال نيو مون ادا اوٺي
پنڌڙو ڪندس پنهنجي پيرن سان

پڳي نہ اچان جي پوٺئون ڏاگهن سان ڏونگر ۾
سر هٽو سَوَ سوٺي، مان سونهين ٿيان تن سيرن سان

ڏمر ڪئون ڏيرن نوي ويندي ويلهه وري
ڪين ڪميني ڪوٺي، منهن نہ مٿن من مون ميرن سان

سيج ستيءَ ڪئون گهوٽ وٺي ويا گهر ڏي
لش ڪري ويا لوٺي، جوش اٿم اِهو جيءَ جيرن سان

قادر بخش چوي سسئيءَ ڪيو سچ واعدو
جوءِ هئي نہ جوٺي، ڏمر چڙڏي ملي منڊ ڏيرن سان
(٠٦)
ناز پريا ڪنيون نيڻ نهارج
محب نہ وچ دل مٿيون
اکڙيون تنهنجون يار اُپاٽيون، رت لئي روز رهن
ڪاڻ عشاقن مرغ هوائي، بازن جان ڏين جهٽيون

نازن نت دلڙي نوائي، ساهہ سهي تو ڪينڪي
پرچ پرين چڏ روز رسامان، گهوٽ نہ گهرجن گهٽيون

نيزا، برڇون نينهن تنهنجي جا، پنبلن جا پيڪان چوان
ترس پوئي هڻ هوريان هيڙيءَ قهر وجن تا قٽيون

جيءَ سان لائي جان جياريو، سڪندي تيا تم سال سوين
قادر بخش جي قبر هٿن سان لوڙهہ وجو نت لٽيون
(٠٧)
ناحق ننڍ ۾ چڏي ويا
مون جيهي مسڪين اديون ڙي اديون
گهوٽ وٺي گهر ڏي ويا، نيائون ڪميني ڪين
اديون ڙي اديون
ڪيچين ڪوجهي ڪري چڏي، هي هي هيس نہ حسين
اديون ڙي اديون
هي هي نہ هوتن ڪاڻ ڏنم اوجاڳا تہ اکين
اديون ڙي اديون
قادر بخش شل نہ وجهي پنهل چهري چين
اديون ڙي اديون

(٠٨)

نازن سان دل نوائي چشمن جي چال سان
کيئي قيد دام قابو ڪاڪُل ڪمال سان
ڪيڏي تير ڪشي ڪمان مئون مشتاق وئين ماري
پنبليون جگر پيهي ويون آبرو هلال سان
تصوير تنهنجي نقش جي منهنجي من ۾ مهر لڳي
غلام سر حڪام ڪيئي قاضي قبال سان
تون شاهه سڪ سپاهه: مارين ملڪ دِلن جا
ٻانهون ڪيون پڌيون وتين دلبر دوال سان
در تنهنجي جو دلبرا! گولو اصل غلام
ڪيئي قرب قادر بخش تي سائين سوال سان

(٠٩)

ناز نوائڙي دلڙي ٻانهين در جي آهيان
رُس نہ رنجي سان تون واري واري
مهر سان مرڪي مون ڏي ماهي ڏسجو آلا! وڃ نہ ماڻن سان ماري ماري
نانءِ الله جي هيڪر گهر اسان جي ساجن! هڪڙي گهڙي وڃ گهاري گهاري
درد تنهنجي ۾ دلبر راتيان ڏينهان آلا! روز رُوان رت هاري هاري
قادربخش چوي محب مِلڻ ڪاڻ آلا! ساهه سڄڻ تو کي ساري ساري

(١٠)

نئين نينهن جون نوڪان نيون نيون
نين سڄڻ ٻچون سيني سيون سيون
برهن جون فوجان بيحد باري: شاهه حُسن سان چڙهن چوڌاري
ڪستون ڪُلهي ڪنان ڪنيون ڪنيون
طرز تميزان سمجهان سموريون: ڳالهيون ڳٽ جون پُرجهان پوريون
علم عقل جون ويون ويون
مُلڪ دلن انسان جا سارا: گولو گدا چا مَلڪ ستارا؟
سي حُسن وبو سپ هنيون هنيون
قادر بخش تي چشم جون چوڪان: ناز سان نائي وبو نينهن جون نوڪان
آهون اُيي وجن پيون پيون

(١١)

نئون نينهن لڳو نادان سان
سُبحان صُورت انسان سان

سجڻ سارو سلطان صورت آ، منهن ماهيءَ جو مهتاب مورت آ
چمڪار چڙهي آسمان سان

مان تڪيان جڏهن هو نه نهاري، جي نهاري هو دلڙي ماري
جيئن تاب تکو پروان سان

لوڪ چوي اِهو عشق اجائي، انڏا ڇا ڄاڻن پائن ڇائي؟
مُنهنجو روح ريڌو رحمان سان

قادر بخش صحيح ڪيو سارو، قادر قادر منجهه قرارو
پڌ ٻوڙا! لائي دل جان سان

(١٢)

ناز سجڻ جي بي نياز نوايو
اِهو جادو چوان يا ڪرامات چوان

زلف سياهه گمراهه سڪندر، رشڪ ختن تاتار به ڪمتر
جنهن لانگهي لنگهيا هيڪي عنبر، اِهو مشڪ چوان يا ظلمات چوان

اکڙي ديد ڏسي ٿيا ديوانا جن، مَلِڪ، انسان، پروانا
شِبلي جهڙا ڪيئي منصور مستانا، اِهو شور چوان يا هيمات چوان

دست ڪشاد پرون جي پلايو، هڪڙي نظر آ قهر ٻارايو
عاشق انهيءَ آزار ۾ آيو، اِهو قيام چوان يا سڪرات چوان

قادر بخش ڪي هينئن چيائين، حُسن قُبح گُل هڪڙو پائين
جهڙو آ ٻانهون تهڙو آ سائين، اِها ذات چوان يا سوغات چوان

(و)

وڃي ڪانگا! تون چئه مُنهنجي يار ڪي
اڄ مهل ملڻ جي آئي

سگهڙو وڃ تون يار سجڻ ڏي، سکيو هوندين تون سدائين
مهت سان موٽ تون ملڻ ميجائي، وري اچي ڏي واڌائي
ڳالهه انهيءَ جي ڳتي ڳاري، ڇا ڪئون ڪري وئين جدائي؟
سر نوائيندس ڳاري پائيندس، معاف ڪرايان منڌائي

جن تو ڪئُون مون کي جاني جدا ڪيو پوندن قهر خدائي
ويڙهو تن جو ويران ڏسان، شل ويندن جڳئُون وائي

قادر بخش کي ساري عمر سک سيني تو سمائي
دير نہ لائج منت ميجي ڪر محب ملڻ جي ڪائي

(۰۲)

وچ قاصد ادا! چئو يار کي
فڪرات جا هي سنيها

راتيان انڌاري مونجهہ اندر ۾ فجر جو فالان پايان
آئي پهر آرام نہ اکين، ڏينهن رات جا هي سنيها

پاڻ اچي ڏس حال هيٺيءَ جو، ملڻ ڪاڻ ماندي مرڻ ۾
جان جسم گهڙي گام تون گهوريان، سر سات جا هي سنيها

دلڙي دلبر تو وٽ قابو، هن تن هت حيراني
هوش ويو ڇڏي جوش ڏسي، ڇڙي وات جا هي سنيها

قادر بخش قديمي، تنهنجي در جو بردو ازلي
ڇني نہ ٻانهون ٻئي در ڇڏجي، گولي ذات جا هي سنيها

(۰۳)

وچ راڻا! رات رهي
ڪر محل مُبارڪ ماڙيون

ڏير ڏکيءَ سان جنهن ڏينهن لاڪئون، ويم لڇندي لاڏ لهي
سک سور وچن تا ساڙيون

پٽ پلنگ سهنج سمهڻ ڪئون، ڪري تو نينهن نهي
تخت تپايون تاڙيون

ساهہ سيني ۾ سوراخ ڪيا هن، سوز سيراهي گهي
ققڙ وچي تي ڦاڙيون

قادر بخش سان سوڌل سرچو، ڏسي پنهنجو شان شهي
وچ پرت پُراڻي پاڙيون

(ھہ)

هن دل ڄاتو جيڪي ڄاتو دين ڪُفر ۾ سڄڻ سُڃاتو

منجهه مئخاني ماهي مليو، نينهن نماز نہ مسجد ناتو
واٽ وصل جي محض گمراهي، عين هدايت ڄاتون ڄاتو
قُرڻ قاهيءَ ڪئون راز انهيءَ پرت وارن کي پيو پاراتو
قادر بخش! برهه بيخود تي، ڪل پوئي تڏهن قربئون ڪا تو

(٠٢)

هن دم هن دم يار ٻولي

مئي مئخاني ساقي مان هان، خوش نشي خمار ٻولي
لوح قلم ڪلي وحدت مان هان، محب نبيصہ غمخوار ٻولي
عشق، حُسن، ايمان پيي مان هان، اچي احمدصہ اظهار ٻولي
قادر بخش ناهي ٻانهون ٻئي جو، ساڳي صفا سردارصہ ٻولي.

(٠٣)

هوت هونگاريون هو ٽا وڃن، جيجل ڪين جهليو
ساهه تہ منهنجو ساٿ سان لا! ويندو روهه رليو
هن تہ ڪميٽيءَ ڪي ڪاهه ۾ لا! پنهل ڪئون ڪين پليو
پيٽيون مان پينگ پنيور ۾ لا! سور نہ ڪنهن سان سليو
قادر بخش چئي قافلي ڪاڻ لا! جوءِ جو جيءَ جليو

(٠۴)

هر جا ماهي مقصُود ٻولي

مسجد مندر • تيرٿ تڪين، منهن لڪائي معبود ٻولي
عدم عالم ۾ ظاهر باطن، جان جسم موجود ٻولي
يار جون رمزان راز عجائب، مُرڪي مُرڪي محمُود ٻولي
قادر بخش ۾ قادر وبهي، شاهد تي مشهود ٻولي

(٠۵)

هڪ ديد سان دلڙي لٽي، سرمون، سينگار پائين تون ڇو؟

جاڪئون جانب مون سان لنئون لائي، خيال تنهنجي جي خبر نہ ڪا ئي
گهڙي ڪلين گهڙي بيپرواهي، سڄ چئہ سڄڻ هت آئين تون ڇو؟
ناز نيڻن جا تير تڪيرا، سيني لنگهايئي جڪن ٽا جيرا
ڪنا ڪوڙي ڪرين عاشق ڪيرا، اهڙي ڪار ڪهڻ جي ڪمائين تون ڇو؟

زلفان چوڙي رخ رمز هٽي وئين؛ ڪلندي ڪلندي دلڙي ڪٽي وئين
جيئن ڪٽي وئين تيئن وٽي وئين؛ وجهي دام فڪل ۾ ڦاسائين تون ڇو؟

قادر بخش سان راضي رهه تون؛ ڳالهه وصال جي سانول سهه تون
پرت وارن کي ڏس اهو پهه تون؛ سوز اهڙي سان سمائين تون ڇو؟

(٠٦)

هير رانجهن جي گهر آئي، پئي ڪيڙي جي مُنهن ڇائي

ماءُ متيون ڏئي هير کي هر هر؛ سيالن اڳتون روئي گهر گهر
هي هير جو حال آ مائي

ڪامي رن رانجهن کي ڏسندي؛ سونڊ وجهي سڙي هير سان هسندي
ڪٽي ڏڪندي ڏانگ اجائي

هير رانجهن جو ازلي پرٽو؛ ڪيڙي جي گهر ماتم مرٽو
لهندي لانوَ لڪيل هر ڪا ئي

قادر بخش! هيو آمر الاهي؛ رانجهن هير کي مليو ماهي
ڏس خلق جي خام خطائي

(٠٧)

هر مظهر منهن هڪ ماهي، آهي عالم عين الاهي

جاڏي ڪاڏي جلوو جاني؛ هيٺ مٿي ساري جڳ سيراني
هر شان ۾ شاهه جي شاهي

پرجهڻ پيل انهين جو پسارو؛ جسم جلائين ته صحيح ڪرين سارو
ڇڪي لا جي سر سرواهي

واحد سمجهه وجود وساري؛ محو محبوب ۾ مان کي ماري
ڪر پاسي دم دل خواهي

قادر بخش نه نقش نشاني؛ ازلي بُلبُل گل داستاني
هر سُرخ، سفيد، سياهي

(٠٨)

هي هي هوت پُنهل ڪاڻ، اديون! اندر ۾ ارمان
جوڳڻ ٿي جتن ڪاڻ، مان ووڙيندس ويران
ڏير وٺي ور واٽ ٿيا؛ پوءِ منهنجي ڪيائون ڪان
ڪاهي ويندس ڪيچ ڏيهه بنا ثمر ۽ سامان
قادر بخش قُربان ٿيءُ؛ تڏهن محب ملئي مان

(٠٩)

هڪڙو هزارين آيو هر جا هڪ هڪ ۾
جانيءَ جلوو پايو پن پردي لِڪ لِڪ ۾
هنر هزارين عقلي، سمجهه نہ سير ساجن
رمز جو اُبتڙ رايو، سڌ سالڪ سِڪ سِڪ ۾
شوق شراب حامل، مان ماري جڏهن مستي
نينهن نظر ۾ نايو، پيار پرين پڪ پڪ ۾
خلق ۾ خام خطا، روچ ريائي رب ڪئون
خر هٿ ۾ تي خايو، ڍورن جان ڍڪ ڍڪ ۾
لڙ لک لوڪ ڪيا، ڪنهن جي ڪين پڌم
قادر بخش نہ ڪايو، محب مليس مِڪ مِڪ ۾

(١٠)

هو ساڳي صُورت يار جي
هِن هُن جي حُسن ۾ ڏٺم
هڪ تاب تجليءَ جي ڪيو سارو سرخ سنسار
گل لالا تي لالي لبين، چمڪار چمن ۾ ڏٺم
هراس ۾ هر ڪو آيو، ڏسي سونهن سڄڻ جي
بيان هن تعريف جو، بُلبُل جي دَهن ۾ ڏٺم
حطيم منجهه مُسافريءَ، اچي ماهيءَ منهن ڏنو
سامان سان سو سفر ۾، وهہ واهہ وطن ۾ ڏٺم
عاشقن سان عين آ، جي عين هي هجي
ديدار سان دوئي ڌِڪي، وحدت جي وچن ۾ ڏٺم
پرجهڻ هن پسار جو ڪيو قادر بخش صحيح
بازار بي چگون جي گلگون بدن ۾ ڏٺم

(١١)

هيءَ جڳ سارو سِر سُلطان
پرين پاڻ تماشو پل پل
هر جا حُسن ظهُورو ڪيڙو، حرف دوئيءَ جو دل تئون ويڙو
ڏس آيتہ الانسان جنهن سِر سمجهيو تيڙو رَل مَل

احمدﷺ آيو احدﷻ اشارو، سالڪ سمجهن پرجهه پسارو
ٽيو هر ڪو ئي حيران، راز رندن جو نه عام ڪي ڪل ڪل
هيءَ جڳ سارو ڪوڙ ڪدارو، هر ڪو هٽي ويو پنهنجو وارو
آهي عشق بنا ارمان، چند چينچل چوندا ويا چل چل
قادر بخش سر برهه جو بارو، فوج حُسن جي ڪيڙو مارو
هٽي نوبت نينهن نشان، پيو ملڪ ساري منجهه غل غل

(۱۲)

هو نيڻن جون نوڪان، لڳيون چشمن جون چوڪان
جگر جيءَ جهروڪان ڪجل ريءَ ڪاريون
تِڪا پان پنبلين جا نازون نِوائي، ڏيئي گهور گهمري وجهن گهوٽ گهائي
گهرو ڪنڊ ڪيائي وڃن ڏورون ڏاريون
ڪاريون ڪجليون ڳوڙهيون ڪجل سان ڪڪوريون، هڻن فير فورن مٿي گام گوريون
ڏين سهنجئون سوريون سورهه سر سينگاريون
چنيڻ سان چٽيون چوهه ڏاڍي مئون چُٽڪن، اُپاهريون اُمالڪ اشاري سان اُٽڪن
پڏي رت ۾ پٽڪن پوءِ لحظي ۾ لاريون
واهه ديدان دوناليون ڳجها تيرمارن، عجب چال عينن جي ماري جيارن
سيئي غم گذارن پوءِ ڪيري اٽاريون
قادر بخش ڪئين سو وار ڪُٺو آ، جتي مينهن محبت جو ازلون اُٺو آ
ڪُٺو سو سُٺو آ ويس محب ماريون

(۱۳)

هيڻن تي يار هلي هر هر
ڪرين جولان جُنگين ڇا ڪان؟
ابرو سرڙي سيف سرواهي، مارڻ مشتاق آئين ماهي
ڪپي سر ساهه بنا ساهي، تنبي نيزن ۾ تنگين ڇا ڪان؟
زلفان زوريءَ ڦيري ويون ڦاهيون، ڪستون ڪنڊ تي اچن ڪاهيون
نوڙن ڪاڏي نابر ناهيون، وجهي ور وير ونگين ڇا ڪان؟
دلبر تنهنجون ديدان دوناليون، پيارن جي خون ڪاڻ تو پاليون
سڏيون سينن مئون اچن اُڪيليون، وجهين آتش پوءِ انگين ڇا ڪان؟
قادر بخش ڪيترا ڪاهي آٽي ڏنا عشق منهن ماهي
ڪيئي ڪنا ڪيئي چڙهيا ڦاهي، سورهه سر ڏي پوءِ سنگين ڇا ڪان؟

(ي)

يار پرايو يار پرايو
جوڳن قاڙي جيب
خيال خوديءَ جا خام خطائون؛ فڪر فنا جا ڦتي ڪيائون
لائق ھڏي لاريب
راتيان ڏينھان رت ٽا روئن؛ طمع ڪئون طالب ھٽ ٽا ڏوئن
وحدت تن واسيب
سالڪ سر ڏئي سوريءَ سٽيا؛ ھوش ڇڏي بيھوش نہ ھٽيا
عشاقن ڪي آ عيب
ڪشف، ڪرامت مارڻ ڪاني؛ ماري مچائڻ خلق جھاني
قادر بخش ' آ فريب

(٠٢)

يار مُنھنجي سھڻي صورت
سونھين سرتِن سردار
جلوي جمال سان مون گھر آيو؛ ڳوٺ ڳلي گلزار
حملا حسن جا ھوش گنوائن؛ جڏھن ڪري سينگار
راز رندن جو سارو صحيح ڪيم؛ اکڙين سان اظھار
قادر بخش ڏي مُرڪي ڏٺائين؛ گولو ٿيو باغ بھار

(٠٣)

يار پيارا ھڪ پل نہ پري ٿيءُ
جاني جدائي تنھنجي ماري ماري
واعدا ڪيا ھيئي روز اچڻ جا، ڇا ڪان ويٺين پوءِ وساري وِساري؟
صبح جو روئندي سَڄ لھي ويو، راھ اکين سان نھاري نھاري
دلبر دير نہ گھرجي ايڏي، گھڙي وِچو ھڪ گھاري گھاري
قادر بخش ڇئي ھئي جي نہ ھڏ تون، خر متان ڪو تو کي ڪاري ڪاري

سرائڪي ڪلام

حمدِ باري تعاليٰ

حمد حُسن پرور دا آکان جنهن جڳ جوڙيا بنايا
هر صورت دي تصوير اتي ڪنون نُور ستيندا سايا
سرخ رنگا رنگ زردي پيلي گل گل لعل اُپايا
سونهن پري انسان مزين زيب فريبي پايا
بُلبُل شوق تماشي گُلشن جهٽ پٽ جهڳڙا لايا
مست قرن مُشتاق ديواني دل رک دلبر رايا
ڪرمون قادر بخش گدا ڪون قادر محب ملايا
جلوا جوڙ جمال جواني جاني منهن وِڪلايا

خواب نامون (سير بهشت)

هڪ ڏينهن فقير الستي تي تقدير آئي سر چڙهڪي
سير ڪيتي سنسار تيا قل سيرو آيت پڙهڪي

سامي بنڪي سير ڪريندا سوزون سمري جڙڪي
گيڙو ويس سفر گرناري ڪاٺ جتي پا تڙڪي

قردا تردا مُلڪ ڏٺس فردوس وصف وچ وڙڪي
گل رخ لعل لبان تي لعلي هر گهر ڪڙيان لڙڪي

ناز ڪنون اربيليان قرديان داب وڏي نال دڙڪي
نظر ڪريندي ناظر دي دل بسمل وانگر پئي قرڪي

آرام فقير الستي دا نيتا گهنگهرو ڪڙڪي
سال رهيا وچ سير سناسي عبرت دي در اڙڪي

قادر بخش قربان ڪرين؛ سر غير وجودئون تڙڪي
تاوت رحمون رمز پريا؛ آوي اڱڻ اسان ڏي لڙڪي

(٢)

موسم سردي ماه ڦڳڻ دي شام ٿيس وچ بر دي
يال بحال خيال ڪريندا، رات رهڻ ڪنهن گهر دي

نظر آيس محلات رنگينا، نيل مناري زر دي
ڪولهه تڪيا محلات منور، ڪيتي رات گذر دي

خواب ڪيتا بيتاب، ستا اوطاق امير عمر دي
سامي سمري ذڪر فڪر چا، بيتا وقت اَسُر دي

ديد ڪيتس دروازي ڏي، سُڻ دانهن آواز دردي
برج هڪي قمرين آئيان، اربيليان رشڪ بدر دي
خاطر خواهش ڪنهن صحرا دي، حاجت قضا بشر دي
جهت پٽ لاڪي ڳٽ ڳٽ ٿهڪن جيوين مرغ سحر دي

سرو سوين شمشاد شڪر لب چائي نين نظر دي
ڪول نقاب خطاب پئي، نال جوزا جفت قمر دي

سامي مرد مُسافر هڪ وچ بيتا ذڪر فڪر دي
صوفي اهل صفا انسان، آشفتا ويس سفر دي

ناز ڪنون پرواز ڪيتا، پُرتاب پري پيڪر دي
گام اُٻهلي گهمري ڏيندي، جيوين باز بحر دي

رحم پري ڪر ڪرم ڪڙي آڪولهه هنر پرور دي
لعل لبان ڪون چول چٽي، چند پوتس داني در دي

ڪول زبان بيان عياني دردي درد اندر دي
آگ فقير الله دا بندا، خوش دل جان خبر دي

نُور پيشاني بخت نشاني پيدا قطرا نُور دي
جان وت عشق اوندهه فراقي جلوي جادوگر دي

جان وت ويڪڻ رنگ عجائب عبرت ڪم پرور دي
نال ادب انديشا السٽي، پيش پري دختر دي

آهہ پري هڪ دانهن ڪيتي پر سوز آواز مهر دي
شوق تماشي شڪر لبان شمشاد سرو عر عر دي
قسمت قيد قدم بند ڪيتي قاضي قضا قدر دي
ڪول گھونگھٹ پهہ ڪول اسا ڏي صدمي سهٹي سر دي

ناز پري پر گام پيتي؛ نزديڪ حزين حجر دي
نخري ناز نوين ڪر؛ نٽڪي لٽڪ چٽڪ زيور دي

آک الستي حال سيو اِگون عرض ڪيتا دلبر دي
نانءَ ڏسڻ اپڻا نور پري؛ دل شاد رهان دم هر دي

مهتاب شتاب جواب ڏتا؛ دُردانا لعل گوهر دي
بانڪ چنچل نام ميڏا؛ سردار ديار شهر دي

هيري تار زبان پوتس؛ ياقوت جگر احمر دي
دل گير فقير اسير ڳڏا؛ جهٹ بازو مهہ انور دي

شوق تيڏي دل شور مچايا؛ قهري ظلم قهر دي
نين روون رت رمز زدي چل چوليان چلڪ بحر دي

چين جبين زرين اُتي چا سيف سنگين ڏمر دي
شاهي شرم شهنشاهہ مثالي شورون شوري شر دي

آکيس ڪون ڪمينا بندا توڙي گل قيصر دي
لائق تاب عذاب وڏي دا هين خر دي نال خنجر دي

مور وانگر ڪر تور گئي؛ شهزور ڪٹر قيصر دي
مست الستي محبت دي ؛مردان مرد نہ مردي

سالڪ سيف نفي وچ ڪسدي؛ رنگ جنهان زردي
قادر بخش عشق وچيندا سوال جواب حشر دي
ڪيا چاٹن بيدردي؟

ٽيھ اکري (سي حرفي)
واھ واھ تماشا يار دا

الف

ازل حسن اظهار ٿيا، وچ هر چهري چمڪار ٿيا
هڪ هر جا نُور انوار ٿيا، بيرنگي رنگ هزار ٿيا
منهن ماهي گل رخسار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ب

برسر برهه دا بار مين، رهي رات ڏينهان آزار مين
ڪر ڪرم ويکا منهن يار مين، سڀ گهول گهتان گهر ٻار مين
ڪران صدقا سر سينگار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ت

تاب تيڏا تصوير مين، نيتا هوش عقل تدبير مين
تڪا تيز ماريئي پر تير مين، ڳيا جان جگر دل چير مين
سينا چوڪ ٿيا دل فگار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ث

ثابت نينهن نشان مين، جڪي جيءُ جگر جند جان مين
آ شاهه حسن سلطان مين، ٿيوان قدم قدم قربان مين
لک واري هڪڙي وار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ج

جلوا جوڙ جمال ڪر، اُتي ڪملي ڪرم ڪمال ڪر
مل مهر پريا ڪوئي پال ڪر، نال خاطر خيال وصال ڪر
مشتاق مران ديدار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ح

حسن تيڏي دلڙي لٽي، گهت دام زلف يڪ دم گهتي
جيوين باز ڏيوَن بحري جهٽي، ڪر مهر پٽي ٻڌ مين ڦٽي
ٿيوي ٿورا لک هزار دا، واهه واهه تماشا يار دا

خ

خوش تي ڪل مين نال تون، آ پرت پراڻي پال تون
بد حال اُتي ڪر پال تون، من ماهي ميڏا سوال تون
ڏک ڏُور وڃي غمدار دا، واهه واهه تماشا يار دا

د

درد ڪيتا دلگير مين، ڪيتا شوق فراق فقير مين
بدحال نہ سر تي لير مين، مل معاف ڪرو تقصير مين
ڳيا خيال سارا سنسار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ذ

ذڪر تيا تيڏا نام مين، تيا خواب حرام آرام مين
اڪيان روز روئن رت عام مين، پالان راهہ صبح هر شام مين
ديدار دارون لاچار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ر

روز رُسامي چوڙ تون، ڪولهون ڳملي منهن نہ موڙ تون
مين ننگي ننگڙا نہ توڙ تون، ميڏا بخت پنا ول جوڙ تون
ڪوئي قياس پوئي بيڪار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ز

زور اڪيان لنئون لانديان، ڪر شور عاشق تي آنديان
خوش خون جگر دا کانديان، دل چير چنبي وچ چانديان
رک خواهش خيال شڪار دا، واهه واهه تماشا يار دا

س

سوز تيڏي وچ رونديان، رو رات صبح رت ڌونديان
ڳل هار هنجون دا پونديان، وچ بحر غمان دي هونديان
ستري وقت آتش انتظار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ش

شڪر شڪران لک وار مين، جنهن ڏينهن آوي ڪولهون يار مين
گهر گهتي تيوي گلزار مين، ڪڙ نير وجن نيڻي نار مين
پاوان سرمان چا پيراز دا، واهه واهه تماشا يار دا

ص

صبر نهين دن رات دا، كر روشن غم ظلمات دا
دور درد وچي سكرات دا، ڈي جام شراب حيات دا
وچي خاطر درد خمار دا، واه واه تماشا يار دا

ض

ضابط كرڑي نينهن دي، كر آون حملي شينهن دي
جيوين بادل گجدي مينهن دي، ني رات چوڑن وچ ڈينهن دي
ڈيون تاب حُسن سركار دا، واه واه تماشا يار دا

ط

طلب تيڏي هي وصال دي، كر وصل وچي سِك سال دي
ڳئي محبت من گهر ٻال دي، سڄ خبر ميڏي اهين حال دي
دل ياد ذكر دلدار دا، واه واه تماشا يار دا

ظ

ظاهر تيان خوار مين، وچ لوك ساري اظهار مين
نانگي نينهن كيتا نروار مين، ڍك ڍول تون عيب ستار مين
كر كار كرم اطوار دا، واه وأه تماشا يار دا

ع

عشق آيا نال زور دي، جيوين شينهن لڑي وچ شور دي
نكا نانگ آوي منهن نور دي، كوئي كور چڑهي سر سور دي
تكا تاب عذاب النار دا، واه واه تماشا يار دا

غ

غور كرين غمگين مين، تون شاه گدا مسكين مين
كيتا محبت مار مهين مين، گهنڊ كول ويكا جبين مين
ڈک ڈور تيوَن آوازار دا، واه واه تماشا يار دا

ف

نال فجر دي پانديان، پئي پانڌي روز پچاندیان
وچ درد غمان در مانديان، كنون بار برهه تڑپانديان
كر آپ علاج اسرار دا، واه واه تماشا يار دا

ق

قاضي قلم وهايا، لکيا حڪم ازل مين چائيا
بن باب بندي دي آيا، ني سياڻي کنهن سمجهائيا
کر ياد قديمي قول اقرار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ڪ

ڪرم پريا آ کولهه مين، کر پال پن پول مين
پورا پرت والا کر پول مين، ڍوليا! ڏلک وَڃان تون ڍول مين
دم دور رهڻ تيڏا ماردا، واهه واهه تماشا يار دا

ل

لال لبان لالي لايئي، سر سيند ٽِڪا، سرما پايئي
تيغ دام زلف ابرو چايئي، گهت ڳل وچ سٽ سينا گهايئي
کيا تاب تکا تلوار دا، واهه واهه تماشا يار دا

لا

لام لٽک چٽک سينگار کر، چولا زرد چکن پوتي دار کر
پيرين لعل جوڙا ڳل هار کر، چوڙا کڙک کنگڻ چمکار کر
سر شملا سبز کنار دا، واهه واهه تماشا يار دا

م

مست مرک دلبر کيتئي، نال چشم چهري چاکر کيتئي
چا چاکر در بي زر کيتئي، لج لوک ڳئي اظهر کيتئي
کر خوار شهر بازار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ن

نوبت نينهن وَڄا ڳيا، مار تير خدنگ جنگ چا ڳيا
شور شهر اندر وچ لاڳيا، کر حملا هوش نوا ڳيا
شهسوار حسن سالار دا، واهه واهه تماشا يار دا

و

وقت ملڻ کڏان آوسي، غم درد الم دم جاوسي
سو وار سانول پاوسي، ڳل دست ميري ول پاوسي
جيوين بُلبُل گل رخ نار دا، واهه واهه تماشا يار دا

هه

هر دم هس ٿيوان شاد مين، ڪر اڳڻ ويران آباد مين
سيئي وسر وڃن ڏک ياد مين، بنان ملڻ عمر افراد مين
شل ترس پوئي بيمار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ءِ

آءُ ميڏي گهر گام پر، اڄ پرِي ارم پرواز ڪر
اتي چشم قدم چا ناز ڌر، سر گهول گهتان جند جان و زر
ڪول دُرج گوهر گفتار دا، واهه واهه تماشا يار دا

ي

يار يقين آيا نظر، بيرنگ حسن پردي بشر
سر سير ٿيا رشڪِ قمر، سارا راز آيا سيني اندر
دل قادر بخش انوار دا، واهه واهه تماشا يار دا

سرائڪي ڪافيون
(الف بي وار)

آ

آئي بسنت بهار وي
هر گل سفيد سياهي

لالا لبالب جام شرابي، نرگس نين بيخواب خرابي
ساقي مست عطار وي، مطرب تان تراني شاهي

يار آيا ٻنڌ مست بسونتي، تار ستار بڄاوي ڪلونتي
سوها ويس سينگار وي، هوش عقل دي حاجت ناهي

نخري ناز نوين ڪرنڪي، سر دو شالا رتڙي چنڪي
ڳل ڦولا پا هار وي، چاڪر بيوس دلڙي چاهي

سوسن زلف زنجير مسلسل، قادر بخش اسير هي ول ول
هڪڙي تار هزار وي، ڪاڪل قيد ڪريندي قاهي

آ رانول رل گلشن ويکون، آئي مندڙي بهار وي
خير و خوش رنگ ويس رنگائي، سوسن زلفان دام ولائي
لعلي لعل لبان سر لائي، بُلبُل کر دي پُڪار وي

نازبو ناز رنگين چمن دي، نافي مشڪ تاتار ختن دي
پوپٽ پابند سرو سمن دي، پونران لائي پٽڪار وي

سينگيان سر سهاڳي سونهين، تئين بن سونهين سونهن نہ سونهين
ماڻ تيڏا محبوبان موهي، تون شاهد تون سينگار وي

قادر بخش قديم رنگينا، آدم ازل عديم رنگينا
شاهہ رنگين نديم رنگينا، جڳ رنگين رخسار وي

(الف)

اکيان اُمالڪ اڙيان زوري
بيوس دلڙي پئي تڙپاوي
باري بار برهہ دا آيم، ڏينهن ڏکان وچ ورهہ دا آيم
ماهہ ڳٽيندي من ماهي آوي
آتڻ آوان ڪانگ اُڏاوان، پانيڻ جوسي قالان پاوان
شل ڪوئي خير دي خبر سڻاوي
سوز اندر وچ ڏيندا ساڙي، باهہ برهہ دي جيءَ جراڙي
جان جگر جند جيءُ جلاوي
قادر بخش قربان تون ٿيوين، سانگا سر سٽ جو دم جيوين
مهر پريا من منهنڙا ويکاوي

(٢)

اکيان جو تيڏيان ظالم ڏاڍيان
نال غريبان دي لڙيان زوري
ڪيفي ڪاليان ڪجلا پاون، ڪار قتل دي ڪِيس ڪماون
فالم فوجان ڪر ديان فوري
سانگ سنگينا مڙگان والي، پٽ سٽ سيني بڙڇيان پالي
ماس هڏان تون گهتديان ڪوري
خبر مين ناهين ڪو نينهنڙا ليندا، نال ديدان دي دلڙي لٽيندا
چوٽ چلائي ڪا چشمان چوري
قادر بخش قرار ڳيوئي، هوش هنر ڪل سمجهہ سيوئي
ڳل تہ ڏکان دي پيڙئي ڏوري

(۳)

اکيان تيڏيان کيفي ڪجليان
سيني تير مريندييان
ڪالي ڏار ڪجل دي پاون، جهت پٽ خون جگر دا ڪاون
ڪامل ڪيس ڪريندييان
چوهون آون چتيان چٽڪي، دليان دست ڪريندييان لٽڪي
ڏاڍييان ڏورون ڏريندييان
ديدان دلبر ديان دوناليان، ابرو قوس ڪياني ڪاليان
مژگان چاڪ چيريندييان
قادر بخش نون نوڪان مارن، چشمان چالي چوڪان مارن
زوري حڪم ڏريندييان

(۴)

اسان سالڪ سير سدائي دي
دم مارون خاص خدائي دي
ڪڏان شان شاهانہ ڏردي هون، ڪڏان نوڪر تيڏي در دي هون
ڪڏان پهريدار شهر دي هون، ڪڏان ڪشڪول گدائي دي

ڪڏان عابد هون ڪڏان زاهد هون، ڪڏان غائب هون ڪڏان شاهد هون
ڪڏان قائم هون ڪڏان قائد هون، ڪڏان فڪر فنا فدائي دي

ڪڏان آبي هون ڪڏان خاڪي هون، ڪڏان آتش باز افلاڪي هون
ڪڏان ذات مقدس پاڪي هون، ڪڏان جالون وچ جُدائي دي

ڪڏان صاحب نظر نياز دي هون، ڪڏان غمزي ناز غماز دي هون
ڪڏان دست دلال دراز دي هون، ڪڏان قادر بخش رضائي دي

ب

بيخود هوڪي سمجهيوسي خُدا نون
هر جا نظر نشان آيا هي
آپ وسارڪي واصل ٿيوسي، هستي گم ڪر حاصل ٿيوسي
غرق فرق هر فاضل ٿيوسي، محض وجود ويران آيا هي

چاڻ نون ڇوڙکي آپ نون ڄاتم، آپ سڃاڻ کي ذات سُڃاتم
قطرا قلزم محوي پاتم، آپ تي آپ ايمان آيا هي

يار اندر جڏهن پاتي جهاتي، رمز اناالحق صحيح مين سڃاتي
ڪثرت گم وچ وحدت ذاتي، سولي اُتي سُلطان آيا هي

قادر بخش نون قدرت ناهي، اندر ٻولي ٻيتا ماهي
وچ هر شان دي رلدا شاهي، ويس صورت انسان آيا هي

(٢)

بي چون چگون جهان آيا
سارا سير سيني انسان آيا

ڪتي پردي پوش بشر دي اولي، ڪتي پيدا پاڪ پليت چولي
ڪتي خوار خراب دوئي دي ٻولي، ڪتي خاصا نظر نشان آيا

ڪُتي مسجد مندر محو بني، ڪتي صوم صلاتي سهو بني
ڪتي مرشد محبت جزو بني، ڪتي ڪتب رسول قرآن آيا

ڪتي رنگ برنگي نقش بني، ڪتي قادر قادر بخش بني
ڪتي رستم ترڪش رخش بني، ڪتي صاحب ٿي سيوستان آيا

ٻ

ٻولي هردي هير ... ديس وٺا هرون ون

جهنگل جهوڪان جڙيان، گلشن ٿيان هر هڙيان
ڪُڙيان ويڪن چا ڪڙيان، ڪوڪ سڻي هر ڪن ڪن

فلڪ لگاوي پاوي، در در آوي جاوي
بين بجاوي گاوي، هير هيرا هر ڇن ڇن

هير رانجهن هڪ ڄاتا، قادر بخش پاتا
ناز لڪان وچون ناتا، هر گل گل هر پن پن

پ

پُڇو عشق خبر ڪنهن خان ڪنون
مجنون مست جيهي ديوان ڪنون

تڪا تاب برهه دا ڪو جوان جهلي، وچ جوش رمزان دي جان جلي
توڙي ڪوهه هوئي تي موم ٻلي، فرهاد پرويز پروان ڪنون

ڳجهي ڳالهه برهه دي ڪون ڳولي؛ سولي عبد انا الحق آپ ٻولي
گمراهه خلق وچ رمز رولي؛ منصور صوفي سلطان ڪنون
جنهن جاءِ شهنشاهه عشق آوي؛ پرهيز شرم دا پوش چاوي
ڪل خام خودي دا خيال ڪاوي؛ شاهه شمس رومي صنعان ڪنون
پُڇو قادر بخش فقير ڪنون؛ ساري صورت عشق اسير ڪنون
جنهن سمجهيا سهواڻي پير ڪنون؛ اصل عشق آيا هي ايمان ڪنون

(۲)

پڇو حال حسن دا هير ڪنون
يعقوب، زليخان، وزير ڪنون

جڏهن منهن سُهڻي دا مهوال ڏٺا؛ حق پاڪ دا جلوا جمال ڏٺا
ڏي جان ڏهان چا وصال ڏٺا؛ پڇو وير دريا دي سير ڪنون
موسيٰ تاب حُسن دا منظور ڏٺا؛ وچ شان شجر دي نور ڏٺا
بيخود جسم جلاڪي حضور ڏٺا؛ پڇو طور جبل اڪثير ڪنون
شاهه سيفل دم ديوان ٿيا؛ وچ حسن نموني حيران ٿيا
چوڙ ملڪ مصر ويران ٿيا؛ پڇو تختي تي تصوير ڪنون
آيا حُسن ڪاپاري ڪوٽ اُتي؛ ٿيا نازل نُور هر ڳوٺ اُتي
ڏٺس قادر بخش ڪون چوٽ اُتي؛ پڇو جوان طِفل تي پير ڪنون

ج

جنت جوءِ جهنگل جهوڪان
رانجهن والڙيان وي

ٻوڙيان ٻيٺ ٻيلي هر هر هڙيان وي؛ ٺهڪن ٽالڙيان وي
اوج ماڻن اربيليان ڪنڌيان ڪانهين؛ ڪنڌيان ڪالڙيان وي
آپ اٿارن سانون يار رانجهن ديان وي؛ ساهه سنيالڙيان وي
خوش قادر بخش وسي نال رانجهنڻ دي؛ سڙديان سيالڙيان وي

(۲)

جڳ جلوا هر جا يار
چل ويکو حسن بازار

آپي آيا بنرا بن بن؛ صورت نقش نگار
راز چپاڪي ناز چلايس؛ وچ رمز پري رخسار

شاهي چوڑ گدائي پايس، آيا تخت هزار
رانجهن بنکي بين بجاوي، سٹي دردون هير پکار
نام يوسفعه کا ڈرکي، بشر کون ڈتڑا پوش ستار
دل زليخان دي درد دکايس، کيتس نانگي نينهن لاچار
مسجد چوڑ مئخاني آيا، ديرون دست خمار
قادر بخش بيهوش چا کيتس، ڈي پر پر جام دويار

(۳)

جوگي جادوگر ها، مرلي نال گيا من مار
چوريس چنگ فراق دا، سوز پري پرتار
قسمت نال آيا اتان، رهندا پورب پار
گيڑو پيسان گودڑي، دم نہ تيسان ڈار
قادر بخش! قالان پاوان، ولسي کهڑي وار؟

(۴)

جنهن شوقون شراب پيتا
بت خاني سجدا کيتا
مخمور خوش خمر دا، سر پيش بت کي ڈردا
موتو قبل نہ مردا، جگ جگ هميشه جيتا
سيني سکر سلامت، مستانا سر ملامت
عشاق رند علامت، خرقا خواري سيتا
شاهد تماشي طوري، منصور حق حضوري
دم دم فنا نہ دوري، قلزم حباب نيتا
عاشقان دي چال نرالي، پنڑي پريت خيالي
پر مئي جو ويسي خالي، قادر بخش گاوي گيتا

(۵)

جڈهن عشق آيا مين گهر يار وي
گيا قياس قضايا معقولي دا
فهم فصاحت، درک درايت، عشق سٹيندا حرف حقايت
بحر عميق خمار وي، فاصد فکر نتيجا محصولي دا
حرف گرداني ناخوانداني، سالک سمجهن راز معاني

نور پيارا انوار وي، ڪامل چوڙ ڪفران مشغولي دا
ڪنز قدوري شور شعوري، رمز اناالحق منصوري
مرد مڙن مردار وي، لائق مست ميدان مقبولي دا
سير سُلطاني راز رباني، قادر بخش نہ پانهون فاني
عاشقين ڪون عار وي، غازي مار نعرا منقولي دا

ح

حملي حسن نال پيارا هادي
هر جا حڪم زور هلينديئين

رخ تي زلفان دام مشڪين داٽي، لکين دليان قيد پکي سياٽي
رهندين ني خيال پيارا هادي، ڦرڪي بيپرواهہ اليندئين
گاهي شيوي شور شهنشاهي، گاهي نظر ناز هوا خواهي
جلوي خوش جمال پيار هادي، روئيندي نين رهاڪي ڪليندئين
آهو نين خصال شور شِڪاري، ابرو ڪمان تير مُزگان ماري
ڏيندي موت وصال پيارا هادي، دستين خون جگر مليندئين
سِر ڏي قادر بخش قدم چايا، ماهي ميدان عشق قبول آيا
ڪيتئي ڪرم ڪمال پيار هادي، سولي چڙها راز سليندئين

(٠٢)

حسن سجڻ بيرنگ نمُونا
رنگ هزارين بن آيا جي

ناز نزاڪت راز قديمي، آدم دام اسير عديمي
زلف گلاب بن آيا جي
نور نظارا پردي گل گل، ڏونهين طرفين خود گل بُلبُل
سحر بهار بن آيا جي
حسن ازل آ بدل وسايا، هر هر پوتي سُرخ سمايا
سهج ستار بن آيا جي
قادر بخش نظر جون پالي، عالم سارا صورت خيالي
بي اعتبار بن آيا جي

خ

خوني چشمان والي چالي
سانول تينون کنهن چا سِکالي

قامت سرو رفتار کبک دي، صورت ماه پري کيا ملک دي
نور پيشاني حور فلک دي، کل نيچ نظر تو کمالي

ناز کنون جڏان نظر کريندي، شيوي شوق شکار ڏريندي
مُژگان تير کمان مريندي، گهت ڳل وچ زلف دوالي

حسن رنگين سينگار رنگينا، ويس رنگين ڳل هار رنگينا
پيرين جوڙا پوتي دار رنگينا، لب لعل تي دست گلالي

نال اسان ڏي ظاهر هسدئين، رمز رَلاکي ڳجهي دلڙي کسدئين
قادر بخش کون کيهي کيهي ڏسدئين، اها چالي عجب دو حالي

د

دلبر نال ديدار دي، نوان نينهنڙا لا ڳيا
خال سياه جو جادوگر ها، منتر لا تن تاڳيا
زلف سياه زنجير کلهان ست، دلڙي دام قسا ڳيا
رمز شهيد شمار نه کوئي، وچ قادر بخش يي آڳيا

(۲)

دلبر اسان ڏي دل اُتي
دم دم خيال تو

رخ رمز راز والي، کري قيد زلف کالي
نينان بچن دونالي، جادو جمال تو

لب لال سُرخ سارا، غب غب حيات مارا
موتو جيئا نه مارا، ول ول وصال تو

گُلشن نظر گلابي، هت جام مئي شرابي
واعظ وٺي کتابي، هر جا نهال تو

قادر بخش شيخ والين کر ياد اِرشاد ڳالهين
سير سر سارا پالين، کامل کمال تو

(۳)

دل مـانـدي مـحـبـان دي كـيـتـي
كنون ازل پراڻي پريت اي

چٽي باز نينان زوري چٽ چٽ ڳئي، لحظي لحم لڳان پٽ پٽ ڳئي
خوني خون جگر دا سارا چٽ چٽ ڳئي، چني چاڪ انـدر دي نـاسيت اي

كـنـون قـول قـرار مـيـثـاقـي، وچ مـحـبـت مست مشـتـاقـي
ڳـل وچ درد دي دَلـق عشـاقـي، خـوش رمـز رهـڻ دي ريـت اي

ڏتـا دلـبـر جـام شـرابـون، پـيـالا پـيـتـم پـاڪ خـرابـون
چـتـا قـادر بـخـش عـذابـون، دنـگ دارون دوسـت دي پـيـتـي

(۴)

دل لـتـي نـازل چـيـنـچـل
گـهـت دام زلـف دا ول ول

چشم نـال كـري كـيس كـجلي، سرخي لـعل لـبان تـي تـجلي
چـتـي ڏنـدڙي چـمـكـن بـجـلي، من مـوهـہ ڳـئـي كـس كِـل كِـل

اَبـرُو سـيـف سـيـاهـہ سـنـهـري، عـالـي تـاب گـهـاوي دل گـهـري
فـوج ايـران قـنـدار تـي قـهـري، چـا نـاز ديـان چـولـيـان ال چـل

مـانـگهـہ ڏونهـيـن موڙ كنيڏڙي كالي، سيني مارن سانگ نرالي
ڏک ۾ درد گـهـتـن دُر والـي، جـهـٽ جـهـتـيـان ڏيـون پـل پـل

حسـن والـي هـس دلـڙي كسـدي، مـهـر يـري مـن مـيـڏي وسـدي
قـادر بـخـش دي نـال آ رسـدي، جـيـون بـاغِ بـهـار تـي بُـلـبُـل

(۵)

دل ڏتـڙم دسـت دلالان نـون
ويـك آهـو چشـم غـزالان نـون

كِـت نـرگـس چشـم چـمـن دي، آئـي نـظـر تـمـاشـي حسـن دي
سر لـعلـي زلـف سـوسـن دي، صـحـيـح كـيـتـم سـرو نـهـالان نـون

وچ فـلـك فـنـائـي فـكـر دي، پـرواز كـيـتـم بـيـپـردي
سـال نـازك نـيـنـهـن نـظـر دي، رُخ اَبـرُو بـدر هـلالان نـون

بـيـراهـہ ظـلـمـاتـي غـم دي، بـن خـضـر پـيـتـم جـام جـم دي
گـم انـدوهـہ انـذيـر عـدم دي، كـالـي كـاكـل مشـكـيـن خـالان نـون

وچ ديـر مـئـخـانـي خـرابـي دي، خـم شـيـشـي جـام شـرابـي دي
نشـي شـور شـراب شـتـابـي دي، قـادر بـخـش هـٽ كـلالان نـون

(۶)

دُنیا فانی کوڑ کمال
باقی دائم ذات جلال

عشق عجائب علم حقانی، رهبر سارا سیر ربانی
ظاهر باطن عین عیانی، هادی هر دم وصل وصال

سالک پرجھ پسارا سارا، ڈي سر سوري ماریں نعرا
نینھن نشان هلاج نظارا، طور جلیندا نور جمال

مست الستي جام کریندا، خام خودي دا خیال مریندا
قلزم قعر اُپار تریندا، کامل تیوین کولھ کلال

قادر بخش نون رند قلندر، سوز سمایا سیني اندر
آتش قوت قرار سمندر، ظاهر باطن ناز نهال

(۷)

دلبر دیدان چائي نالِ ناز عجب
لتي دلڑي ویندا ڈتي ناز عجب

شملا شان شاهي رفتار عجب، لب لعل موتي گفتار عجب
سبزي سرخ اُتي رخسار عجب، سیني زلفان لتکدئي دراز عجب

موهي مُرک محبوبان دي نرم عجب، رخ بي طرف کر کي ایندا شرم عجب
نالِ گرم عجب کرم عجب، ڈتي راز رمزان دي غماز عجب

ویکو چال چشمان دي چور عجب، کمندي ڈار کجل دي زور عجب
بیني سیف سیمي منهن مور عجب، کیتي قتل عاشق سر باز عجب

قادر بخش محبوبان دا ماڻ عجب، پچون مستان کرڻ دي پچاڻ عجب
گجھي رمز معشوق عاشق چاڻ عجب، دردي ویل عجب دل نواز عجب

ڍ

ڍومي ڍُلک وَجان مین ڍول، منڑا! منڑي بولي بول
حسن والیان نون ستر نہ سنهندا، چھري چادر کول
روز رُسامي تتي نون تایا، پرچ پرین چپ چول
یار یگانا تو بن بي کُل، ین سنیم سبي پول
قادر بخش غلام تسا ڈا، بانهان نہ بي در رول

ر

رانجهن رنگ بن آيا
واحد تخت هزاري

شاه يگانا ملکين مثلي؛ سانگي سير سڏايا؛ هر جا نظر نظاري
هيڪن هڙيان ڀهڪن ڀيلي؛ جنت سبزي دا سايا؛ ساري ندي کناري
چاڪ سڏاوي منجهيان چراوي؛ هير دا بخت سوايا؛ هيٽيان آپ هونگاري
ڀار کناري تار تواري؛ قادر بخش کنايا؛ سمجهيس ساز ستاري

(٢)

رانجهن سانگي اسان ڏي؛ منجهيان چار دا هي دلڙي ڏُتار دا هي
بين بجاوي برهه جڳاوي؛ چنگ چنگار دا هي
هيٽيان هڙيان کهنيان کتيان؛ هولي هونگار دا هي
رهيان رليان ڀنيان ڀليان؛ آپ سنيار دا هي
قادر بخش يار رانجهن دي؛ سي ڳڻ سار دا هي

(٣)

روز رانجهن دي بين تواري
مست موهيل دلڙي ماري

کوڙ کوڏيان ڳل گهندڙي گهڙکن؛ اوچ اربيليان کنيڙيان کڙکن
چرچانهڪ گهن گهر چاري
مين رانجهن نال ننيڙي لائي؛ نيڙي نيٽان دي ڀي نظر نه آئي
لکين لوڙهه چوڙيم کل لاري
ڀار مين ويسان رانجهو دي جهوکان؛ کن نه کريسان لڙ لک لوکان
لنگهه نديان ويسان گهر گهاري
قادر بخش کجهه کوک سٽي کا؛ رمز رانجهن دي چست چاهون چٽي کا
ست شهر کنيدا کناري

(٤)

رُخ بيت ابر محراب سجن
پر فيض دَهن دُر باب سجن

شاهه شائق شوق خرام کرن؛ نانگي نينهن نيت اِحرام کرن
من محبت غير حرام کرن؛ حق اضحي سر داب سجن
لک عرب عجم قربان ٿيون؛ کنون زم زم چاهه ذقن دي پيون

پي جگ جگ جام حباب جيون، وهہ جاءِ جنت گرداب سجن
بيني بينسر نيل منارا، نوري گهنگهرو بانگ پکارا
چتا چشم چراغ چہ تارا، قمرين سرخ مهتاب سجن
دل خال خيال هجر دا، بٹ آتش لال هجر دا
کم قادر بخش اجرا دا، حج اکبر عمر ثواب سجن

(۵)

رمزين نال ريجها کي رانول
هس هس کسدا دلڑي يار

کاڻ تماشي قتل کريندا، دلبر دستين دوست مريندا
زلفان زنگي فوج ڏريندا، ول ول دي وچ قيد هزار
سيف سريحي ابرو سهندي، کست محبت مستان کهندي
لوک لکين لاچار تي لهندي، مرڻ مشتاقان مول نہ عار
سر تي چيرا سرخ رنگينا، گل وچ چولا چمن چکينا
لعل جتي پازيب زرينا، حسن چمن سينگار بهار
ناظر لک منظور هکوئي، مسجد مندر ساجن سوئي
قادر بخش قريب ڏنوئي، حسن ازل هر جا اظهار

(٦)

رانجهن سيري سانگي نال
تيڙا منجهيان دا مهوال

چاکي چوچکدا چاکر تيڙا، خواهش هير خيال
شان پريا سر شملا شاهي، ول ول ونگڙي وال
هيٹيان هڙيان آپ هونگاري، بخت پريا کر يال
قادر بخش نون ماهي مليا، کيتس کرم کمال

(٧)

رخ خوياندي رمز رباني
نظر آئي نروار اسان

صورت آدم نور نظر دا، پردي بن مستور نظر دا
هر مظهر نور نظر دا، عين يقين اظهار اسان
زينت زلفان زيب نخ سر، لال سُرخ لب دانا عدن دُر

نازڪ ناز نشاني اظهر، چشم ڏٺا چمڪار اسان

طرح عجائب طور رکيندا، لوڪ نه ڪوئي عام ليکيندا
خاصان بيخود جام چکيندا، مست مئي پي هوشيار اسان

قادر بخش چا قادر سمجهيا، نيچي اوپر چا نادر سمجهيا
هر جا بي باپ مادر سمجهيا، بحران بحر بازار اسان

س

سانول يار دا سنيها آيا وي
آيا سو من ڪون پايا وي

يار ديان ڳالهيان نوي ڏسڻ نه جيهيان، شوق چا شور مچايا وي
نال نينان دي نوي جادو لاڪي الو، ناز پري پرمايا وي
فوج حسن دي نوي چا شهزادي الو، هر جا حڪم هلايا وي
قادر بخش دي نال محب ٿيا راضي، ويڙها يار وسايا وي

(٢)

سالڪ سير ڪرين وحدت دا
دَم دُور رکيين درجات

ساقي ڪولهه مئخاني ٿيوين، پر پر جام دوبارا پيوين
موتوڪن ڪر جڳ جڳ جيوين، وچ وحدت گم ڪر ذات

عاشق دا ڪم اُلٽي بازي، غرق بحر وچ غم دي غازي
تيغ تڪي سِر سُنهندي تازي، گهِن نُور ڪنون ظلمات

منصب حاصل ڪر منصُوري، چوڙ انا الحق ڏي سر سوري
ظاهر باطن حال حضوري، هي مشڪل اها بات

قادر بخش نون سيوستاني، راهه بتائي راز رباني
گم ڪر هستي ٿيوين فاني، چا سيف نفي اثبات

(٣)

ساڏي دلڙي هي رانجهن دي نالي
لڳي محبت چنڻ محالي

سانگي اسان ڏي جهوڪ وسايس، دام زلف دي دلڙي ڦسايس
سهج لڳا سارا لوڪ هسايس، شاهه جاڻين نه مهوالي

خبر رانجھن دي ھُل ڳئي لوکان، شھر بازار جھنگل وچ جھوکان
لج ڳئي سڻ چوکندي ٺوکان، ھر گھر وچ ڦیل ڦالي

ماءُ منھن کالي کر نہ ملامت، عشق لاچاري لڳڙي علامت
ست سٺي دا رھي نہ سلامت، نینھن دي کم ھِن نرالي

ماڻ منجھیان جڏان ھڙیان ھونگاري، بین بیراڳي بجاوي ستاري
جوش والیان جام نوش تواري، پیلا پھ پھ نھالي

رن رلي جو رانجھن نال جھیڙي، کوھ گھتي رب کیڙي پیڙي
قادر بخش نہ ھیر نکیڙي، رمز الایم کوئي پالي

(۴)

سیر دیان سکندري شوق دیان شھنشاھي
نوبتان بجاوندي ھون

حکمت نال حکومت شاھي، دارا دست کھاوندي ھون
بنان ملاحان کشتي کناري، قلزم دي قعر آوندي ھون
موتو جام جاویدي پي کر، خیال خودي دا جلاوندي ھون
قادر بخش قدیمي قدر وچ، سولي تي سِر سلاوندي ھون

(۵)

سانون پاندي رانجھن دي پاٹي
پاندي محل نہ رنگ رَلاٹي

پایل ماءُ پیو ویر وسر ڳیا، کل تون عشق اکاٹي
نال رانجھن دي مین لھسان لانوان، توڙي کیڙا گھتي چا گھاٹي
کِل کیڙي دي ڏِل دل لڳدي، من موھن رانجھن دي ماٹي
قادر بخش حق ھیر سچاتا، ساري لوک انڌي تي ایاٹي

(۶)

سوھي والي سپوزنگ رتڑا وي

قیصر پنڑي سِر تي چنڑي، جوڑ دو شالي دا جنڑا وي
سر گوري تي کنڈیڑي کالي، موڑ ڈونھین ڈور ڳتڑا وي
ناز پري نت بنسر بولي، ھوش عقل نپ نتڑا وي
پکر پارکي لوڈي لڏ کپچکي، چوڑي والا بدن گل ھتڑا وي
قادر بخش دي وبڑھي آئي، پاڻ وسایس ٹر تتڑا وي

سانوݨ وسر ڳيا کل چاڙ چرم، آيا پيش پُنهل دي جُدائي دا غم
کر توکل رب دي جاسان مين، وچ روهه رستي وچ رُلسان مين
رُل رستا ويک نہ پلسان مين، نال کملي دي کيچي کريسي کرم

هن نال پنهل دي لانوان مين، جنهن دي غم وچ تڑپاوان مين
هتين مهندي هجر دي لاوان مين، شل دوست آ تيوي هم دم

وچ کالي کوهہ کوکاراں مين، چڑهہ چوٹ جبل تي پُکاران مين
سڑ شير دا نہ ولسان شوکارا مين، من دلبر دي دل تيوي نرم

وچ قادر بخش پئو در دلبر، کرين عرض اگُون وچ خان خبر
دم چوڑ نہ جاوين دوست دا در، من کيچ دي شاهہ کون آوي شرم

ش

شوق مثل شير دي کر شور حملا آوندا
جان جسم جگر بند چير چکين کاوندا
ڈيک عقل ڈور پيچي چشم جڈان چاوندا
سيف سپر ڈهہ ڈهہ پون پير جتان پاوندا
حيلي هنر حکمت دي کون اُتان هلاوندا
زنجير کل تدبير دي پن زوري کڑکا وندا
عشق جسي سيني آيا اور نہ کوئي سماوندا
شان شرم چوڑ شرع سر سولي تي سلاوندا
ذري ذري ذوق زوري قادر بخش کهاوندا
قتل سر قبول کر کي اناالحق الاوندا

(۲)

شاهہ رانجهن دي پانهين کڑسان
مت ماءِ تيڈي نہ اڑسان

جنهن تڑ رانجهن منجهيان پياري، کانهن کنڈيان چانهک چاري
گهر گهير چاري ريءَ گهِرسان

محل ماڑيان وچ پاهل والي، جوش واليان دا جيءُ نہ جالي
وچ واڑي وچيان وڑسان

شور رانجهن دي شرم وِچايا، متيان نہ ڈي مين مُڑسان نہ مايا
چند جان جوڳي نال جڑسان

قادر بخش قرار نہ آوي، ننگ واليان نون نينهن نساوي
ننگي نوک لڳي پئي نوڑسان

(٣)

شوق تماشي وچ رنگ پور دي
آيا رانجهن آيا وي

نينهن نظارا نوي هير دا ركدا الو سيني سيالين سمايا وي
سانگي حُسن دي نوي چوڙ هزارا الو چاكي چاك سڏايا وي
جهنگ ساري نون چا رنگ لايس، هر گهر ماڻ نه مايا وي
حقيقت وي سيان عشق حُسن دي باقي، رانجهن هير اجايا وي
تجلي دي وچ پولي عام كنون رك اولي، قادر بخش كنايا وي

ص

ٿلهه................... (نامعلُوم)

صاحب ها ساري سپاهه دا، سوز كيتا چا سپاهي
سانگي هير دي جوڳي بن آيا، در در بكيا چاهي
هير هزارين هك رانجهن حقيقت، غير ڄاڻن گمراهي
قادر بخش دي نيڻين نظارا، هير مثل رانجهن ماهي

ع

عشق كريندا كم كيهي كيهي
عاشق نال كشال دي يارو

هكڙي سرگردان كريندا، هكڙي هجر حيران مريندا
هكڙيان دي سِر سيف ڏريندا، جنگي حملي جمال دي يارو
ڏونهين طرفين راز گڏيندا، عاشق طرف معشوق سڏيندا
هر جا گهر گهر هوكا ڏيندا، ممبر بانگ بلال[رضه] دي يارو

برهه جنهان نون سبق پڙهيندا، دين كُفر دي ورق سڙيندا
توبه تقويٰ دي طرز تڙيندا، حكم حرام حلال دي يارو

عشق جڏان گهتي اُبتي بازي، قادربخش نوڙ تيا نيازي
دير شرابي مسيت نمازي، كيتي كار وصال دي يارو

(٢)

عشق تسا ڏي تانگها لائيان
جيءَ جگر سي جلدا هي

جي مين كچدي مچدا جهيڙا، مچسي جهيڙا سٽسي كيڙا
آسي اويڙا پيش نكيڙا، نينهن نشان اجل دا هي

دلڙي ديدان وچ اڳ اڳ اڙي ڳئي؛ رمز رانجهن دي رڳ رڳ وڙ ڳئي
باه برهه دي جهڳ مڳ جهڙ ڳئي؛ جيوين سون سهاڳي ڳل دا هي

پاندي مينون منجهيان دي پاٽي؛ جنت جهوڪ رانجهن دي ٽاٽي
محل پاپل وچ رنگ رلاٽي؛ روح نه هرگز رلدا هي

لڪ لڪ لوڪان مين گهر آوين؛ مين گهر آوين اڳڙ سُهاوين
قادر بخش نون چا ڳل لاوين؛ عاشق روز ازل دا هي

ق

قلندر وار فنا في الله
گُم ڪر هستي تي هوشيار

تن وچ تاب رباب جڳاوين؛ خيال خراب خودي دا ڪاوين
رڳ رڳ دي وچ رود ستار

وهم وصال خيال خدائي؛ عبد وچون معبُود جدائي
تان تان آپ نه تي اظهار

عاشق عين الله دا پاوين؛ سيني ساجن سير سماوين
خاڪي تن ڪر خاڪ خوار

قادر بخش نون حال حيراني؛ ڪردا سِر سما سيراني
ساري نظر سارا سنسار

ڪ

ڪڏان ويڙهي اسان ڏي اوسين
دلبر يار وي

پاجهون تيڏي باغ نه پاندي؛ گُل گُل گُلزار لڳدي خار وي
درد تيڏي وچ پئي تڙپاوان؛ نند نه قرار آوي آوازار وي
برهه تيڏي بدحال چا ڪيتا؛ وسِر سينگار سر ڳيا ڳل دا هار وي
قادر بخش نون ڪر تون اپڻا؛ سڙن اغيار وي وچ عذاب النار وي

(٢)

ڪيتا قسمت قيد وچ عشق پُنهل
آيا بار غمان دا سر مُشڪل

خبر نه مين ڪهين جرم چاتي؛ نه ماءُ پيو اپڻي شرم چاتي
نه دوست تي دشمن ڏرم چاتي؛ مين لڙهدي ڪون نه ولايوني ول

لوڑھـ لـڳي آنـدا نـال زور دي ميـن؛ وچ وانـهڻ پـينـگ پـنيـور دي مـيـن
پـيـا شـهـر سـارا وچ شـور دي مـيـن؛ ڳـيـا ڏرم مـيـڏا نـال ديـن دي رل

هي هـي حُـكـم ازل نـ چـاتـا مـيـن؛ لڳـا نـال پُـنهـل دي وچ نـاتـا مـيـن
ساري لوڪ سولان چا سچاتا مين؛ كيتي جاڙ جتان گهن ڳئي سانول

سٹ سوهي پُراٹي چا پاسان مين؛ پـچـون پُـنهـل ويسان ول نـ آسان مـيـن
سختيان ثمر سفر كر چاسان مين؛ قـادر بـخش پـچـين پـل كـر تـوكـل

(۳)

كـيـون مـاڻـا كـريـن مـنـهـن مـوڑ
مـيـن نـوكـر هـان تـيـڏي نـاز دا
سـجـڻ سـوا تـيـڏي واهـ نـ سـجـهـدي؛ كـيـويـن وجـان ڳـلـي چـوڑ
ڳـل دام هـي زلـف دراز دا
هـكـڑي دلـڑي درد هـزاريـن؛ ڏيـنـهـن ڏيـنـهـان ڏک ڏوڑ
نـويـن نـخـري نـاز غـمـاز دا
كـيـتـي شـكـار دي كـر كـي شـتـونـا؛ ديـدان لـڑديـان دوڑ
ڏي تـاب شـاهـي شـهـبـاز ڏا
نـال قـادر بـخـش كـيـهـي پـيـڑئـي؛ لاڏ گـهـونـگـهـٹ دي لـوڑ
ڏي خـال سـيـو انـهـي راز دا

(۴)

كـيـون يـار نـ اونـدئـيـن سـاڏي گـهـتـي
تـيـڏا مـاڻ مُـشـتـاقـان نـون مـار دا
يـار يـاران نـال يـاري لاكـي؛ مـنـهـن نـ وچ تـون مـتـي مـتـي
كـيـا غـصـا ہـانـهـيـن سـردار دا
ڳـالـهـ سـانـون ڏس حـال انـهـيـن دي؛ كـيـون تـيـڏي دل هـتـي هـتـي
اهو خيال پـيـوئـي كـنـهـيـن خـار دا
كـات كـاوڑ دا كـيـكـي مـاريـئـي؛ دلـڑي درد دي قـتـي قـتـي
تـيـا جـيـوڻ جـدا لاچـار دا
قـادر بـخـش كـون قـدم پـري ري؛ سـجـڻ وجـيـن نـ سـتـي سـتـي
كـر تـرس قـديـمـي يـار دا

(۵)

ڪيون ماءُ نياڳي مار دي
مين تہ لٽيان رانجهن يار دي
جاڪون سرت سماءُ مين آيا، عشق ماهي دي شور مچايا
مينون لڳڙي مادر مايا، ڪيا تينون ڪل هي اظهار دي

سنگيان سرتيان راڄ ڳهيليان، طعني مارن سکيان سهيليان
آتڻ ڳاون ٻهہ اربيليان، هي رانجهن تخت هزار دي

رانجهن ڪيتي بيپرواهي، سينڌ چوٽي سٿ مين سر واهي
نماٽي نابر ناهي، جڏان شاهان نظر شڪار دي

جان جان رانجهن منجهيان چاري، بجلي لوڪ ڪنان تي تنواري
قادربخش ڪنڌيان ڪناري، رک محبت من ميهار دي

ڪ

ڪيڙا من نہ ڀاوندا
وهہ واهہ رانجهن ديان چاليان
زلف خما خم دما دم، لقل تما تم غما غم
دل نون گهتن دواليان
متڙا ٻول گونگهٽ ڪول، هسدا رسدا وسدا ڪول
سُٽڪي سَڙن سياليان
وٽ ڪي وٽي وچ ڪنان دي، پاتم پرتون جيءُ جنهان دي
ڪوهہ ڪيڙي دي واليان
قادر بخش قريب ڪيتس، داد گدا غريب ڪيتس
ڪامن ڪيڙي واليان

ڳ

ڳيا چوڙ ٻنهل حيران رهان
بنا دلبر دوست ديوان رهان
تيضر ٻنڙي مين ويس سيي، چا ڪالي ڪيتم ڪيس سيي
ڪتي ماءُ پيو چوڙيم ديس سيي، وچ ماتم محب مستان رهان

جت دي جدائي وچ جان جلي، دل سوز سُولان وچ ڳلدي ڳلي
پيا سچ سُتي نون پتر ٻلي، ڪلهي ڪيچ سفر بنا جان رهان

بنا ماهي متي بيواهي رهان، رُلان روهہ ريتي من ماهي لهان
سختي سفر سولان دي ساهہ سهان، بيکس بيراڳي بيابان رهان
در دي کملي ڏري قادر بخش نہ تيسان کنون پُنهل پري رهان

گھ

گهت کي دام زلف خمدار
دلڙي قيد کيتي دلدار

خال سياهہ شعاع کريندا، تجلي تاب عشاق مريندا
روشن نور سرخ رخسار

لب ياقوت مرجان مرايان، خاطر خيرو شبنم آيان
مخزن لال گوهر دُر وار

غبغب چاهہ زقن تي کوثر، آب حيات انگوڙي ابتر
پيوڙ پيش نشا ديدار

قادر بخش حسن دلبر دي، مشتاق کيتي در بردي
پونران وانگر مست بهار

ل

لتي دلڙي اسان ڏي واليان والي
ناز نيڻان دي نالي

چولا پيلا سر تي چيرا، کن ٻڏي دُر موتي هيرا
رخ روشن مک بدر منيرا، چلدي عجب دي چالي

بينسر بول لبان سِر لتکي، هوش عاشق دا هر دم هٽکي
مشک چتي سِر مينديان ستکي، گهتدي کمند کمالي

چلڙي چم چم مينا کاري، سبز سفيد سرخ گلزاري
حسرت حول تيا کوٺ کاپاري، خوف قيام پيمالي

نم نم چاهہ ذنخ غب غب دي، کوثر زم زم رحمت رب دي
نال نيگهيان کيڏي کيڏ عجب دي، قادر بخش نهالي

م

ميـن تــ مـئـي پـرسـت هـان، كـو جـيـوڻ مـيـن نـال جـام دي
خـاصـان شـرط خـمـر خـونـريـزي، عـامـان كـم اسـلام دي
مستـي حـاصـل نـور يـقـيـنـي، كـهـڙي عـلـم كـلام دي؟
مـئـي سِـر مـيـڏي نـويـن نـوائـي، نشـي نـيـنـهـن مـدام دي
قـادر بـخـش كـر يـاد يـارانـي، قـول قـديـم انـجـام دي

(٢)

مـاهـي ويـڙهـي اسـان ڏي نـت نـت آونـدا هـي
اڱـڻ سـهـاونـدا هـي قـيـرا پـاونـدا هـي
سُرمـا پـاوي نـيـنـهـنڙا سُهـاوي، اكـيـان آتـكـاونـدا هـي
رُخ تـي زلـفـان دام سـتـيـنـدا، دلـڙي قسـاونـدا هـي
لـعـل لـبـان سـر سُـرخ مـلـيـنـدا، كـيـس كـم اونـدا هـي
قـادر بـخـش اتـي قـرب كـريـنـدا، رمـز رلاونـدا هـي

(٣)

مـيـن جـهـوك ويـسـان تـرپـار
نـديـان تـارڙيـان وي
جـهـرمِـر جـهـڙ ديـان جـهـكـوران، بـادل گـجـدا وي
راتـيـان انـڌارڙيـان وي
پـار كـنـاري ويـسـان، رانـجـهـن ريـجـهـيـسـان وي
كـر كـر زارڙيـان وي
تـانـگـهـان پـهـڻ نـه ڏيـنـديـان، روز رانـجـهـن ديـان وي
بـرهـه ديـان بـارڙيـان وي
قـادر بـخْـش كـنـاوي، مـور نـه چـولـي مـاوي
تـڙ تـي تـوارڙيـان وي

(٤)

مـيـن تـه تسـا ڏي هـان گـولـي، جـاڻـي تـون يـار نـه جـاڻـي
لـوك سـاري دا كِـلـن نـه پـانـدا، مـحـب مـوهـن تـيـڏي مـاڻـي
مـيـن تـه تسـا ڏي اصـل دي پـانـهـيـن، مـلـهـه ڳـڏل ريءَ نـاڻـي
عشـق تسـا ڏا مـيـن نـه ڇـڙيـسـان، تـوڙي گـهـتـو وچ گـهـاڻـي
قـادر بـخـش آكـي قـادر تـو هـيـن، پـائـيـن پـيـمـانـي پـراڻـي

(۵)

مل کي سهيليان متيان نہ ڏيوو
بيوس دلڙي اڙي زور

جنهن ڏينهن ماهي مين گهر آيا، طعني مار کي تتيان تايا
شهر ساري وچ شور مچايا، قادر کيتيان کاليان کور

پار کناري مين ويسان تر تر، حمد هزارين کر ساں هر هر
خير مبارک ڏيسان گهر گهر، طبل وڄيسان شاهي طور

رانجهن ميڏا مينون مليا، باغ بسنتي پيلا کِليا
کيڙي خام شرم هس تليا، حاکم حق دي کيتا غور

قادر بخش قمر پيشاني، بيشک رهبر راز رباني
ناظر تي منظور پي فاني، حسن حقيقي هي هر دور

(۶)

ماءُ ڙي متيان نہ ڏي ناحق ديان
مين تہ رانجهن دي هير

رانجهن ريجهايا مول نہ رهسان، طعني تنکي تيڏي نہ سهسان
جهوک ويسان جهنگ چير

سُرخ پوشاک کيڙيان دي سٹ گهتسان، نال رانجهن رل وسدي وتسان
انگ تي انگي سر لير

نال رانجهن ميڏيان لکيان لانوان، پيو نہ پاتا انت پروان
توڙئون آڙيا تقدير

قادر بخش کا رمز رلائي، هير رانجهن دي نال الائي
وسر ڳيس ول وير

(۷)

مين الائي کيا وو يارو
حيرت کيتا حيران مين

مين نہ مين خود جاٹدا، ذات نہ اپٹي سُڃاٹدا
آپ نون آپ پڃاٹدا، وو دانا هي نادان مين

ملڪ تہ ميڏا بي دوئي ها، غير جتان نہ نشان ڪوئي ها
جو اتان هي اتان سوئي ها، لامڪان مڪان مين

نہ نفل تي سنت فرض ها، نہ تندرستي تي مرض ها
نہ حاجت تي غفلت غرض ها، وحدت وطن سامان مين

قادر قادر بخش هڪوئي، اهہ جڳ او جڳ سارا سوئي
ماسوا الله سماوي نہ ڪوئي، پردا محض انسان مين

(٨)

مين گهر آوين اڱڻ سهاوين
چا ڳل لاوين، تيوان مين نهال

چوڙ ڳئين وچ ڏينهن گهٽي لائي ني، اُتان اسان بن ٻي ڪي سيبائي ني
سانگي تسان اسان سول سمائي ني، مهر ڪرين ڪڏان سانول ول ٻال

تيڏي جدائي سانون دم دم ماري، ڏور رهڻ دا غم غم ماري
نيٽين جاري نت نم نم ماري، ملڻ بنا تيا جيوڻ محال
محب ڪرين نا بيپرواهي، تيڏي اسا ڏي اها ٻولي ناهي
شرم ڪرين ڪو اپٽا شاهي، ڪملي اُتي تيوي ڪرم ڪمال

اڱڻ اسان ڏي نت نت آوين، قادر بخش دا ويڙها وساوين
پيچ پريت پرچ نوان پاوين، دوستي دا دلبر دل دي نال

(٩)

ماهي ملڻ نہ آيا
گُذر ڳيا وقت شام وي

رو رو ٻالان راهہ سجڻ دي، ڪونج جان ڪوڪ ڪر لاوان ڪڏڻ دي
تن وچ تانگهہ تمام وي
جان تہ ڪوئي ڪو واقعا وٽيس، جان ڪنهن ڪو ڪم دا سانگا بٽيس
جان تہ جهليا ڪنهن خام وي
هڪ اڳي عشق دي نال صبر ڳيا، ڏوجها واعدي دا وقت گذر ڳيا
هڪ دل آفت عام وي
قادر بخش دي پيش آيان مونجهان، لڪ لڪ لوڪان دي وچ پئي لونجهان
درد اندر ڌم ڌام وي

مين تہ پلي رانجهن دي پيان
سُڻ رهيان سينگيان سيان

پار کناري بجلي پکاري، تر ويسان نندیان نيان
جنت جهوک رانجهن دي گُلشن، خوش طوبا لڳديان ليان

کيڙا پرا مين پيڻ نظر دي، ازلون مگ ماهي دي ٽيان
قادر بخش جٽان عشق قادر تيا، اٿان ڳالهين غير ديان ڳيان

(١١)

مين تہ ماٽي ماهي دي ماري
سٽو خلق خدا دي ساري

جڏان سينڌ ٽکا سِر لايئي، کر ناز غماز نوايئي
دل عاشق دي پرمايئي، گهت دام زلف دي کاري

هک يار قري نہ اويڙا، ڏوجها لنگوٽيان لايا جهيڙا
کڍ کوهہ کيڙياندا ويڙها، سر چشم رانجهن دي خواري

اوکا عشق ماهي دا آيم، سر بار غمان دا چايم
دل سيني سوز سمايم، کر ڏيکن ماءُ پيڻ ڏاري

ست سر تي چيرا شاهي، آيا ملک اسا ڏي ماهي
وسي قادر بخش الاهي، نوين رحمت روز کاپاري

(١٢)

مين تہ ڍونڍيم جهنگل سارا
مينون مليا نہ ماهي پيارا

مين تہ ماهي ماهي کردي، وچ درد غمان دي مردي
قران جهنگل تتڙي گهردي، سُڻ سوز ستريندا پکارا

کيتي ماهي بيپرواهي، گهت دام زلف دي قاهي
ست سينڌ ڏنگي سر واهي، دهلي دِهلي بلخ بخارا

رانجهن تخت هزاري وسدا، چا فوج حسن دليان کسدا
چلي وَس نہ مين بيوس دا، شل رب وليسم وارا

رانجهن جهوک جوڙي وچ جنگ دي، پيلي پوش پهريس جوڳي رنگ دي
کڏان کوک قادر بخش چنگ دي، ڳل حرمي دست ستارا

(١٣)

مُنهن مهتاب، چشم چنبيلي
گيسو پيچي سر دلبر دي

باغ بسنتي چهرا ڪليا، هر جا دا پسارا هليا
بُلبُل ويک نظارا پليا، مرکي مکڙي وقت فجر دي

سدا گل بينسر بيني، سينا نقش نگار رنگيني
چاهه ستيندي چين جبيني، حيرت صاحب هوش هنر دي

دست ماهي دي مهندي رتڙي، سر سانول دي خوني چتڙي
مشڪ عنبر مل ول ڳتڙي، پنڙي پاند پلو قيصر دي

موتي شبنم عرق گُلابي، نرگس نين نشا ڏي شتابي
قادر بخش نون نوش عنابي، ڪيتي زائل درد اندر دي

ن

نظر دوئي ڪر دور
مسجد مندر ماهي وسدا

در دارا دربان ڪڙاوي، سير سڪندر آپ سماوي
فخر مصر معذور، شاهه شجر هر شاهي وسدا

ناز سليمان مور نيازي، ابوجهل سر احمدصه غازي
نيچ انڌيرا نور، هادي هر گمراهي وسدا

بشر صورت سينگار بن آوين، باغ بسنت بهار بن آوين
چمن حسن مخمور، سرخ سفيد سياهي وسدا

سيني شيدا سوز جڳاوي، قادر بخش قديم سڏاوي
مستي وچ منصور، اک انا الحق قاهي وسدا

(٢)

نين دو روئي ڪتاري
سانول يار ني ماري ري

ڳل سوها پشوازي بوٽي زرد چڪن داري
لعل ڦولان لعل چمڪ خلد شرم ساري ري
ڙلڪي سنگ سهيليان چلي پياري مردم آزاري

نینان ویک پچاس مرن ابرو سیف هزاري ري
سر سانول کي زلف سیاه سوسن بوءِ بهاري
لب ببوس دَهن کلا نافئہ مشک تتاري ري
قادر بخش بیهوش کیا، بادہ گل رُخساري
نقش بدن سرو قدان، گولي نون گل زاري ري

(۳)

ناز سپاہ سالار حسن
لک کٹک کٹک لٹ ڳئي

اکیان اُبهلیان تیر مریندیان مُژگان دي سر وڙ ڳئي
لحم لڳین لنگھ جگر لهندي، اٹک اٹک آڙ ڳئي
چهري دي چمکار کنون افلاک الابني چڙھ ڳئي
سالک سر سخا ڏي کر ستک ستک سڙ ڳئي
ابرو سیف سنگین ستیندي زلفان ول وچڙ ڳئي
تاب شتاب بیتاب کریندي جهٹک جهٹک جهڙ ڳئي
شائق شاہ حسن دي حملي کِلدي کِلدي کڙ ڳئي
قادر بخش لغور لپاٹي لٹک لٹک لڙ ڳئي

(۴)

نور قدیمي بي نمونا نوان، نوان نوین یار ڏٹم
پردا خودي ست پردي دي وچ، پردي پوش ستار ڏٹم
صورت بي مثال ازلي مورت، محب رخسار ڏٹم
لامکاني تخت دا صاحب قرب مکان قرار ڏٹم
طور حضور تي نور ظهورا کوٹ دي کولهہ کنار ڏٹم
ناز نوان تي غماز نوان رخ سرخ سارا سینگار ڏٹم
جگ مگ جنت جهوک کاپاري گهر گهر گولي گلزار ڏٹم
عشق نوان معشوق نوان وچ دید نوین دیدار ڏٹم
قادر بخش دا محب مُدامي ویس نوین سِر ستار ڏٹم

(۵)

نینهن نیاز نماز عشاقان، عشق عبادت عین تمام
مست مشتاق خمر خم، محبت جوڳي پر پر پیندي جام
بِن بیهوشي هوش نہ پاون، دانشمند دیوان مُدام
منهن ماهي دا کعبہ کردي، قالو بلیٰ تکبیر حرام

هر دم خوف خودي سٹ روون، محو تیون وچ قوم قیام
مشکل وچ میدان محبت، کي کي ہلکي مارن ہام
نینھن نپاون کم کنھن کنھن دا، کور کچي کیا چاٹن عام
قادر بخش دا مذہب رندي، وحدت سیر سارا اِسلام
ھادي رہبر راہ ایھین وچ شاہ مروندي رند اِمام

(۶)

نوبت نینھن وجائي
شاہ حسن جڈان حکم ہلایا

جنگي حملي ساز سمانا، سانگا ناز نوائي
قتل دي کیتي چڑھ کي آیا
وچ میدان محبت والي، ھنر دي ہلدي نہ کائي
مست مدامي مطلب پایا
ملک خودي دا زور مریندا، پیُس نہ نال وڈائي
مغز پنایا جنھن سر چایا
قادر بخش خودي سٹ قد مین، من دي مراد چا پائي
سر ڈیوڻ تیا محض سجایا

(۷)

نین دلال تي یار واپاري
سودا کر دا دل دا وي

خبر نہ کنھن نون کوکست کریندا، مرک مرک دل مست کریندا
کسدا کسدا کِلدا وي
چینچل چشمان چالي چوري، فوج فریبي ظالم زوري
ھک سر حملا گھلدا وي
زور زنجیر گھتیدا خم خم، قید عشاق کریندا دم دم
دام زلف ول ول دا وي
قادر بخش گفتار سجڻ دي، آب حیات انوار سجڻ دي
نیتا خوف اجل دا وي

نينان نوان نوڪان مارن ناز دي نالي
سوبن دل چاڪ ڏيندي چشمان دي چالي
انهين چشمان دي ڪا چال نرالي، پاجهون رمز دي رهن نہ خالي
ڏيون قانون سمجها محبت والي
نال حڪم دي حملا ڪر ديان، شور شهانا مول نہ ڏرديان
سيني سڪ سانگ ست ديان برهہ دي پالي
دوستي دل وچ ڪار قتل دي، عاشق ڏيندي جان چا جلدي
غير اختيار پاون موت محالي
قادر بخش ڪون ناز نظر دي، دم دم ڪهندي ڪردي دردي
سمجهيم عين عينا عين وصالي

(۹)

نوين بسنت آئي نوين گل قولي، نوين سينگار سمائي ني
رتڙي رخسار رتڙي غب غب، رتڙي دست رنگائي ني
رتڙي عناب عقيق عياني، لعل شاهي شرمائي ني
رتڙي سوهي رتڙي شملي، ڪنني دُر ڳل پائي ني
قيصريان سر ويس عروسي، قيصر هند لجائي ني
نينان نرگس ابرو جدا ول، سوسن زلف ولائي ني
دليان دام گلو بند حلقي، مشڪل قير قبائي ني
ساز ستهار سر سوز انگيزي، ڳجهڙي راز سٽائي ني
قادر بخش نون پر پر مئي دي، قربي ڪده پلائي ني

(۱۰)

نوين بهار دي نوين سنيهي
باد صبا اج آندي ني
نويان شاخان نوين شگوفي، نئين سرو سماندي ني
سرخ سفيد گل گيسو والي، چنبي چنبيل دل چاندي ني
قمري پُڪار ڪريندي ڪوڪو، بُلبُل پنوَر سڄ آندي ني
وچ چمن دي جهت پٽ ڳٽ ڳٽ، جوش جشن دي جڳاندي ني
ساقي شرابون عنبر عطري، پر پر جام پلاندي ني
قادر بخش جيهي شوق شرابي، مست خوشي نہ ماندي ني

(١١)

نينان تيڏيان سنهڙا زوري اسان ڏي لاديان
بازان وانگر بازي ڏي خون جگر دا کانديان
تير تکي پُر تاب مريندي؛ سيني سوين سوراخ کريندي
ڪجليان ڪيس ڪمانديان
ابرو سيف سنگينا چاڪي؛ عاشق سر اُمالڪ آکي
گهمري ڏي دل گهانديان
غارت غمزي غازي آون؛ سالڪ سر تلي تي چاون
ڪفن بنا دفنانديان
دم دم دونالڍيان دور دواري؛ قادر بخش تي چا چوڌاري
دستين دوست کهانديان

(١٢)

نينان ناز شهباز اُڏايا دلڙي چين چين ڪردي هي
ابرو سيف سنگينا گهايا؛ جيندي هي نہ مردي هي
هر هر حملي ڪر ڪر آون؛ حرڪت ناز نظر دي هي
تاب عقاب ديان ڏيون جهڙپان؛ چاتي ڏيک تي ڏردي هي
چُنگل چُنهبان چست چلاون؛ زور زوالي جگر دي هي
خون کيتي خوش خيالي قرديان؛ موت محبت نہ سر دي هي
يار شڪاري نينان باري؛ بازي شوق بشر دي هي
عاشق قردي مرغ هوائي؛ هام هوس نہ هر دي هي
قادر بخش چنبي چشمان دي؛ هلدي ڪائي نہ هنر دي هي
نيهہ والي سر ڏيندي نِوائي؛ جو مرضي دلبر دي هي

(١٣)

نيست تون پهلي تيوين يار
نيست ڪنون تا هستي نون پاوين
آپ وسار تہ واحد سمجهين؛ غائب تي تان شاهد سمجهين
خمر فنا پي خمار؛ محو مئخاني وچ مستي نون پاوين
شيشي مئي سر سنگ چا مارين؛ پاري پاري خاڪ گذارين
يڪذات زمين اطوار؛ دلبر دي دست دُرستي نون پاوين

بحر فنا بي پايان ڏسيندا؛ عين عقل نہ نشان ڏسيندا
غوطا مار ٿيوين گم گار؛ تار پچاوين تان پستي نون پاوين
سير ايھين وچ جي پير تون پاوين
......................قادر بخش

نوٽ : ھيءُ ڪلام پراڻي بياض ۾ صفحي نمبر 138 تي موجُود آھي پر ڪاغذ جي ڳري پوڻ سبب آخري مصرعو ڪٽجي ويو. جنھن ڪي بہ معلُوم ھجي اُھوإن مصرعي کي مڪمل ڪري؛ مھرباني!

و

وچ باد صبا ميڏي يار ڏھين
آک اوسين ڪڏان بيمار ڏھين

اي سنيھي آک سڻاوين؛ اج اگڻ پرين سا ڏي آوين
آ پير سدوري گھماوين؛ لڙ لحظي مين بيمار ڏھين
تيڏي ذوق اسان نون ذاتي؛ لائي آڳ لڱين آ چاتي
سڙي ساھہ سولان دن راتي؛ ڪر نظر عذاب النار ڏھين
وچ ھجر فراق فقيري؛ ڳل انگي نہ سر تي ليري
جاري نيڻي جگر جھيري؛ دل دوست ڏي ھٿ دربار ڏھين
منگي قادر بخش دعائين؛ ڳڻ ڳالھہ وصل ڳل لائين
مين ٻانھين ھان تون سائين؛ نہ ويک ميڏي ڪردار ڏھين

(٢)

ويکو ابرو دي تلوار ڏنگي
ڪري روز قتل دي ڪار ڏنگي

نال سانول دي چال ڏنگي؛ جھولي بولي اُتي نت ڍال ڏنگي
خال ڏنگا ڪنمال ڏنگي؛ ڪري قيد زلف دي تار ڏنگي
شھر ڏنگا سرڪار ڏنگي؛ جتان چوڪي قري چوڏار ڏنگي
باغ ڏنگا بازار ڏنگي؛ سر چيري دي دستار ڏنگي
سينڌ ڏنگي سينگار ڏنگا؛ موھي ڳل موتيان دا ھار ڏنگا
يار ڏنگا ڪمدار ڏنگا؛ ڪري ڪيس ڪجل دي ڏار ڏنگي
جوڙ ڪڙا جتان موڙ ڏنگا؛ جيوين سيف ايراني دا ڏوڙ ڏنگا
سر قادر بخش چا ڪوڙ ڏنگا؛ جو فوج حسن لاچار ڏنگي

ویکو بي ترسان دي بازي
چالان چلا چلي ڳئي
عجب تسا ڏيان ڳالهيان، نت روز ناز ديان چاليان
دلبر گهتي دواليان، جُک جُک جگر جلي ڳئي

دلبر کيتي چا دغائي، کر کار رمز روائي
عاشق بيش تواني، ڏي تن جبل تلي ڳئي
کر کي سينگارا، آيا سجن همارا
گويم چـ بيوفارا، رمزان بدل رلي ڳئي

دم دم منگان دُعائين، صدبار قيرا پاوين
قادر بخش نون تون پاوين، دک درد اندر چلي ڳئي
(۴)
ويک شهنشاهـ دي شاهي
هوش ڳئي تي حيراني
کڏان وت ويندا مور مثالي، تخت هوا سليماني

مَلک متي نون سجدي کرا وي، آدمؑ اُتي آسماني

هر هک دي وچ آپ سماوي، سير کري سلطاني

قادر بخش آکي قادر پاجهون، نظر نـ آندي نشاني
هـ
هر صورت بن بن يار
آيا سير کيتي سنسار
- صوفي هوکي ڳل وچ پاتس، کفني قلندر وار
- در در بکيا بيک متاکي، سر تي گرد غبار
- زاهد زهد کريندا چاکي، شُمري دانا هزار
- صاحب صوم صلوات مصلي، منمبر بانگ گذار
- گل رخ لعل لبان تي لعلي گوهر دُر گفتار
- چيرا چوگل بُلبُل چشمي سر تي سبز کنار
- آپي بيدل بن کي آيا بيخود مست خمار
- قول انا الحق ووئي ٻولي ڏيندا آدم دار
- قادر بخش دي ويڙهي آيا شاهد گل رخسار
- قيصر ڳتڙي سر تي چتڙي دام گهتن خمدار

(٢)

هير دي نال ريڏا رانجهن يار
پاڙيچيان کيون پَچلديان

سانگي اسا ڏي آيا، تخت هزارا ست کي
کيون ميندي کيڙي ملديان
نال رانجهن دي ميڏي، نن ديڙي لاءِ ديان لانوان
سي لکيا روز ازل ديان
سڻ کي سا ڏيان ڳالهين، سڙ ديان ساڙي
سيالين وديان ڏيوَن ولديان
قادر بخش کاليان، کامن کيڙي واليان
ڳالهه اِها ڳڻ ڳلديان

(٣)

هک واري آوين دلبرا
در اسان ڏي يار وي

ساهه سولان وچ سڙدا مين، نار نيٽان نه کڙدا مين
وچ اندر دي وڙدا مين، خيال تسا ڏي ذا خار وي

وچ جدائي دي جنڊڙي جلي، تن تنور جان پلي
آتش اُتون آتش تلي، لوهين کيتا لاچار وي

ساري لوک وچون تسانون سُجاتم، ڳل وچ خرقا پريت دا پاتم
شادي زيادهه برهه دا ماتم، دوستي تيڏي درکار وي

قادر بخش تي کرم کر وچا، اڳڻ اسا ڏي کي قدم ڏرو چا
بردي درد بي دست ڏرو چا، بيمار تيو بيمار وي

(۴)

هير ڏتا حق رانجهن، چاک سيالين چاتا
ساري لوکان وچون جنهن چڻ چمکي چاتا
تخت هزارا شاهي، چوڙ آيا اِتان ماهي
هير ڏتي چا گواهي، ناز اُتي رک ناتا

سيري صورت سانگي، در در بکيا مانگي
چاکي چاک وانگي، خاکي خرقا پاتا

آپ دا آپـي ڳـولا، کـيـتـس آدم اولا
راج سـاري پـيـا رولا، بـاپ چـايـا نـہ مـاتـا

سـالـڪ سـيـرآ سـچـاڻـي، قـادر بـخـش چـاڻـي
هـيـر قـوتـا رانـجـهـن پـاڻـي، لاڳ روپـي رنـگ لاتـا

(۵)

هـوش عـقـل حـيـران تـي ڳـيـا
جڏهـن نـيـنـهـن نـظـر وچ آيـا هـي

- هسي جـو تـيـڏي دل کسـي مـيـڏي، نـانـگ وڪـڙ ڳـل پـايـا هـي
- ڪـڙڪ ڪـڙڪ ڪـنـمـال ڪـريـنـدي، تـرت تـعـويـذ رنـگ لايـا هـي
- مـنـدريـان مُـنـيـان دل مـيـري لُـٽـيـان، ويـڙهـہ وڪـڙ ول پـايـا هـي
- چـمـڪ چـمـڪ تـيـڏي چـلـڙي ڪـريـنـدي، سـبـز ٻـڙي رنـگ لايـا هـي
- نـاز ٻـري نـت نـڪ تـيـڏي سـهـنـدي، سـج تـي تـاب الايـا هـي
- بـازي سـاري بـولـي نـتـي، جـڏان لُـڏ لـبـان تـي آيـا هـي
- قـادر بـخـش ڪـون سـڪ سـدائـيـن، يـار اڳـڻ سـاڏي آيـا هـي
- بـاهـہ بـرهـہ دي ٻـڙڪـي ڏيـنـدي، مـحـبـت مـچـڙا مـچـايـا هـي

ي

يار رانجهن ڪيتي لوڪو، رُلدي وتان سِيي گهتيان
پار دريا هون نوي جهوڪ رانجهن دي آلو، ڪٽڪ سٽيم ڪني ڪـتـيـان
راتـيـان ڏيـنـهـان نـوي وچ لـهـريـان دي آلـو، ٻـاهـڻ تـر تـر هـتـيـان
عشـق مـاهـي دي نـوي بـيـوس ڪـيـتـا آلـو، طـعـنـي مـارن چـتـيـان
قـادر بـخـش نـوي هـيـان بـيـن رانـجـهـن دي آلـو، هـيـر هـزاريـن نـتـيـان

(۲)

يـار تـيـرا جـادو لـڳـا
هـئـي دلـڙي بـيـقـرار

ڪـڏان رُسـيـن ڪـڏان هسـيـن، ڪـڏان نـيـڙي نـيـٽـي وسـيـن
ڪـڏان بـيـمـثـال ڏسـيـن، هـڪ مـانـدي ٻـيـا مـاڻ ڪـيـتـا بـيـحـد لاچـار

ڏڪـان وچ مـيـن يـار ڏتـا، عشـق تـيـڏي ڪـل عـيـش نِـتـا
زنـدگـي زوال ٻـتـا، مـر نـہ جـيءِ جـنـدڙي جلـي ڪـنـون جـان تـي بـيـزار

جادوگر جمال تیڏا، پیوي خون خیال تیڏا، ملڻ هي محال تیڏا
کرم کمال اپڻا کرین مین بندي بیکار
آوین کو امداد کرین، اڱڻ مین آباد کرین، قادر بخش دل شاد کرین
قدمان تون قربان کران سر هزار وار

(۲)

یار وي تیري ناز لٽیا
دل نون زور زور

شیدا شور شهید کتوئي، ماٽي ملهه خرید کتوئي، جگر جوش جدید کتوئي
زلف کا زنجیر گهتیوئي ڳل نون زور زور
وچ چمن رخسار تیري، چهه ذقن چوڏاري تیري، غب غب کوثر وار تیري
چاکي چهه تیري، گهتیا اجل نون زور زور
علم عقل ننگ نرم، پارسائي دین ڏرم، تویهن تقوا شان شرم
هکي شاهه حسن پچایا گهل نون زور زور
سرما سینڌ سینگار ڳیا، جوبن جلویدار ڳیا، قادر بخش قرار ڳیا
یار کیتئي لاچار، ملهه ڳڌل نون زور زور

(۴)

یار نه آیا ڏوجها ڏینهي
نین روندي دل ڳلدي

مهلان ملڻ دیان سیي گذر ڳیان، نین اُداسي راهه نظر ڳیا
محب نه مترڙي ولدي
دلبر دیر کیتئي دل تڙپي، باهه برهه لڳ جهڳ مڳ جهڙپي
پرت والي پئي پچلدي
جنهن سر نوبت نینهن وڄائي، جیها وصال ته تیهي جدائي
نینهن نشاني اجل دي
قادر بخش سانگا سر چاوین، جو مراد رکین سوئي پاوین
هنر دي کائي نه هلدي

(۵)

یار ڳیا چوڙ چوري چپرین
سوز اندر دا نه کهنون سلیسان

وات ڏنگي وچ واري ولڙي، کیهر کاهه کون ول چلڙي
جان جتان سر گهور نه ولسان

سر تي باري بار برهن دا، شام آوي پلٽ پهر دا
خان پُنهل ڪيتي جبلين جلسان
پالان راهه آوي ڪوئي اوتي، نال نيوي مين لوهڻ لوٽي
قدم قدم تي ڳل لڳ ڳلسان
قادر بخش قرار نه ڪوئي، صبر ڳيا سڪ سرت سيوئي
تيسم ڏينهن سدورا مِلسان

(۶)

يار بيرنگي رنگ عجائب
گُل گون گلشن پايا جي

گل رخسار انار ارم دي، بُلبُل بولن عرب عجم دي
سُرخ سفيد سمايا جي
يار ڪيتا سينگار بهاري، سر تي شملا سبز ڪناري
رمز پري ريجهايا جي
سوسن سر تي سينڌ ستيندا، سيف ڏنگي سٽ سانگ ڦٽيندا
تيغ تکي جڳ تايا جي
قادر بخش برهن بيهوشي، جام شراب نگار مئي نوشي
سيوستان سوايا جي

ڏوهيڙا

مين دي وچ جو مين مين بولي، مين اُهو سارا الله ڏنم
مين گم ڪر ڪي مين نون پاتم، شيشي شعاع پناهه ڏنم
عالي شان حڪومت هر جا دَرِ دَرويشان شاهه ڏنم
تختي تخت جسم دي پن ڪي قادر بخش ڪلاهه ڏنم

(۲)

عين ها بن غين آيا سو عين هئي وچ غين ميان
احدﷻ ها بن احمدﷺ آيا، وحدت ڪثرت بين ميان
سالم رهسي سج جتان، رنگ روز ويکيجن رين ميان
سير انهين دا سمجهڻ اوکا، پٽ قادر بخش تون نين ميان

(۳)

عرش نه پيدا ڪرسي ناهي نور ايها نروار پي مين
لوح قلم تي حرف نه پاتا تس دا نقش نگار پي مين
آپ تي عاشق آپي تي ڪر عالم دا اظهار پي مين
قادر بخش قادر جاتي گولي وچ گفتار پي مين

(۴)

هڪ ڏينهن هادي مهربان ٿيا توحيد بيان عيان ڏٺم
جت صورت عالم ساري دي وچ ذات بحر باران ڏٺم
جذبا ذات الاهي دا جون مقناطيس اُتي جان ڏٺم
قادر قادر بخش وِچانوڻ سارا سيوستان ڏٺم

(۵)

ڳل دام گهتيئي مين غلام ٿيس، هٿين غلام ڪنون ڪيون رُسدائين
اين حال چا بدحال ڪيتا نالي ڏيندائين نالي ڪسدائين
بي ترس هين نهين ترس ڪريندا، مين روندي تون ڪڙ هسدائين
ساري جڳ دا آپ طبيب هين، مينون هور طبيب ڪيون ڏسدائين
ڀلا لک وار شڪر ايهو جو وچ قادر بخش دي وسدائين

(۶)

اکيان ونگ اڙٻنگ تفنگ مارن، جڏان ڪيف ڪجل دي ڏار گهتن
ڪل ايل طفيل تي پيل ستن جڏان وچ ساهان دي شڪار گهتن
ڪر پيل اربيل نڪيل چڙهن، جو نظر آوي سو مار گهتن
نال غمزي ناز غماز نوڪان ڪنون، ڪوهه پريان پار گهتن
هر دوش رقيب پوش پوش دي نال وچ هفت اکليم هاڪار گهتن
قادر بخش هن قادر ڪل تي جو عرش اکبر دربار گهتن

(۷)

نين سجڻ دي نال چنيڻ جڏان چتدي هن شهباز ڏوهين
خاڪي، نوري نال ادب دي نوڙ ڪريندي نياز ڏوهين
پير جوان ديوان رهن مدهوش نظر دي ناز ڏوهين
قادر بخش دي ڳل وچ پئو ڳئي دام زلف دي دراز ڏوهين

(۸)

ناز تيڏي دل لٽ لتي، قربان وڃان تنهن ناز دا مين
منهن موڙ وڃان ڪيوين چوڙ ڳلي، تيس قيدي زلف دراز دا مين
طعامان تن دل جگر تيا نينهن تيڏي شهباز دا مين
قادر بخش تي بخش ڪرين، رهان نوڪر صاحب ناز دا مين

(٩)

ڪنون جسم لحم ڪپ ڪور ويندي، ايهي ابرو ڏوهين تلوار تيڏي
ول ول دي وچ ول وڪوڙ گهنن، ايهي ڪالي زلف پيچي مثل مار تيڏي
ثقلين ڪنون ڏٺي نين ڏوهين، ملڪين وانگو ڏوپار تيڏي
آسمان زمين وچ دانهين ڪرن انسان ملڪ بيمار تيڏي
فردوس خزان رضوان ويکيم جڏهن نظر پيس رخسار تيڏي
ڪرين ڪرم اين ڪئل قادر بخش اتي ٿيوي جنديان نال ديدار تيڏي

(١٠)

نازڪ نينگر ناز پري دل لٹ ڳئي ڪر ناز نوين
شوقي شور شڪار ڪرڻ دي، نين چتي شهباز نوين
ٿيوي شاهي زور زجر دي عاشقان سر آغاز نوين
قادر بخش دي دل قيد ڪيتس گهت دام زلف دي دراز نوين

(١١)

صورت صاف سجڻ دي ساري، وچ تصوير انسان ڏنوسي
در در مثل درويشان دي، سامان سوڏا سُلطان ڏنوسي
سنجر نال سپاه سڪندر دارا در دربان ڏنوسي
خاڪ عطار تي حوران پريان رلدا، وچ رضوان ڏنوسي
دار اتي حق غير پوليندا، سر منصور نشان ڏنوسي
پوتي پڑهدي ڪامل ٿيوسي قادر بخش قرآن ڏنوسي

(١٢)

عشق تيڏا اظهار ٿيا، ڪيوين لوڪون لڪ لڪ آوان مين
دل سر سجدي ابرو ستيا، ڪيوين ڪعبي سيس نوا وان مين
ڳل تار زلف زُنار پئي تيڏي ڪيوين توبه تسبيح چاوان مين
مست رهان وچ ميخاني محبت، ڪيوين مسجد قدم اُٺاوان مين
قادر بخش جڏهن عشق امام ٿيا ہي راه پچي ڪس جاوان مين؟

تحریر و تحقیق: امداد حسین سومرو

اُردو حصہ

حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کی سوانح عمری

حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ تحصیل و ضلع صحبت پور کے صدر مقام شہر صحبت پور سے تقریباً تین کلومیٹر بطرف جنوب کے فاصلے پر واقع گوٹھ عاشق آباد میں ۱۸۳۷ء بمطابق ۱۲۵۳ھ میں جناب بنگل خان گولو کے گھر میں پیدا ہوئے۔ بچپن ہی میں آپ والدین کے سایہ رحمت سے محروم ہوگئے۔ آپ کے بھائی کا نام جناب مولوی محمد میوو تھا۔ مولوی قادر بخش کا خاندان پیشے کے اعتبار سے کاشتکار تھا۔ مولوی قادر بخش فقیرؒ نے تعلیم کی ابتدا اپنے گاؤں کے مولوی صاحب سے کی۔ اس کے بعد ضلع شکارپور کے گاؤں رستم کے نزدیک درگاہ سومرانی شریف کے مشہور مولوی محمد عبدالستار صاحب کے مدرسے میں داخل ہوئے۔

مولوی قادر بخش فقیرؒ نے علم ظاہری کے ساتھ ساتھ علم باطنی بھی سندھ کے مشہور مشائخ کی صحبت میں سالہا سال رہ کر حاصل کیا۔ عشق کا سمندر ازل سے ہی مولوی قادر بخش فقیرؒ کے اندر موجزن تھا۔ اس لئے شریعت کے بجائے طریقت کی طرف مائل ہوئے۔ گوٹھ سُومرانی میں مدرسے کے نزدیک ہی کوریوں کی اوطاق تھی جہاں پر فقراء صوفیائے کرام کا کلام گایا کرتے تھے۔ مولوی قادر بخش فقیرؒ اکثر اوقات ان فقرا کے ساتھ بیٹھ کر یکتارا بجاتے اور صوفیائے کرام کا کلام گاتے آہستہ آہستہ رغبت مدرسے کی بجائے فقراء کی طرف بڑھتی گئی۔ مولوی قادر بخش فقیرؒ کے اُستاد اور ہم مکتب ساتھی اکثر یہ کہا کرتے تھے کہ قادر بخش کبھی مولوی نہیں بنے گا۔

ایک مرتبہ پنجاب سے ایک بہت بڑے عالم تشریف لائے۔ ان کے آنے کا مقصد طلباء کا امتحان لینا بھی تھا۔ باری باری سب طلباء کا امتحان لیتے گئے۔ کوئی طالبِ علم دستار بندی کے لائق نہ نکلا۔ یہ دیکھ کر مدرسے کے مولوی صاحب کو بڑی مایوسی ہوئی۔ مولوی عبدالستار صاحب نے پوچھا کہ قادر بخش کہاں ہے؟ مدرسے کے شاگرد جلد ہی

کوریوں کی اوطاق سے اُنہیں لے آئے۔ مولوی صاحب نے دیکھتے ہی پوچھاتم مولوی ہو یا موالی؟ آپ نے عرض کیا کہ جناب! جواب آپ کو دوں یا پنجاب کے مولوی صاحب کو؟ اس کے بعد علم و فیض کا وہ دریا موج میں آیا کہ دونوں زبردست علماء حیران رہ گئے۔ آپ کی دستار بندی کرائی گئی اور آپ کے استاد آپ کو جیکب آباد تک الوداع کہنے کے لئے ساتھ آئے۔ آپ کے شفیق استاد نے آپ کو نصیحت فرمائی "کسی غیر آباد جگہ پر مدرسہ کھولیں اور بغیر لالچ اور معاوضے کے درس و تدریس کا سلسلا شروع کریں۔"

آپ نے بھی حرف بہ حرف ایسا ہی کیا اور مدرسہ کھولا۔ سینکڑوں طالبِ علم دینِ محمدی ﷺ کا علم حاصل کرنے لگے۔ کسی سے بھی کوئی مدد یا امداد حاصل نہ کی۔ ایک بار آپ اپنے عزیز و اقارب کی شادی میں شرکت کے لئے صحبت پور تشریف لائے۔ جب آپ تشریف فرما ہوئے اس وقت ڈھول کی تھاپ پر روایتی رقص ہو رہا تھا۔ کافی عورتیں رقص کر رہی تھیں۔ ان میں ایک نابالغ لڑکی بھی تھی جو کہ آپ کے عزیزوں میں سے تھی جو رقص میں شامل تھی۔ اچانک نظروں سے نظریں ملیں اور عشق کا تیر دل سے پار ہو گیا۔

دیکھا جو حسن یار طبیعت مچل گئی
آنکھوں کا تھا قصور، چھری دل پہ چل گئی

عشق کی دبی ہوئی چنگاری بھڑک اُٹھی اور اپنے خاندانی وقار، علم، شرافت اور دنیا کی خواری کو نظر انداز کرتے ہوئے رقص میں شامل ہو گئے اور کلام گانے لگے۔

ہم اک دن دیکھا ماہی؛ سب رنگ سرخ گلال گلابی سر دوشالا شاہی
چھنن چھنن کر پون اٹھاوے؛ کہن کہن ہنس سہرا گاوے
ہاتھ اٹھا کر تال بجاوے؛ رمز ملا دل خواہی

کلام گاتے اور رقص کرتے ہوئے وجدانی کیفیت طاری ہو گئی اور آپ بے ہوش ہو کر گر گئے۔ آپ کے شاگرد آپ کو بیہوشی کی حالت میں اٹھا کر مدرسے لے آئے۔ دو دن کی بیہوشی کے بعد درس و تدریس کا سلسلہ ختم ہو گیا۔ مسجد اور مدرسے ویران ہو گئے اور غیر متوقع رویے پر آپ کے عزیز و اقارب نے آپ سے تعلقات منقطع کر لئے اور آپ خواری، بدنامی اور مجذوبی کی حالت میں سالہا سال پریشان و سرگردان پھرتے رہے اور

دیوانوں کی طرح اپنے محبوب کی گلیوں میں چکر کاٹتے رہے۔ اس طرح پورے سات سال گزر گئے۔ ایک دن آپ کے بھائی مولوی محمد میوو صاحب آپ کو لے کر قلندر شہباز کی درگاہ پر سہون شریف گئے۔ سجادہ نشین جناب میاں محمد کامل صاحب نے دیکھتے ہی عشق کے مریض کو پہچان لیا۔ اسی وقت آپ کو ایک کمرے میں سُلا دیا اور فرمایا قادر بخش کو آرام کرنے دو۔ اس نے پورے سات سال تک نیند نہیں کی ہے۔ سات دن اور سات راتیں آرام کرنے کے بعد آپ کو حکم دیا قلندر شہباز کے دربار کا پانی بھرو! پانچ سال تک مٹکا کندھوں پر رکھ کر دور سے پانی بھر کر لاتے رہے۔ آپ کے کندھوں میں زخم پڑ گئے لیکن جذبہ خدمت میں کمی نہ آئی۔

ایک دن میاں محمد کامل صاحب اپنے حجرے میں عبادت میں مشغول تھے کہ آپ بغیر اجازت اندر داخل ہوئے۔ میاں محمد کامل صاحب نے دریافت کیا کہ بغیر اجازت اندر کیوں آئے ہو؟ آپ خاموش رہے۔ مرشد کامل نے نظر شفقت فرمائی اور فرمایا جاؤ اللہ تعالیٰ آپ پر راضی ہو اور قلندر شہباز آپ کا دعا گو اور رہبر ہے۔ آپ دوبارہ درس و تدریس کا سلسلہ شروع کریں! ہمارا ہاتھ جناب محمد ﷺ کے دامن میں ہے اور تمہارا ہاتھ ہمارے دامن سے وابستا ہے جو تمہارا دامن پکڑے گا سمجھو اس نے ہمارا دامن پکڑا!

آپ نے دوبارہ درس و تدریس کا سلسلہ شروع کیا، اور پھر سے طلباء علمِ اسلام حاصل کرنے لگے۔ مجازی عشق کا عرصہ ختم ہوا اور آپ عشقِ حقیقی کی منزل پر گامزن ہوئے اور بالترتیب فنا فی شیخ، فنا فی الرسول اور فنا فی اللہ اور بقاء اللہ کی منزلیں طے کرنے لگے۔ عجز و انکساری کا شیوا اختیار کیا۔ توکل علی اللہ کے سہارے ساری عمر شکر صبر سے بسر کی۔ آپ محفل سماع بھی کرتے تھے۔ کئی قوال آپ کی محفل میں موجود رہتے تھے۔ آپ نے سندھی، سرائکی، اردو اور فارسی زبانوں میں شاعری کی ہے۔ آپ ۱۹۲۲ع بمطابق ۱۳۴۱ھ میں مالکِ حقیقی سے جا ملے۔ آپ نے پچاسی (۸۵) سال کی عمر پائی۔ آپ کا مقبرہ جناب عزیز اللہ کھوسو ولد حاجی جمعو خان مانجھانی کھوسو نے تیار کروایا۔

خاندانی پس منظر:

آپ کے یہاں کوئی اولاد نہ ہوئی لیکن آپ کے بھائی محمد میو فقیر کے ہاں تین بیٹے مولوی احمد فقیر، عنایت فقیر اور حامد فقیر پیدا ہوئے۔ مولوی احمد فقیر مرحوم جو کہ بہت بڑے عالم تھے اور سجادہ نشین تھے۔ حال ہی میں ان کا انتقال ہوا۔ اب مولوی احمد فقیر کا بیٹا فقیر محمد صدیق اور پوتا فقیر محمد اقبال سجادہ نشینی کے فرائض سرانجام دیتے ہیں۔ عنایت فقیر کے ہاں ایک بیٹا اور ایک بیٹی پیدا ہوئی۔ بیٹے کا نام شاہ محمد عرف شاہن فقیر ہے۔ حامد فقیر کے یہاں ایک بیٹا اور دو بیٹیاں پیدا ہوئیں، جنہوں نے میٹرک تک تعلیم حاصل کرنے کے بعد قرآن شریف، حدیث اور دیگر دینی علوم حاصل کئے۔ اب شاہ محمد عرف شاہن فقیر ترکِ دنیا کر کے مجذوبی کی زندگی بسر کر رہے ہیں۔

درگاہ کے قوال:

مولوی صاحب کے اپنے وقت میں اللہ یار کٹبر، در محمد دایو، محمد عارف کٹبر، گنج بخش عرف گنجلو فقیر، نظر محمد کھوسو، پجیو فقیر (پجیو فقیر) وغیرہ ہر وقت آپ کی محفل میں موجود رہتے تھے اور مولوی صاحب کا کلام گاتے تھے۔ اس کے بعد استاد ارباب علی خان کھوسو اور ڈاکٹر محمد بقا گولو (مرحومین) بھی بحیثیت قوال کے ساری عمر اپنی خدمات سرانجام دیتے رہے۔ مرحوم ڈاکٹر محمد بقاء گولو اپنی ساری عمر ہر سوموار کی رات صحبت پور سے پیدل مولوی صاحبؒ کی درگاہ پر پابندی سے حاضری دیتے تھے۔ اللہ تعالیٰ ان پر رحمت فرمائے۔ آمین!

اب بھی درگاہ پر بحیثیت قوال استاد بہرام فقیر کھوکھر، فقیر مغرالدین عرف مغرو گولو، پیرل ناوڑو، سید موجن شاہ، استاد ملھار فقیر، لیاقت علی لطیفی، ولی محمد لاشاری، طوطل گبول، میرل فقیر ڈومکی، عبدالرزاق جمالی، عنایت، لال محمد چھلگری، محمد علی بروہی، محمد افغان، استاد محمد بچل، امان اللہ اور اُستاد ارباب علی خان کے مشہور و کامیاب شاگرد استاد پائند خان پٹھان اور گادی نشین شاگرد استاد پیرل میرالی اپنے تمام ساتھیوں سمیت دربار پر قوال کی خدمات انجام دیتے ہیں۔ نامور قوال جناب عبدالرزاق جمالی اور غُلام رسول ڈنگر بھی یہاں پر اپنے فن کا مظاہرہ کرتے رہتے ہیں۔ ہر سوموار کی رات محفل سجتی ہے۔ اس

کے علاوہ اُستاد ارباب علی خان کے دیگر شاگرد بھی پوری سندھ اور بلوچستان سے ہر سال میلے میں شرکت کے لئے آتے ہیں اور اپنی عقیدت کا اظہار کرتے ہیں۔ ان کے علاوہ حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کی درگاہ پر پاکستان کے جو دیگر نامور فنکار اپنے فن کا مُظاہرہ کر چکے ہیں اُن میں جناب اُستاد منظور علی خان، خان صاحب اُستاد محمد یوسف، چڑیوں کے بے تاج بادشاہ جناب جلال چانڈیو، اُستاد حمید علی سہوانی، برکت علی بھٹ صاحب، اُستاد رسول بخش بھٹ، جناب ممتاز علی لاشاری، شمن علی میرالی صاحب، خان صاحب وزیر علی شاہ، اُستاد سینگار علی سلیم، پھوٹو زرداری صاحب، سید سُلیمان شاہ، درگاہ فتح پور کے مشہور قوال اُستاد غُلام حیدر، محمد عالم، کوئٹہ کے بشیر بروہی صاحب اور خان صاحب اُستاد وحید علی خان شامل ہیں۔

ہم عصر اولیائے کرام:

آپ کے ہم عصر اولیائے کرام میں جناب سید رکھیل شاہ (فتح پور شریف / گنداواہ کچھی)، جناب حضرت مجور سائیں (تھلا شریف پنجاب)، میاں عبدالغفور (ہمایوں شریف شکار پور سندھ)، حضرت بُڈھل فقیر (شکارپور)، حضرت میاں تاج محمد گھوٹیہ صاحب (لہڑی شہر بلوچستان) اور دیگر اولیائے کرام شامل ہیں۔ ایک مرتبہ حضرت مجور سائیں نے آپ سے متاثر ہو کر آپ کی شان میں درجِ ذیل شعر پڑھا:

ق قادر بخش مکمل اکمل وچ کن فی کون دے رہندا
لامکان دا ساکن اتے شہر بشر وچ رہندا
صوفی صاف صفا دل صادق نت ہر کس نوں بھاندا
مجور فقط دیدار کدیتے دم ہک نہیں واندا

عُرس مُبارک:

پہلے آپ کا عرس مبارک ہر سال ماہِ ذوالحج کی ۲۵، ۲۶ اور ۲۷ تاریخ کو ہوا کرتا تھا مگر موسم اور زائرین کی تکلیف کے پیشِ نظر اب ہر سال ماہِ نومبر کی ۲، ۳ اور ۴ تاریخ کو منعقد ہوتا ہے۔ اس کے علاوہ ہر اسلامی مہینے کی پہلی سوموار رات کو باقاعدہ میلہ لگتا ہے۔

درگاہ کے خدمتگار:

جیسا کہ سوانح عمری میں پہلے بھی ذکر کیا گیا ہے کہ حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کا خاندان کاشتکاری سے وابستہ تھا اور مولوی صاحبؒ کی اپنی نہ کوئی زمین تھی نہ ہی کوئی ظاہری دُنیاوی کاروبار تھا، جس سے ذریعۂ آمدن ہو۔ آپؒ کی پُوری زندگی توکل پر گزری۔ سینکڑوں طالبِ علم آپ سے قرآن پاک کی تعلیم حاصل کرتے تھے۔ ان طالبِ علموں میں سے زیادہ تر اپنا گھر دُور ہونے کی وجہ سے وہیں رہتے تھے، جن کا نان نفقہ بھی بٹھی (لنگر خانہ) سے ہوتا تھا، لیکن آپؒ نے مخلوق سے کوئی مدد و امداد حاصل نہیں کی۔ مُخیر حضرات خود آکر پہنچاتے اور یہی سلسلہ آج تک چل رہا ہے۔ آپؒ کی رحلت کے بعد آپ کا مزار شریف جناب عزیز اللہ ولد جُمعہ خان کھوسو نے تیار کروایا۔

زائرین کی رہائشی سہولت کے پیشِ نظر پہلی لانڈھی میر سُہراب خان کھوسو صاحب سابقہ سینیٹر نے بنوائی۔ دوسری لانڈھی میر ظہور حُسین خان کھوسو صاحب سابقہ ایم پی اے اور سابقہ اسپیکر بلوچستان اسمبلی نے بنوائی۔ اس کے بعد تیسری لانڈھی میر اظہار حُسین کھوسو صاحب سابقہ وزیرِ خوراک نے اور چھوتھی لانڈھی محترمہ غزالہ گولو صاحبہ سابقہ صوبائی وزیر برائے بہبُودِ خواتین بلوچستان نے بنوائی۔

جناب حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کے دور میں مسجد شریف کچی بنی ہوئی تھی، جو کہ بعد میں برساتوں کی وجہ سے بہت کمزور ہوگئی تھی۔ مولوی صاحب کی رحلت کے بعد یہ مسجد شریف جناب رازق ڈنو ٹانوری کی کوششوں سے پُختہ کر کے بنوائی گئی۔ لیکن عرصہ گُزر جانے کے بعد اس مسجد شریف کی عمارت بھی بہت پُرانی اور بوسیدہ ہوگئی۔ اب موجُودہ مسجد شریف جس کی تصویر رسالے میں دی گئی ہے کی تعمیر جناب شاہ نواز کٹبار کی سربراہی میں جناب عبدالحمید تھہیم انسپکٹر پولیس اور سیاسی اور سماجی شخصیت میر فضل کریم کھوسو صاحب بنوا رہے ہیں۔ اس کی تعمیر میں دیگر کئی مُرید اور مُعتقد بھی اپنا حصہ ڈال رہے ہیں۔

جیسا کہ پہلے بھی ذکر کیا گیا ہے حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ جناب حضرت لعل شہباز قلندرؒ کے مُرید ہیں، لہٰذا درگاہ کے لنگر کے علاوہ مولوی صاحب کے دیگر مُعتقد اور مُرید بھی لنگر فی سبیل اللہ تینوں دن اہتمام کرتے ہیں۔ اُن میں جناب سیٹھ سُدھاما داس اور

حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کے خاندان سے تعلق رکھنے والے اُستاد مٹھل خان گولو ولد خاوند بخش گولو مشہور ہیں۔ سیٹھ سُدھاما داس کی وفات کے بعد اب اُس کا بیٹا سیٹھ سُریش کُمار اپنے والد کی طرح میلے کے تینوں دن لنگر فی سبیل اللہ کا بندوبست کرتے ہیں۔

اُستاد لیاقت علی گولو ولد خاوند بخش گولو ہر سال حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کے سالانہ عُرس مُبارک میں محفلِ سماع کے انتظامات میں خاص کردار ادا کرتے ہیں۔ حالانکہ میلا کمیٹی قائم نہ رہنے کے باوجود اس حقیقت سے انکار نہیں کیا جا سکتا۔ میلہ کمیٹی کے ارکان اپنے اپنے عقیدے کے تحت اب بھی اپنی خدمات انفرادی طور پر ادا کر رہے ہیں۔ گُزشتہ چند سالوں سے جناب محمد رفیق طالب محفلِ مشاعرہ کا بندوبست زیرِ سرپرستی جناب فقیر آصف علی گولو کرتے آ رہے ہیں۔ مشاعرہ میں سندھ و بلوچستان کے شعرائے کرام اپنا کلام پیش کرتے ہیں۔ اس محفلِ مشاعرہ کے انعقاد میں جناب محمد رفیق طالب کے ساتھ دیگر شعرائے کرام بھی تعاون کرتے ہیں۔

جناب میر محمد سلیم خان کھوسو سابقہ صوبائی وزیر بلوچستان نے صحبت پور شہر سے درگاہ تک روڈ بنوایا۔ جناب نیک محمد کھوسو ولد سخی دُر محمد کھوسو ٹی ایم او صاحب نے زائرین کے لئے زنانہ و مردانہ الگ الگ بیت الخلاء بنوائے اور پینے کے لئے واٹر فلٹر پلانٹ لگوائے ہیں۔ دوسرا واٹر فلٹر پلانٹ این جی او کی طرف سے لگایا گیا ہے۔

گُزشتہ سالانہ میلے کی آخری رات محفلِ سماع سے خطاب کرتے ہوئے جناب میر اظہار حُسین خان کھوسو نے وعدہ کیا تھا کہ وہ انشاء اللہ تعالیٰ جناب حضرت مولوی قادر بخشؒ کا روضہ از سرِ نو جدید خطوط پہ بنوائیں گے۔ ہماری دُعا ہے۔ اللہ تعالیٰ جناب میر اظہار حُسین خان کھوسو صاحب کو اپنا وعدہ پُورا کرنے کی توفیق عطا فرمائے۔

میلے کے تینوں دن حضور بخش منگنہار اور اُس کے ساتھی درگاہ پر دھمال ڈالتے ہیں۔ اس دھمال میلے میں آئے سینکڑوں لوگ شرکت کرتے ہیں۔

سابقہ میلہ کمیٹی کے عہدیداران

سابقہ میلہ کمیٹی کے سرپرستِ اعلیٰ میر ذاکر حُسین خان کھوسو، سرپرست بابو نُور محمد کھوسو، چیئرمین میر فضل کریم کھوسو، سینیئر وائس چیئرمین نصیر احمد چاچڑ، جونیئر وائس چیئرمین لعل بخش کٹبار، صدر ڈاکٹر الاہی بخش بنگلزئی، سینیئر نائب صدر برکت علی کھوسو، جونیئر نائب صدر ڈاکٹر اشوک کُمار، جنرل سیکریٹری شہزاد گُل ترین، ڈپٹی جنرل سیکریٹری میر علاؤالدین کھوسو، جوائنٹ سیکریٹری نصیر احمد کھوسو، پریس سیکریٹری حاجی نُور محمد کھوکھر، اسٹیج سیکریٹری نظیر احمد عابد، رابطہ سیکریٹری عبدالغنی کھوسو، پبلسٹی سیکریٹری محمد ایوب بنگلزئی، میوزک سیکریٹری اصغر علی کھوسو، آفس سیکریٹری میر قلاتی خان کھوسو، انتظامیہ سیکریٹری محمد نواز تھہیم، استقبالیہ صفدر حُسین کھوسو، پروگرام انچارج غُلام محمد کھوسو، خزانچی خاکسار سید محمد نواز شاہ، اسٹیج اناؤنسر اُستاد غُلام سرور کھوسو اور معاونینِ خاص اُستاد مولاداد گولو، عزیز احمد کھوسو، نذیر احمد گولو اور محمد رفیق طالب رہے ہیں۔

حضرت شاہ محمد فقیر مستؒ کی سوانح عُمری

حضرت شاہ محمد فقیر المعروف شاہن بابا مستؒ مؤرخہ پانچ مارچ 1951ء کو حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کے بھائی میوہ فقیر کے بیٹے عنایت فقیر کے گھر پیدا ہوئے۔ بچپن میں ہی آپ کی والدہ کا انتقال ہو گیا۔ آپ کے والد صاحب نے دوسری شادی نہیں کی۔ اس لئے آپ کی پرورش نانا صاحب کے گھر میں ہوئی۔ دینی تعلیم کے ساتھ ساتھ آپ کو اسکول میں بھی داخل کرایا گیا۔ اُستاد عبدالکریم بروہی سے پرائمری پاس کی۔ اس کے بعد آپ مڈل اسکول صحبت پور میں داخل ہوئے۔ آپ شروع سے ہی انتہائی ذہین تھے۔ تمام اساتذہ آپ کی ذہانت کے معترف تھے۔ مڈل پاس کرنے کے بعد آپ کو ہائی اسکول مانجھی پور میں مزید تعلیم کے لئے بھیجا گیا لیکن ان دنوں آپ کا خیال عشقِ الاہی کی طرف راغب ہوتا گیا، کیونکہ حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کی تعلیمات سے بہت مُتاثر تھے۔ لہٰذا آپ کا خیال دُنیاوی تعلیم کی بجائے ذکرِ الاہی کی طرف بڑھتا گیا۔ آپ اکثر ویران علاقوں کی طرف نکل جاتے اور ذکرِ الاہی میں مشغول ہو جاتے۔ زمانہء طالبِ علمی میں آپ مذہبی گھرانے کے فرد ہونے کے سبب صوم وصلوٰۃ کے پابند تھے۔ آپ نے اپنے جدِ امجد حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ کی تعلیمات سے مُتاثر ہو کر راہِ معرفت اختیار کی۔ آپ ذکرِ الاہی میں

اتنے مشغول اور محو رہنے لگے کہ آپ کو مخلوقِ خدا میں سے کچھ مست و مجذوب کہنے لگے تو کچھ آپ کو پاگل قرار دینے لگے۔ خوش لباسی اور بناؤ سنگھار اور آرام دہ بستر ترک کر کے خاک نشینی اختیار کی اور ننگے پاؤں پھرنے لگے۔ گرمی اور سردی کی پرواہ کئے بغیر زندگی گُذارنے لگے۔ تارک الدُنیا ایسے ہوئے کہ والد صاحب کے انتقال کے بعد اپنے والد صاحب کے اکلوتے فرزند ہونے کے باوجود اپنے گھر اور اُس کی ہر شے سے بے نیاز ہو گئے۔ آپ نسوار بہت زیادہ کھاتے تھے اور اسی نسوار کی وجہ سے آپ کو یرقان اور دوسرے موذی امراض لاحق ہوئے اور یہی امراض آپ کی رحلت کے اسباب بنے۔ مؤرخہ 17 جولائی 2009ء بمُطابق 22 رجب المُرجب 1430ھ بروز جُمعہ کو اپنے مالکِ حقیقی سے جا ملے۔ آپ کے کئی لوگ مُرید اور مُعتقد ہوئے۔ اُن میں راقم الحروف بھی شامل ہے۔ آپ کی دُعاؤں اور نظرِ کرم سے بے شُمار لوگ مُستفید ہوئے۔ اُن میں اُستاد غُلام سرور کھوسو (ہیڈ ماسٹر- گورنمنٹ ہائی اسکول آدم پور) بھی شامل ہیں۔ اُستاد غُلام سرور کھوسو صاحب نے آپؒ کے شان میں چند اشعار لکھے جن میں اپنی عقیدت کا اظہار کیا ہے، جو کہ درجِ ذیل ہیں:

نہ بس تیرے کرم نے مجھ کو غفلت سے جگایا ہے
اُٹھا کے مہ کدے سے شہرِ آقاؐ بھی دکھایا ہے

دُعائیں کیوں نہ دوں تُم کو کہ میرے جیسے کرگس کو
سبق شاہین بننے کا ہمیشہ ہی پڑھایا ہے

نچھاور کیوں نہ کر دوں اپنی دُنیا ایسی ہستی پر
کہ جس نے شوقِ طیبہ جانے کا دل میں جگایا ہے

وہی تو "مست شاہن" ہیں، وہی تو اپنے دلبر ہیں
جس نے مجھ کو سیدھا راستہ پیہم دکھایا ہے

قصیدہ دم بہ دم میرے لبوں پہ ہے اُس کا سرور!
سلیقہ زندگانی کا مُجھے جس نے سکھایا ہے

آپؒ کی کرامات کے بے شُمار واقعات ہیں۔ جنھیں یہاں تفصیلاً بیان کرنا ناممکن

ہے۔ ان واقعات پر الگ سے ایک کتاب شایع کرائی جائے گی۔ جہاں آپ کی دُعاؤں سے ہزاروں لوگ مُستفید ہوئے وہاں آپ کی بد دُعا سے کئی بد بخت برباد بھی ہوئے۔ اللہ پاک ہمیں اولیائے کرام کی اطاعت اور احترام کی توفیق عطا فرمائے۔ (آمین)
آپؒ کا مزارِ اقدس درگاہ عالیہ حضرت مولوی قادر بخش فقیرؒ عاشق آباد نزد صحبت پور میں ہے۔ آپ کے روضہ کی تعمیر فقیر امداد حُسین سومرو، ڈاکٹر مرلی درس اور اقبال شیخ صاحب کروا رہے ہیں۔ روضہ پاک کی تعمیر کا کام تکمیل کے آخری مراحل میں ہے۔ آپؒ کا سالانہ عُرس مُبارک ہر سال 22، 23 رجب المُرجب کی درمیانی رات منایا جاتا ہے، جس کا اہتمام اور انتظام زیرِ سرپرستی فقیر محمد اقبال صاحب سجادہ نشین، راقم الحروف ناچیز امداد حُسین فقیر کی نگرانی میں کیا جاتا ہے۔ عُرس مُبارک کے اخراجات میں مُرید اور مُعتقد بھی اپنا اپنا حصہ ڈالتے ہیں۔ اُن کا اگر یہاں انفرادی ذکر کیا جائے تو تحریر طویل ہو جائے گی۔

مولوی قادر بخش فقیرؒ کا اُردو کلام

آج دلبر جلوہ گر تھا، واہ عجائب دن ہوا
عید اکبر عاشقاں راپا زمین نہ پھچن ہوا

چشم نرگس، لالہ لب، رخسار گل، شمشاد قد
رشکِ ارم، ماہِ مصر، نگہت جنت گلشن ہوا

یاقوت احمر، مکھ سرخ، روشن کیا عالم تمام
زلف گرد اگرد رخ پر مار بر مخزن ہوا

پانِ ورق تھا برق سوزاں اکبر قبلہ گاہ
جب دیکھا ہم ابر ابرو چشم در برسن ہوا

قادر بخش کو جب قرب تھا دیدار اس کا رُو برو
جان باقی، تا قیامت، تن جدا گردن ہوا

(۲)

آج میں گھر آیا یار وے، سر سُرہا گل ہار وے
سرخی صفا یاقوت سپر، مرجان کیا عقدِ دُر

گیا ہوش سارا میں ہنر، وچ سنہڑے رنگ رخسار وے
ہاتھوں اوپر گل گوں کیا، خون عشاقاں دل پیا
جس کا پیا مرا نہ جیا، رہتا عذاب النار وے

صد ناز سے فرمایا میں جب اس گلی میں آیا میں
گل دست تیرے پایا میں، خوش بیدل اور دلدار وے

تیری زلفوں کا زنجیر ہے، قادر بخش اسیر ہے
بے دام واہ زنخ چیر ہے، آمل سجن غمخوار وے

(۳)

ایسا ستم چھوڑ دے، غریب ہوں غریب
مہر کر کے مکھ دیکھا، قریب ہوں قریب

تیرے حسن کا سپاہ کرے کرہ فلک پر
لاچار صلح پوش ہے حبیب ہوں حبیب

زلفاں کے ترک غیر کو کھڑے کر دے دُور دُور
چالاک کمر بند سے رقیب ہوں رقیب

تجھ کو صد ہزار ہیں، غلام میں ہوں کیا
در کا سزاوار سگ عجیب ہوں عجیب

دستاں کے لئے رنگ چاہیئے خون یار کو
واللہ قادر بخش میں نصیب ہوں نصیب

(۴)

بنا ساغر شرابی کی عمر افراد ہے افراد
پیا اعتبار سے جس نے، بحق آزاد ہے آزاد

جس وادی میں مجنوں تھا، رہا مستان قطرے سے
جہاں میں تا قیامت کو، بہ مئی آباد ہے آباد

حسن محبوب کا ہر جا کیا سیر ان ذاتوں میں
خبر اس حال کی ساری شیریں فرہاد ہے فرہاد

جو دیکھے بلبلوں یک بار، چمن میں چشم نرگس کی
تمامی شور در عالم فغاں، فریاد ہے فریاد

دیکھا جب حسن خوباں کا، ہوا مفتون قادر بخش
قسم باللہ قلندر سے، اچھا ارشاد ہے ارشاد

(۵)

صورت ممکن شان بنا کے
ہر پردے آیا ماہی ماہی

ہر جنسار حقیقت خوبی دید دیکھن مک مان محبوبی
پوش بشر گل مشرف پا کے ناز دعویٰ اور عشق گواہی گواہی

خوش گل باغ بوستان بن آیا؛ بو رنگ مغز دیدار سمایا
مشک عنبر ہر شام اڑا کے بلبل ہوا دل چاہی چاہی

نسبت قید اعتبار نوں جانے آب حیات یک ذات پہچانے
ہستی ہٹا کے عنصر گھٹا کے خلق نہیں جیویں ناہی ناہی
کون ہے شاہ اور کون ہے پیغمبر کون ہے مومن اور کون ہے کافر؟
ذات چھپا کے حکم ہلا کے ہر جا کر دا شاہی شاہی

قادر بخش جب پردا کھولا قادر بخش نہ یار نے بولا
آپ کو پاوے آپ بلا کے طلب عقل کل واہی واہی

(۶)

عالم شان عیان بنا کے وہی سنسار بن بن آیا
آپے گاوے آپ بجاوے؛ آپ سنے وہی آپ سناوے
آدم گوش زبان بنا کے تان ترانی تن تن آیا

تن پشوازی پتلے پہنا، گل کن کنٹھے دُر موتی گھنا
طلسم تار مکان بنا کے تھا تھا تھا چھن چھن آیا

دور زمانے نمونے بنانے اور کہانی غیر دکھانے
عین زمان گمان بنا کے جان معنی ہر فن فن آیا

احد عبد ہر حال ازل میں؛ ظاہر باطن ماضی قبل میں
واجب ممکن شان بنا کے رین برس ماہ دن دن آیا

میں دے وچ جو میں میں بولے قادر قادر بخش کے اولے
کفر بنا ایمان بنا کے حسن فتح ہر گن گن آیا

(۷)

کو سناوے یہ پیغام دردِ دل آرام کو
برہ کا بیمار ہوں میں مست مئے مدام کو

کفر زلف جسے پایا نہیں مومن نہ تھا
وہ مرد ہے منصور جس نے اعلیٰ کیا اسلام کو
تیغ ابرو کا گھایل عیسیٰ آوے جیتا نہیں
آب حیوان کے صفت لب لعل رخ گلفام کو

گاہے خوش گاہے خفا گاہے جنوں گاہے جفا
مخمور ہوں میخانے کا آتش بعشق جام کو

عمرم تمام ہو گئی رہتی ہے تیری آرزو
دست در گردن حمائل قادر بخش غلام کو

گل رخ گل برگ چھپا کے بن گلبن گلشن آیا
سبز، سیاہ، سفید رنگا رنگ ہر سرخ بہار سما کے
باران تے برسن آیا
ساقی مطرب تار صراحی خوش عنبر مشک اڑا کے
جمشید جشن بن آیا
قید صورت بے مثل نمونا صورت محمد ﷺ پا کے
انسان، ملک، جن آیا
قادر بخش قادر آپے ہر حال دے وچ آ کے
تی جان جسم تن آیا

(۹)

ویکھ وحشت نیناں تیری رے دل حیران ہو رہے
تیرے ناز کے الٹھے تھیوے ہیں ہم حیران ہو رہے
تیرے زلف سیاہ زنجیر مثل ہیں قید عشاقوں کی
گل دست پا دلڑی قابو ہوئی وچ زندان ہو رہے
تیرے لعل لب رخسار سرخ میری آنکھوں میں آ بیٹھے
ہر عضوے آگ لگی چھاتی جائے نیران ہو رہے
تیرے دانے خال سیاہ زنگی کیا ہندوستان تسخیر
لگی جادو گر جو سینے، ہم دل دیوان ہو رہے
وچ یوسف حسن حرم دلبر کوئی قادر بخش بنے
وستی کوٹ کلال نویں کی وہ کنعان ہو رہے

(۱۰)

ہم دیکھا اک دن ماہی؛ سب رنگ سرخ گلال گلابی سر دوشالا شاہی
چھنن چھنن کر پون اٹھاوے، کہن کہن ہنس سہرا گاوے
ہاتھ اٹھا کے تال بجاوے رمز ملا دل خواہی

گل ہنجو کا ہار رنگا رنگ، چکن چولا چار رنگا رنگ
مانگھ زنجیر زر کار رنگا رنگ، دل ناچوٹا چاہی

شمس، قمر رخ، سرخ پیشانی، نیناں کجلی حور نشانی.
قسم خدا، کیا ماہِ کنعانی؟ سارا نور الٰہی

قادر بخش کُوں دید دیکھن میں دلبر آگ شہید دیکھن میں
نظر نشے کی عید دیکھن میں حاجت ہوش کی ناہی

فارسی کلام

نباید شاہ خوباں را، چنیں جور و جفاداری
زصدقہ بما بنگر بکن ناز و وفاداری

ماہ رخ را جہاں افروز چو در ابری زلف آری
فلک لغزد زمیں لرزد نیابند رہے شفاداری .

کمال رستم اماں جوید، زابرویت جہاں اندازہ
زتاثیرات مژگانش، کند یوسف قفاداری

ورق چوں بر ورق سوزی، سمک را بہ فلک دوزی
سبق بردی زہندوستان، بسرخی وصفاداری

بدہ جلوہ رخ خود را، مکن پوشیدگی پیشا
محمد ﷺ بر صحن ایزد، بہ ادریسؑ، عیسیٰؑ خفاداری

بہ عشق عرفات قادر بخش، قدم بہ دَرِ حرم جاناں
سر نیشان بہ تن، آماج برہ مردہ صفاداری

(۲)

در کار مئے پرستی خود در اندیدیٔم
از ما سوا او طلب جاناں دو یدیٔم

در زہد پارسائی ناموس زاہدا
ہر گز مگو تو مدعی باحق رسیدیٔم

در پیچ دام دنیا، انہا دو سفتا اند
ما دانا توحید را، ازاں ہا بہ چیدیٔم
از قول کل نفس باقی باللہ شدیٔم
موتوا بگوش کر د افنارہ چشدیٔم

قادر بخش بدر خود دریا معتکف مشو
ماجام خم و بادہ۔۔۔۔۔۔۔۔۔

(۳)

سرم خیال ندارد بہ تاج بادشاہی
دلم ہوائی ندارد باورنگ آرائی

بجانم بلا مر اید عالم زوز سودا
چو مجنوں شہر گشتم بہ آفاق صحرائی

سوزی بسینہ دارم زاں سوز سینا بریاں
آہم بسوخت خرمن پرہیز پارسائی

بر وعدہ الستی ہوا باز دلدارم
آں وعدہ بہ من داد ز دنیا رہائی

بہ آئینہ نقش گیتی دیدم جمال جاناں
زین سر سیر سازی زمیں شد سمائی

بہ قدیم قادر بخش خود را فنا نمائی
وقتی فنا بہ گشتی در ذات خود خدائی

(۴)

زاہد مئے پرست واللہ است بخیر
گرزاں چشند بداند ایں زہد را کفر

از کف علم دعن حصول، ہر فن است
ایں نور دیدیم، بعلک خم خمر

چوں گداخت دید دروں خویش دوست را
حبابیکہ فنا گشت بگر دید خود بحر

ایں پارسا گمراہ مذاہب جدا کند
اما بحقیقت خدائی نیست ماد گر

زاہد مئے خور کہ ازو مطلبت آید
بمانا کہ بیخودی خدائی است خود مگر

--------- آں دم خود خدائی بدم
قادر در قدم قادر بخش انور قدر

(۵)

آندم کہ بہ ارواح چو میثاق گرفتند
ما پیش ازاں مظہر اسرار یزدانم

مارا است عناصر ز گوہر چار مراتب
چو از خاک نہ گیشتم، نہ کافر نہ مسلمانم

از پرسش روز جزا پرواہ نہ دارم
محبوب الستیم کہ آزاد مردانم

زاہد بحقارت منہ گر در حالِ درویشاں
گدایم بہ ناسوت، بہ ملکوت سلطانم

قادر بخش منہ گوش بہ آواز سگاں
ہر سُونہ کند شیر نظر شیر یزدانم

(٦)

در راہ بے چگونی بیخود بباختیم
در عرصہ لامکاں بلاتن بتاختیم

ایں شیر راہ زن لبی جملہ بہ مانمود
ما تیغ لامرداں براں شیر اختیم

در بیخودی خدا شدہ دیدم خدا را
ایں پست بہ پشتی فلک اکیل افراختیم

زاہد شنہ ازیں سبب باحق رسیدیئم
دستار قضا شیخی از سر اندید ختیم

قادر بخش چوں کہ دید ازاں خودی کہ گروید
ایں ذات بدر ذات خدا حق شناختیم

(٧)

من بہ اندر بت پرستی چوں مُغ میخانہ ام
در ہوائے نازنیناں عاشق دیوانا ام

گہ چہ مجنوں زار گریاں در جدائی دلبرم
گہ بہ وصل شاد خنداں ذوفنوں فرزانا ام

ز آتش عشق دلم چوں شمع شد افروختہ
شعلہاراں سر زدہ در ہر نئے کاشانا ام

سینہ پر دارم ز سوزی شمع حسن گل رُخاں
زاں براں عشق بازی بل بل و پر وانا ام

در جہاں شوریدہ شیدا حال قادر بخش شد
در دورن دل جمع باہمت مردانا ام

(۸)

در فرقتت حیران شدم اے یار من بیا
دل زار دست بروئے دلدار من بیا

روز ز من جدا شدی باغ دلم خوشید
باناز خراماں بہ شو بہار من بیا

عشقت بسینا دارم و آں عشق سینا سوخت
ز آب حیات لعل نشان نی من بیا

غمت بہ ساخت بہ رواج رخت شادیم
اے جان فزائے رونق بازار من بیا

نازت کشم اے نازنین در چشم من بیا
قادر بخش شد غلام شہسوار من بیا

(۹)

از چشم تو آموختہ باروت آں جادو گری
ہر کس ازو آموختہ تو از کجامی آوری

ایں چشم دیں زلف چناں داری کہ در بالا نشیب
در دام تو صید آمدہ مرغ ہوا آہوری

چوں مہوساں روی تو دیدند کاں رسم را
در نظر نمودا خاکہ ساں نہ جعفری

ہر جنس پیدا میشود از جنس ہر صورت ہماں
توصورت داری کہ از ہر جنس جنس دیگری

گفتار رفتار ترا ذر کوہسار و در چمن
بالاں جویاں آمدہ ہر بل بل و کبک دوری

پہر آسماں چوں توجواں باچند چشم خود نہ دید
نی مہروئے آزری نی آفتاب خاوری

من کشتگاں چشم تو پاداش خون خویش را
آید دیداری ترا حوابند روز رداوری

ز بند گانت کمتریں باشد یکے قادر بخش
حقاچہ کم شوکت شوی گر بر غلام بنگری

(۱۰)

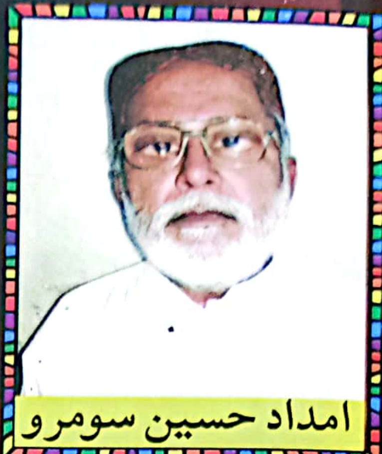
دلم بر دند باغمزہ، چناں جانانِ کاپاری
شر اراشور من شیدا، شداں سوزانِ کاپاری

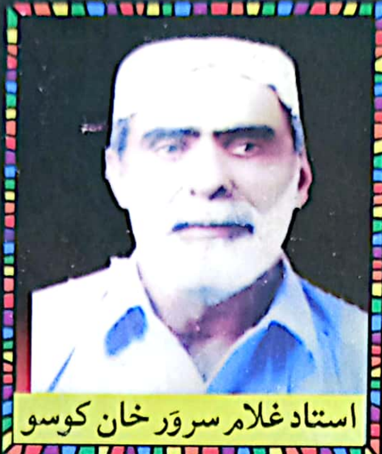
خیال خال بر خُوباں، چناں کارے پہ ما کردن
تنم بر جاں بلا کردن پری رویانِ کاپاری

زلیخاوار در خاطر ہوائے یوسف دارم
کُنی حاصل خدا مارا ماہ کنعان کاپاری

چہ مجنوں مست در عالم، گر فتم مسکن صحرا
کہ باشد گہ گذر لیلیٰ، از ویرانِ کاپاری

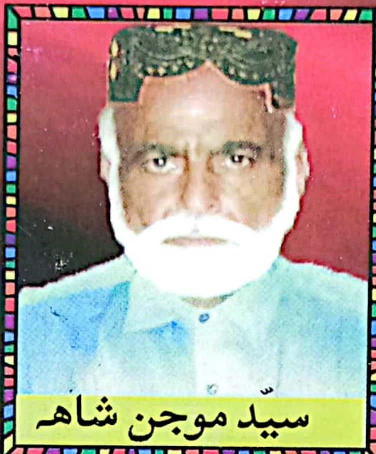
اسیر دام دلبر شد، دل دیوانِ قادر بخش
ازاں بہ نمودِ غوغائے، زہے مستان کاپاری

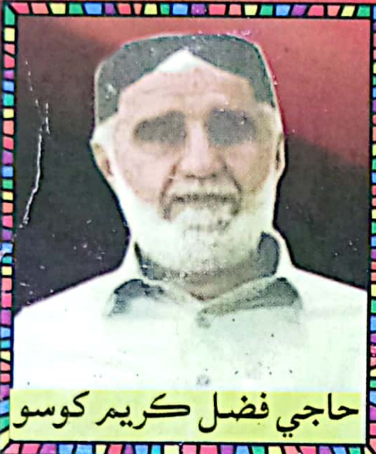

امداد حسين سومرو

استاد غلام سروَر خان ڪوسو

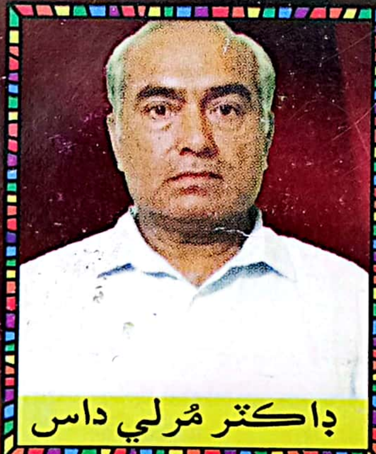

ڊاڪٽر ڪمال چامڙو

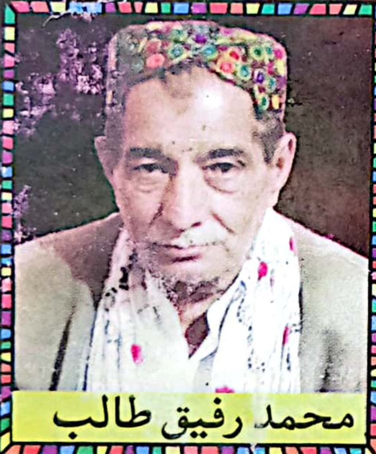

ڊاڪٽر الاهي بخش بنگلزئي

سيّد موجن شاهه

حاجي فضل ڪريم ڪوسو

عزيز احمد ڪوسو

ڊاڪٽر مُرلي داس

محمد رفيق طالب

لال محمد ڪنڀار

استاد محمد پيرل ميرالي

آڪ ٿيا ٿہ انار

سڄڻ تنهنجي سانگي

ڪرڙ ڪڪوريا ڪنڊيون ۾ ڪانڊيرا، ڳم ڳچيءَ تي ڳتڪن ڳيرا

ڏار وڄهن پنهوار _ ڇيلن ڪي ڇانگي

ٻادل ٻجليون ڪيون برساتيون _ پٽ تي پيرون ڏاتيون

گاهن لڪئي گلزار _ چنا گل ڇانگي

هر هڪ ٻوٽي ٻير ٻير ۾ ڪوٽ ڪاپاري ساري تر ۾

حُسن جا هُٻڪار، سدا گل وانگي

اور اندر ۾ ڏي اجهڪارون، ڦرڪي ڦاڪان ٿي دل ڦارون

قادر بخش قرار ناهين سر نانگي

ير صاحب جو ڳائڻو
ن صاحب استاد ارباب علي خان ڪوسو